

СОФИЙСКО БЪЛГ. БЛАГОТВОРИТЕЛНО ОБРАЗОВАТЕЛНО ДРУЖЕСТВО

„ИВ. Н. ДЕНКОГЛУ“

ЮБИЛЕЕНЪ СБОРНИКЪ

1897 — 1907

...дворна Печатница — София

[illegible]

Иванъ Н. Денкоглу.

1897 - 1907

ЮБИЛЕЕНЪ СБОРНИКЪ

ПО СЛУЧАЙ ДЕСЕТГОДИШНИНАТА

ОТЪ ОСНОВАВАНЕТО НА

СОФИЙСКОТО БЪЛГАРСКО БЛАГОТВОРИТЕЛНО ОБРАЗОВАТЕЛНО ДРУЖЕСТВО

„Ив. Н. Денкоглу“.

ПРИДВОРНА ПЕЧАТНИЦА, СОФИЯ.

Началото.

Тихо се минаха десеть години отъ както се тури началото на нащето благотворително и образователно дружество „Денкоглу“. Бърже се мина това кратко врѣме за дружеството, и то го прѣмина като дѣте безъ голѣмъ шумъ и голѣми прѣтенции.

Нека сега погледнемъ назадъ! Нека си спомниме, какъ почнахме!

Идеята за дружество даде московскиятъ студентъ и степендиянтъ на Софийския благодѣтель Денкоглу — Тодоръ Панчевъ. Той първи изказа мисъльта прѣдъ нѣколко души софиянци, че ще бѫде полезно, ако коренниітѣ граждани основатъ сами благотворително дружество, което, като се състои само отъ тѣхъ, да си постави и ограничената цѣль — да се грижи за тѣхъ. Това е било прѣзъ лѣтото на 1897 година. Тази хубава мисъль се възприела радостно отъ приятелитѣ му, прѣдъ които той я изказалъ: и тѣ чувствували, че софиянцитѣ се задушватъ отъ множеството нови граждане и че е необходимо да се подеме дѣло, съ което и мѣстнитѣ жители, ако не изпъкнатъ и се издигнатъ надъ другитѣ, понѣ да посочатъ, да подчертаятъ сѫществуването си.

Така изложена тая мисъль е била още отъ началото си много ясна. Наскоро били поканени повечко хора въ килията на черквата „св. Спасъ“, кѫдѣто поговорили мнозина по тоя въпросъ. Тукъ нѣкои искали да се поднови старото Софийско читалище „Цвѣтъ“, обаче болшинството неприело това и се спрѣли на първата идея. Въ сѫщата килия се изработилъ и първия проектъ за дружествения уставъ.

Въ него ясно се изтъкнало, че дружеството ще има за цѣль да запознае, да здружи и да образова дружественитѣ членове. Този проектъ отпослѣ биде разгледанъ въ едно още по-многочисленно събрание въ училището „Денкоглу“.

Ние трѣбва, обаче, да считаме, че нашето дружество е било основано прѣзъ послѣднитѣ дни на м-цъ ноемврий отъ 1897 година, когато 200 души Софиянци събирани нѣколко праздника поредъ сѫ приели окончателно устава на дружеството и сѫ скрепили неговитѣ страници съ подписитѣ си.

Четири години слѣдъ това, а именно прѣзъ 1901 година бидоха направени нѣкои необходими допълнения, които практиката е налагала и се изработи „правилникъ“, като допълнение на устава.

Слѣдъ тая дата, уставътъ не е билъ мѣняванъ, фактъ, когото изтъкваме само за това, че е рѣдкость въ българскитѣ дружества.

Когато се работеше уставътъ на дружеството, участвуваха прѣди всичко много граждани, което показа, че работата ще бѫде подържана отъ мнозинството софиянци. Приятно бѣше освѣнъ това да гледа човѣкъ, че мнозина стари хора живо се интересуваха отъ това ново дѣло.

Първитѣ настоятели на дружеството бидоха избрани на 28. септемврий, а тѣ избраха помежду си прѣдседатель на 2. октомврий 1897 година.

Така се основа нашето дружество. Основнитѣ начала изтъкнати прѣди десеть години и приети въ устава, сѫ се спазили до сега непромѣнени.

Фактътъ, че дружеството ни прѣживѣ благополучно десеть години — тая дѣтска възрасть, прѣзъ която именно дружествата загиватъ, показва, че началото е поставено умно и че основитѣ сѫ сложени на здрава почва.

Днесь ние вече имаме десеть-годишна опитность, която е тъй потрѣбна за всѣка работа, а освѣнъ това и малка традиция. Като прибавимъ къмъ това и неоспоримото постоянство, па даже и твърдость на софиянцитѣ, да продължаватъ еднажъ почнатото дѣло, ще прѣдскажемъ, че и прѣзъ втория периодъ — прѣзъ момчешката си възрасть дружеството ни ще бѫде все така умно и добрѣ управлявано, като при това стане много по-силно и по-плодоносно.

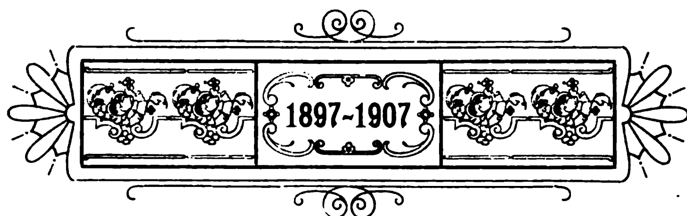
София, Декемврий 1907 г.

Комисията.

Иванъ Николаевичъ Денкоглу.

Биографични свѣдения.

отъ

Трайко Димитровъ.

(Студентъ по филология въ Московския университетъ).

Иванъ Николаевичъ Денкоглу е една свѣтла личность отъ оная тъмна епоха на нашата татковина, когато надъ нейния хоризонтъ зловѣщо се гонѣха тъмнитѣ и мрачни облаци на грозната турска тирания. Той е една свѣтла личность отъ оная фаланга заслужили български дѣйци, всѣки отъ които е допринесълъ нѣщо за подигане на националната ни свѣсть за хвърляне на тежкия хомотъ, подъ който цѣли петь вѣка пъшка българинътъ. Ив. Н. Денкоглу е единъ отъ първитѣ дѣйци на нашето възраждане, отъ ония дѣйци, които първи посѣха благотворни сѣмена на българската нива, отъ които изникнаха хубави и красни плодове — цѣла плеада борци за нашето духовно и политическо възраждане. Той е билъ дълбоко проникнатъ отъ първата мисъль, усвоена тогава и по-послѣ отъ много наши дѣйци по възраждането, че българинътъ е безсиленъ да се бори съ орѫжие противъ огромнитѣ турски пълчища, а за него е нужна наука, про-

свѣта, която ще докара национално съзнание. И той самъ, доколкото сѫ му стигали силитѣ и срѣдствата прѣзъ цѣлия си животъ е дѣйствувалъ въ това направление: отварялъ е нови училища, пращалъ е щедри помощи за сѫществующитѣ вече училища и черкви; давалъ е материални срѣдства за издаване на книги, които ратуватъ за българската кауза, поддържалъ е млади българи да се учатъ въ рускитѣ гимназии и университети съ благородното условие, когато свършатъ училището да станатъ учители въ поробената си родина — България, за да будятъ народната свѣсть и въобще е подпомагалъ всѣко начинание, което е имало за цѣль просвѣтата на българския народъ. Прокуденъ въ чужбина, Ив. Н. Денкоглу ни за минутка не е забравилъ своето поробено отечество и своя роденъ край. Прѣзъ цѣлия си животъ той съ най-голѣма готовность е правѣлъ голѣми морални и материални жертви за просвѣтата на своитѣ сънародници — българитѣ. Неговата кѫща въ Москва е била винаги отворена за всички учащи се въ този градъ млади българи, отъ които едни всецѣло подържалъ, на други врѣменно подпомагалъ, а всичкитѣ вкупомъ насърдчавалъ и крѣпилъ въ тѣхъ вѣрата въ жизненитѣ сили и свѣтлото бѫдаще на възкресващата тогава България. Въ самия день на смъртьта си (13 май 1861 г.) Ив. Н. Денкоглу е бесѣдвалъ въ своя домъ съ С. Филаретовъ и съ други млади българи — студенти и темата на разговора е била България. На края на разговора старецътъ станалъ на крака и казалъ:

„Мили дѣца! България бѣше изоставена, забравена, унищожена. Да благодаримъ Бога, че днесъ за днесъ възкреснува, оживява и проявява нови, свежи и жизнени сили. При всѣкакви мъчнотии учението се разпространи между народа и ние дожи-

вѣхме да видимъ съ голѣмо утѣшение нѣколко отъ неговитѣ благотворни плодове".[1])

Тѣзи думи излѣзли отъ устата на Ив. Н. Денкоглу и точно запазени отъ неговъ съврѣменикъ сж достатъчно и краснорѣчиво доказателство за живота, дѣйностьта и заслугитѣ на този благороденъ старецъ. Тѣ показватъ каква патриотична душа е притежавалъ той чакъ до дълбока старость, каква топла кръвь е текла въ старчешкитѣ му жили.

*
* *

Биографичнитѣ свѣдения за Ив. Н. Денкоглу сж твърдѣ оскъдни, а освѣнъ това не могатъ съ положителность и достовѣрность да се твърдятъ, защото не сж черпани, нито пъкъ сж провѣрени, отъ нѣкои писмени документи, останали отъ онова врѣме, въ което е живѣлъ той. Тѣзи свѣдения сж запазени само въ паметьта на нѣкои отъ съврѣменицитѣ на Ив. Н. Денкоглу, които сж имали прѣки или косвени връзки съ него. Сега за сега като писмени документи, отъ които можемъ да черпимъ свѣдения за живота и дѣйностьта на Ив. Н. Денкоглу сж: неговото завѣщание, писмото на Сава Филаретовъ, съ което този послѣдния извѣстява на Одеското българско настоятелство за смъртьта на Денкоглу и писмото на неизвѣстното лице С. Ф.[2]), изпратено отъ Берлинъ до в. „Дунавски Лебедъ",

[1]) Това е откъслекъ отъ писмото на нѣкой си С. Ф., изпратено отъ Берлинъ до в. „Дунавски Лебедъ" наскоро слѣдъ смъртьта на Денкоглу и публикувано въ тоя вѣстникъ въ брой 47 отъ 22 авг. 1861 г. Туй писмо е прѣпечатено и въ сп. „Българска илюстрация" год. II. 1882 г.

На край ние прѣдаваме цѣлото писмо, което твърдѣ добрѣ охарактеризирва личностьта на Ив. Н. Денкоглу.

[2]) Инициалитѣ С. Ф. ни каратъ да вѣрваме, че това лице е Сава Филаретовъ, обаче съдържанието на писмото напълно опровергава това.

часть отъ което цитирахме по-горѣ и което изцѣло прѣдаваме по-долу. Тѣзи документи, обаче сѫ недостатъчни да ни дадатъ едно пълно животоописание на Денкоглу. Може би за напрѣдъ ще излѣзатъ на явѣ и други нѣкои документи отъ онова врѣме, каквито вѣроятно сѫществуватъ, и тогава ще се хвърли по-голѣма и по-ясна свѣтлина върху живота и дѣйностьта на Ив. Н. Денкоглу и ще се разпръсне тази тъмна мъгла, която сега покрива неговата биография.

Свѣденията, които прѣдаваме тукъ сѫ събрани отъ разни лица старо-софиянци — кореняци, едни отъ които сѫ били съврѣменници на Денкоглу, а други сѫ чули нѣщо за неговия животъ и неговата дѣйность. Тѣзи свѣдения на много мѣста сѫ противорѣчиви едни на други и не може съ положителность да се каже, кои сѫ вѣрни и кои невѣрни. Това ще може да стане само, слѣдъ като излѣзатъ на явѣ, както се каза и по горѣ нѣкои по-важни документи отъ врѣмето, когато е живѣлъ Ив. Н. Денкоглу. Въ желанието си да хвърлимъ що-годѣ свѣтлина върху тази свѣтла сама по себе си личность, ние прѣдаваме тѣзи свѣдения, както сме ги събрали, като се надѣваме, че въ бѫдаще ще можемъ нѣщо повече и по-положително да кажемъ. Отъ г-жа Филаретова, съпругата на покойния Сава Филаретовъ, любимия възпитаникъ на Ив. Н. Денкоглу чухме, че Ив. Н. Денкоглу е ималъ собственна автобиография, която, заедно съ много негови писма и други цѣнни книжа, се пазела въ архивата на С. Филаретовъ, но въ 1876 г. тази архива е била конфискувана отъ турскитѣ власти и послѣ неизвѣстно въ чии рѫцѣ е попаднала. Г-жа Филаретова твърди, че часть отъ тази архива, въ която спадатъ и много цѣнни книжа за биографията на Ив. Н. Денкоглу се намира въ старософиянеца М. Боботи-

новъ, съврѣменникъ на покойния благодѣтель Денкоглу. Г-нъ М. Боботиновъ, запитанъ за това, призна, че въ него има книжа, цѣнни за биографията на Денкоглу, обаче неизвѣстно по какви причини, не пожела да ни услужи съ тѣхъ, при всичко че нѣколко пѫти настоятелно го молихме да направи това. Г-нъ Боботиновъ не допуска Ив. Н. Денкоглу да е ималъ автобиография, *защото той не билъ знаялъ да пише и да говори български*. Това послѣдното, обаче, не е вѣрно защото баба Катина Накова, роднина на Ив. Н. Денкоглу, която е още жива, помни много добрѣ какъ хубаво е приказвалъ съ самата нея на български Ив. Н. Денкоглу, когато е дохождалъ прѣзъ 1858 г. въ гр. София; тя даже имà добрината да ни прѣдаде цѣлия имъ разговоръ, доколкото разбира се, го помни. Но даже и да бѣше вѣрно твърдѣнието на М. Боботиновъ, то още не е доказателство, че Ив. Н. Денкоглу не е ималъ автобиография. При липсата, обаче, на всѣкакви документи относително това, ние се въздържаме да отдадемъ вѣра, както на едното, така и на другото твърдѣние.

* * *

Ив. Н. Денкоглу е роденъ въ село Балша, община Доброславска, околия и окрѫгъ Софийски, отъ баща Нено (Никола) и майка Мария, неизвѣстно въ коя година, обаче, като се знае точно годината, въ която е умрѣлъ и колко години приблизително е живѣлъ, може да се каже, че той е роденъ около 1791 г. Отъ начало той се е именувалъ Иванъ Н. Денковъ — на името на дѣда си — а отпослѣ въ Русия окончанието на прѣзимето му е било измѣнено и той почналъ да се именува Иванъ Н. Денко*глу*. Родителитѣ му сѫ били прѣселени въ София, още когато той е билъ малъкъ. Върху това не

може да има съмнѣние, защото — както ще споменемъ и по-долу — въ 1858 г., когато Ив. Н. Денкоглу е дохождалъ въ София, той е намѣрилъ гробоветѣ и коститѣ на своитѣ родители въ София. Още повече изяснява това обстоятелство, като се вземе прѣдъ видъ надписа на надгробната плоча, която Ив. Н. Денкоглу е оставилъ на гроба на своя баща, който надписъ свършва така:

своемꙋ родителю, смиреномꙋ софійскомꙋ шивачꙋ Ненꙋ изъ село Балша . . .

Този надписъ хвърля свѣтлина и върху друго едно обстоятелство, че бащата на Ив. Н. Денкоглу, Нено, е билъ шивачъ. Малкиятъ Иванъ, споредъ свѣдѣнията, които ни дадоха повечето отъ лицата, които разпитахме по този въпросъ, е билъ условенъ отъ своя баща слуга на единъ ханъ въ стария кварталъ „Капана". Слѣдъ врѣме, обаче, ние го виждаме, че заминава за Влашко, а оттамъ — за Русия. Какъ и по какъвъ случай е станало това — относително туй нѣмаме положителни показания. Отъ едно мѣсто добиваме свѣдѣния, че малкиятъ Иванъ като буйна и палава натура, не е могълъ рабски да се покорява на злия ханджия и на още по-злитѣ и свирепи турци и това го правѣло недоволенъ отъ положението му. Единъ день при скарването си съ едно турче набилъ хубаво това послѣдното, слѣдъ което вече е трѣбвало да забѣгне, защото злѣ е щѣлъ да отплати за своята палавщина; качва се той тогава на една боянска кола и избѣгва отъ София, а послѣ заминава за свободната и гостоприемна Ромжния. Отъ друго мѣсто, обаче, (М. Боботиновъ и баба Катина Накова) ни казватъ, че още когато Ив. Н. Денкоглу е билъ на 10-ина години въ София дошли търговци, незнайно на какво си, по народность гърци и взели съ себе си малкия Ив. Н. Денкоглу, разбира се, съ позволение на ро-

дителитѣ му. Запазено е даже прѣданието, че майката на Ив. Н. Денкоглу при заминаването на любимия й синъ съ търговцитѣ — гърци, му дала за по пѫть 7 пари.[1]) Макаръ да не можемъ да твърдимъ съ положителность нито едното, нито другото отъ тѣзи послѣднитѣ двѣ показания, ние отдаваме повече вѣра на второто, — Ив. Н. Денкоглу е билъ взетъ отъ помѣнатитѣ търговци — гърци и отъ тѣхъ заведенъ въ Влашко, а послѣ въ Русия. Съ това може да се обясни и обстоятелството, че прѣзимето му Денковъ е добило окончание *глу* и е станало Денкоглу. Съ това сѫщо може да се обясни, какъ той е могълъ да научи гръцкия езикъ, гръцкото четмо и писмо — което впрочемъ е фактъ неоспоримъ. Съ това, най-послѣ, може да се обясни и неговото забогатяване.

Неизвѣстно колко врѣме е стоялъ Ив. Н. Денкоглу въ Влашко. Знае се само, че слѣдъ врѣме е заминалъ все пакъ съ тѣзи търговци за града Москва въ Русия, дѣто се установилъ дори до края на своя животъ. Относително начина на заминаването му въ Русия показанията сѫ сѫщо противорѣчиви. Въ кратката статия подъ заглавие „Иванъ Николаевичъ Денкоглу и неговото завѣщание“ печатана въ „Училищенъ прѣгледъ“ год. IV, кн. V, се казва, че Ив. Н. Денкоглу е отишълъ въ Русия заедно съ побѣдоноснитѣ руски войски, които въ 1809 г. прѣзъ врѣме на войната между Турция и Ромѫния прѣминали Дунава подъ прѣдводителството на генералитѣ Позоровски и Каменской и които въ 1812 г. споредъ Букурещкия миръ е трѣбвало да напуснатъ всички завзети мѣста въ Северна България и Ромѫния. Не знаемъ отгдѣ е черпилъ тѣзи свѣ-

[1]) Тогава единъ грошъ е ималъ 56 пари, значи 7 пари сѫ сегашнитѣ 5 пари — $2^1/_2$ стотинки.

дѣния автора на помѣнатата статия, но тѣ ни се виждатъ съвсѣмъ невѣроятни и като че ли плодъ на негови индивидуални разсжждения. Като се приеме, че Ив. Н. Денкоглу още отъ малъкъ е билъ взетъ отъ помѣнатитѣ вече търговци — гърци, най-вѣроятно и най-правдоподобно е да се допусне, че той е заминалъ за Русия съ сжщитѣ тѣзи търговци, когато интереситѣ на тия послѣднитѣ сж имъ диктували да напуснатъ Ромжния и да заминатъ за Русия.

Въ Москва Ив. Н. Денкоглу е билъ първоначално завѣдующъ търговската кантора на неговитѣ господари, а слѣдъ врѣме вече, при незнайно каква промѣна на обстоятелствата, той е станалъ самостоятеленъ господарь. Явява се въпросътъ: съ какво е търгувалъ Ив. Н. Денкоглу? Споредъ доста вѣроятнитѣ въ случая и съ сигурность твърдени показания на г. М. Боботиновъ, Ив. Н. Денкоглу е търгувалъ съ мерджани и скжпоцѣнни камъни, а така сжщо и съ луксозни и скъпи сибирски кожи. Почти всички отъ лицата, които разпитахме по този въпросъ ни твърдятъ, че Ив. Н. Денкоглу е билъ търговецъ на кожи, като разбиратъ, обаче, прости кожи. Тукъ види се, е станало едно забъркване на значението думата кожа. Па освѣнъ туй имало и доказателство за това. Г-жа Филаретова пази още една подарена ней отъ Ив. Н. Денкоглу яка отъ хубава и скжпа сибирска кожа. Независимо отъ показанията относително този въпросъ, туй иде напълно да потвърди, че Ив. Н. Денкоглу, покрай другото, е търгувалъ и съ кожи.

При голѣмия напливъ тогава на българи-емигранти въ Русия и при сжществуванието на български дружества, Ив. Н. Денкоглу, макаръ и излѣзълъ отъ малъкъ изъ своята родина, той не е могълъ да я забрави, въ него не е могло да заглъхне националното чувство. Той е билъ дори до края на

своя животъ ревностенъ и примѣренъ патриотъ и своя си патриотизъмъ е проявявалъ въ редъ морални и материални жертви, които той е мислѣлъ, че прѣко или косвено ще спомогнатъ за подигане на националната свѣсть на неговитѣ поробени сънародници.

Ив. Н. Денкоглу се е женилъ три пѫти. Въ помѣнатата по-горѣ статия „Иванъ Николаевичъ Денкоглу и неговото завѣщание“, печатана въ Училищенъ прѣгледъ, год. IV, се казва, че Ив. Н. Денкоглу се е женилъ два пѫти, обаче отъ нашитѣ свѣдѣния излиза, че той се е женилъ три пѫти. Г-жа Филаретова помни много хубаво, че когато Ив. Н. Денкоглу е билъ въ София прѣзъ 1858 г., той е получилъ извѣстие за смъртьта на третата си жена и туй е ускорило неговото заминаване отъ София обратно за Москва.

Отъ първата си жена той е ималъ двѣ дъщери, отъ който едната се е поминала дѣвица, а другата се е оженила, и отъ нея Ив. Н. Денкоглу ималъ двѣ внучета; Николай и Александъръ Иванови Голубеви и една внучка — София Иванова Голубева. Отъ втория си бракъ Ив. Н. Денкоглу тоже е ималъ една дъщеря—Александра Иванова, по мѫжъ именуема Клинченой, която така сѫщо му оставила двѣ внучета и три внучки: Николай, Иванъ, Мария, Надежда и София Клинченимъ. Отъ третия си бракъ Ив. Н. Денкоглу не е ималъ дѣца. Всичкитѣ му дѣца, както и тритѣ му жени сѫ се поминали прѣди него.[1])

Ив. Н. Денкоглу е обичалъ отъ сърдце България и е правѣлъ голѣми морални и материални жертви за нея, но особенна обичь е питаелъ той

---

[1]) Тѣзи свѣдѣния добиваме отъ завѣщанието на Ив. Н. Денкоглу.

къмъ своя роденъ край — София. Той е ималъ горѣщо желание да посѣти своята родина и своя роденъ край и да намѣри гробоветѣ и коститѣ на своитѣ родители, за които той е знаялъ, че отдавна вече сѫ умрѣли. Това свое желание Ив. Н. Денкоглу изпълнилъ въ 1858 г., тъкмо три години прѣди неговата смърть. Това дохождане на Ив. Н. Денкоглу въ София, споредъ показанията на баба Катина Накова, е било между двѣтѣ Богородици, значи прѣзъ втората половина на м. Августъ. Ив. Н. Денкоглу е дошълъ придруженъ отъ своя любимецъ Сава В. Филаретовъ, който е билъ вече свършилъ Московския университетъ по философията, и който споредъ желанието на своя благодѣтель, е трѣбвало да стане учитель въ г. Софня. При дохождането си Ив. Н. Денкоглу е донесълъ на сѫществующитѣ тогава седемь черкви въ гр. София голѣми подаръци: одежди, свещенни книги и въобще черковни прибори. Старо-софиянецътъ Хаджи Никола Пасковъ е присѫтствувалъ въ черквата „Св. Прѣчесть“, когато Ив. Н. Денкоглу слѣдъ черковния отпускъ е подарилъ на свещеницитѣ донесенитѣ имъ отъ него нови одежди. Въ сѫщото врѣме Ив. Н. Денкоглу е подарилъ пари на черквата и на много дѣца, които сѫ присѫтствували тамъ. Ив. Н. Денкоглу е положилъ голѣмо старание, щото да се даде нова уредба на сѫществующитѣ тогава училища и изхарчилъ голѣми суми за това, съ пълна надежда, че неговиятъ любимецъ С. В. Филаретовъ ще може да постави тѣзи училища на надлежната висота. Той е отпусналъ и една твърдѣ голѣма сума за поправянето на двуетажното училищно здание въ двора на черквата „Св. Краль“, което училище е било построено въ 1849 г. и е изгорѣло прѣзъ 1880 г. Още при застрояването на това училище Ив. Н. Денкоглу е подарилъ 30,000 гроша, сума,

която е вписана въ протокола, направенъ отъ настоятелитѣ при полагане основитѣ на училището. Този протоколъ, който до скоро се намираше въ архивата на Софийското градско общинско управление, сега се пази въ народния музей. Отъ едната страна на листа, протоколътъ е написанъ на български, а отъ другата страна — на гръцки. Въ протокола има вписана сума и отъ тогавашния митрополитъ Кирилъ Софийски г-нъ Паисий, отъ Трайковича и отъ много други еснафлии. Ив. Н. Денкоглу при идването си въ София е намѣрилъ гробоветѣ на своитѣ родители, извадилъ коститѣ имъ и ги заровилъ въ двора на старата Софийска черква „Св. Прѣчесть“, която черква бѣ съборена прѣзъ 1887 год.

Надъ гробоветѣ имъ е турналъ двѣ плочи съ надписъ, написанъ отъ Сава Филаретовъ. При разтурянето на тази черква, както коститѣ на родителитѣ на Ив. Н. Денкоглу, така сѫщо и плочитѣ надъ гробоветѣ имъ сѫ били прѣнесени въ двора на черквата „Св. Спасъ“, дѣто се съхраняватъ и до днесъ. И сега въ двора на черквата „Св. Спасъ“ на източната страна, на лѣво отъ олтаря, има два гроба, обиколени съ желѣзни огради, надъ които гробове сѫ поставени сѫщитѣ тѣзи плочи, които Ив. Н. Денкоглу при идването си въ София прѣзъ 1858 год. е поставилъ надъ гробоветѣ на майка си и на баща си. На едната плоча пише:

Читателю!

Погледни и помисли, че въ тоѫ гробъ лежи человѣкъ, който нѣкога си е ходилъ и говорилъ, както и ти: а сега, ѹви, онъ е прахъ и прѫсть

Помни, че ти ще минешъ по тоѫ неизбѣженъ пѫть.

Мисли по често за Бога, и душа смирявай во време свои страсти и съ истии на любовь към брата покажи ся достоинъ за велико име християнъ

Своему родителя, смиреному софийскаму шивачу Нену изъ село Балша.

Въздига за споменъ благодарный синъ Иванъ Николаевичь Денкоглу

София 1858 лѣто.

Я написалъ: С. Филаретовъ.

На другата плоча пише:

Боже!

Прости ей всѣкое прѣгрешение волное и неволное.

Человѣче!

Не забравяй, че ти на тоя свѣтъ си пѫтникъ

Ако поминешъ добродѣтелно,
Ако поминешъ за общо добро,
Ако покажешъ любовь къмъ брата,
Къмъ свой народъ и отечество,
Ще добиешъ вѣчна слава и блаженство.

Поставя този паметникъ на майка си Мария за вѣчній споменъ благодарный сынь Иванъ Николаевичъ Денкоглу

Софія 1858 лѣто.

Я написалъ: С. Филаретовъ.

Плочитѣ сѫ добрѣ запазени и ясно се чете писаното имъ.

При идването си въ София Ив. Н. Денкоглу не е забравилъ да посѣти родното си село Балша и да потърси своитѣ роднини. Въ селото Балша той е намѣрилъ мѣстото, дѣто е била бащината му кѫща, обаче кѫщата вече несѫществувала. Имало

само една полусрутена плѣвня. Тамъ, въ тази полусрутена плѣвня, Ив. Н. Денкоглу е заповѣдалъ на слугитѣ, които го придружавли да му направятъ чай въ самоваря и радостно приказвалъ, че е билъ щастливъ прѣди смъртьта си да пие една чаша чай на бащиното си огнище. Отъ своитѣ роднини Ив. Н. Денклоглу е намѣрилъ само Катина Накова, дъщеря на неговия чичовъ братъ, която сега още е жива на 80 години и нейниятъ братъ на име Георги, когото той прѣдалъ на С. Филаретовъ, за да се изучи при него, обаче Георги излѣзълъ неблагонадеждно момче и въ неизвѣстность изчезналъ.

Авторътъ на статията „Иванъ Н. Денкоглу и неговото завѣщание", печатана въ сп. „Училищенъ Прѣгледъ" год. IV, пише, че Ив. Н Денклоглу е дохаждалъ два пѫти въ София — прѣзъ 1856 и 1857 год. Не знаемъ отдѣ е черпилъ той тѣзи свѣдения, но тѣ не се потвърдяватъ отъ никое лице, което ние разпитахме по този въпросъ. Па и самия надгробенъ надписъ на родителитѣ на Ив. Н. Денккоглу, дѣто е писано 1858 лѣто, е достатъчно доказателство, че той е дохаждалъ въ София прѣзъ 1858 г., а не прѣзъ 1856 и 1857, както се казва въ статията. Тъй че върху това, че Ив. Н. Денкоглу е дохаждалъ въ София прѣзъ 1858 г. не може да има никакво съмнѣние. А относително туй, дали е дохаждалъ веднажъ, или два пѫти, нашитѣ свѣдения говорятъ, че той е дохаждалъ само единъ пѫть прѣзъ казаната 1858 г. Явно става, че авторътъ на тази статия е злѣ увѣдоменъ по този въпросъ.

Ив. Н. Денкоглу прѣзъ цѣлия си животъ е ималъ горѣщо желание да помага съ всичкитѣ свои сили и срѣдства за просвѣтата на поробенитѣ си сънародници. Неговата кѫща въ Москва, както се каза по-горѣ, е била винаги отворена за всички

учащи се въ този градъ млади българи, едни отъ които всецѣло е подържалъ, а на други врѣменно е подпомагалъ. Още приживѣ той е задържалъ въ Московския университетъ нѣколко българи, които слѣ дѣйствително сж оправдали надеждитѣ на своя щедъръ благодѣтель, като сж се прѣдали отъ сърдце да работятъ срѣдъ поробения български народъ, за да будятъ заспалата негова свѣсть. Тѣзи българи сж:

Никола Михаиловски отъ града Елена, баща на съврѣменния нашъ писатель Стоянъ Михаиловски.

Никола Катрановъ отъ гр. Свищовъ.

Сава Филаретовъ отъ с. Жеравня.

Константинъ Геровъ отъ гр. Одринъ.

Числото на тѣзи млади българи — студенти въ Москва, на които Ив. Н. Денкоглу е врѣменно подпомагалъ, като имъ дàвалъ щедри помощи, е голѣмо. Въ туй число спада и извѣстния нашъ дѣецъ по възраждането Райко Жинзифовъ, който получавалъ редовно подрѫжка отъ Одеското Българско Настоятелство.

Прѣданенъ горѣщо да служи на народа, Ив. Н. Денкоглу не е билъ привличанъ отъ никакви свѣтски суети, въ него не е имало никакъвъ ламтежъ само за веселъ и охоленъ животъ, за каквито нѣща мнозина хора изразходватъ грамаднитѣ си богатства. Той прѣзъ цѣлия си животъ е употрѣбявалъ своитѣ богатства за просвѣтата на българския народъ и слѣдъ смъртьта си ги е оставилъ пакъ за сѫщата цѣль. Доколко се е грижилъ Ив. Н. Денкоглу прѣзъ живота си за просвѣтата на поробенитѣ си братя — българитѣ се вижда отъ слѣднитѣ нѣколко реда, писани отъ българския родолюбецъ Василий Априловъ въ неговото съчинение „Денници ново-българскаго образованія“ отъ 1881 год., стр. 116—117.

„Хотя цѣль благотворенія недостигнута, но благотворитель не мѣнее того заслуживаетъ быть извѣстнымъ въ давнихъ еще лѣть водворенъ въ Москвѣ Софіецъ, Иванъ Николаевичь Денкоглу, ревнитель болгарскаго просвѣщенія. Имея честь быть его другомъ, я при первомъ извѣстія объ учрежденіи Софийскаго училища, уведомихъ его прѣдлагаетъ сдѣлать нѣкоторое приношение своему отечеству. Съ радостію онъ принялъ сіе первое извѣстіе и на первый разъ, выслалъ мнѣ назначеныя много учебныя книги, притомъ, земной глобусъ географическія карти. Чтобы доставитъ ихъ вѣрнѣе въ Софію, я послалъ ихъ чрѣзъ Консантинополя съ Одескимъ параходимъ „Невого“ который, къ несчастію, 20 ноямбра, прошедшаго года прѣтерпѣлъ, близъ Цариградскаго проливокрушение. Сколь ни прискробно сіе произшествіе для всѣхъ соотечественниковъ, но оно тѣмъ болѣе долженствувало бытъ чувствително для благотворителя. Однокожъ благородныя чувства г. Денкоглу на оставились при семь неблагоприятомь извѣстіи. Писмомъ своимъ отъ 5-го мая сего года, какъ сострадателный къ ближнимъ человѣкъ, онъ отзовался мнѣ, что желѣетъ объ отонувшемъ соотечественикѣ его, которому прѣпоробчилъ я доставить книги въ Софію: „чтоже касается — пишетъ онъ мнѣ — до самихъ книгъ, то я не оставлю въ скорости выслатъ вамъ на мѣсто ихъ другія“. Закоснелые къ одной користи, возмите примѣръ съ вашего соотечественика и вы не останете ни въ чемъ отъ прочикъ вашихъ образованыхъ братьевъ, вашихъ путеводителей къ образованію“

Оше на 1834 г. Ив. Н. Денкоглу е внесълъ на вѣчни врѣмена въ императорския руски университетъ 15,000 рубли, отъ която сума да се образува фондъ, отъ процентитѣ на който да получава висшето си образование единъ младъ българинъ, който да бжде

прѣимуществено отъ гр. София. Съ срѣдствата отъ този фондъ сж получили образованието си до сега слѣдующитѣ лица:

1) Христо Стояновъ, свършилъ Московския университетъ по филология.

2) Христо Бимбаловъ, поминалъ се въ V курсъ по медицината.

3) Христо Филиповъ, сега адвокатъ въ София и прѣдседатель на Софийското Българско Благотворително Образователно Дружество „Ив. Н Денкоглу".

4) Захарий Златаровъ слѣдвалъ двѣ години по филология и напусналъ по причина на болесть.

5) Василъ Градинаровъ, учитель въ София.

6) Тодоръ Панчевъ, инициаторъ за основаването на Соф. Бълг. Благотвор. Образов. Дружество „Ив. Н. Денкоглу", поминалъ се въ VI курсъ по медицината въ 1896 г.

7) Боне Лазаровъ, сега лѣкарь въ мината Перникъ.

8) Сега напослѣдъкъ получи степендията Трайчо Димитровъ, за да слѣдва по филология. Освѣнъ тази сума Ив. Н. Денкоглу още приживѣ е оставилъ въ Ришелевската гимназия на гр. Одеса, 10,000 рубли, отъ която сума да се образува фондъ отъ процентитѣ на който да се издържа единъ младъ българинъ, така сжщо прѣимуществено отъ гр. София. За този фондъ не се помѣнява нищо въ завѣщанието на покойния Ив. Н. Денкоглу.

Отъ срѣдствата отъ този фондъ сж получили образованието си въ Одеската Ришелевска гимназия слѣдующитѣ лица:

Никола Поповъ, починалъ; Димитръ Никовъ, починалъ; Христо Филиповъ, сега адвокатъ; Никола Стефановъ, сега лѣкарь, и сега получава образованието си — Вл. П. Стефчовъ.

Не сѫ само тѣзи помощитѣ и пожертвуванията, които е направилъ Ив. Н. Денкоглу за просвѣтата на поробенитѣ си сънародници. Той е щедро подпомагалъ и издаването на книги, които засѣгатъ прѣко, или косвено българския народъ, българската кауза. Така, той е отпусналъ нуждната сума, съ която „Московское Общество Исторіи и Древностей Росейскихъ“ е издалъ „Сборникъ на князь Свѣтослава и вѣкъ Болгарскаго царя Симеона“. Сѫщо е подпомогналъ и на Юрій Ивановичъ Венелинъ да издаде една часть отъ неговитѣ исторически изслѣдвания за българитѣ.

Ив. Н. Денкоглу е ималъ богата библиотека, която е послужила за основа на народната библиотека въ София. Слѣдъ уреждането на тая послѣдната повечето книги отъ библиотеката на Ив. Н. Денкоглу сѫ били върнати и сѫ се съхранявали въ Столичното основно училище „Денкоглу“, обаче злѣ пазена, сега отъ тази библиотека въ училището „Денкоглу“ не е останало нищо, освѣнъ единъ прашенъ долапъ и нѣколко кѫса изцапана хартия.

Ив. Н. Денкоглу е умрѣлъ на 13. май 1861 г. отъ скоропостижна смърть. Въ писмото на Сава Филаретовъ до Одеското Българско настоятелство, съ което той извѣстява за смъртьта на Ив. Н. Денкоглу, се казва, че смъртьта е послѣдвала отъ апоплексенъ ударъ и то тогава, когато Денкоглу е билъ въ банята. Въ писмото на С. Ф. до в. „Дунавски Лебедъ“, обаче, се казва, че Ив. Н. Денкоглу е умрѣлъ въ кѫщата на единъ свой приятель, у когото е билъ отишелъ на гости, връщайки се отъ пазаря. Но тъй като и въ писмото на самия С. Ф. се казва, че Сава Филаретовъ е билъ въ Москва въ деня на смърьта на Ив. Н. Денкоглу, трѣбва да приемемъ за вѣрно туй, което срѣщаме въ писмото на Сава Филаретовъ, а не туй, което

пише С. Ф., понеже Сава Филаретовъ е билъ очевидецъ, а С. Ф. който се е намиралъ прѣзъ това врѣме въ Берлинъ, се е научилъ за случая отъ друго лице.

Година, двѣ, прѣди смъртьта си Ив. Н. Денкоглу е искалъ да напустне вече търговията и да се прѣсели въ родния си градъ София, дѣто да прѣкара послѣднитѣ дни на своя пъленъ съ народополезни дѣла животъ. Незнайно е, кои сѫ били причинитѣ да не може благородниятъ старецъ да изпълни своето желание. Отъ писмото на С. Ф., което прѣдаваме на край се вижда, че Ив. Н. Денкоглу и другъ пѫть се е опитвалъ да напустне търговията и да заживѣе миренъ и спокоенъ животъ. Затова е прѣдприелъ веднажъ и пѫтуване изъ Германия. Обаче мисъльта, че той, до като е живъ, трѣбва да работи и да помага за просвѣтата на своитѣ поробени събратя, го е прѣслѣдвала на всѣкѫдѣ и е заглушвала въ него всѣкакво желание за миренъ и спокоенъ животъ.

Ив. Н. Денкоглу е погребенъ въ Москва въ гробищата, наречени „Пѫтницкое Кладбище“, туку до гроба на Юрiй Ивановичъ Венелинъ. Коститѣ му, обаче, днесъ не се намиратъ тамъ и неизвѣстно е, кѫдѣ сѫ.

Ив. Н. Денкоглу е принесълъ голѣми заслуги на българския народъ, не само като щедъръ благодѣтель, отъ материалнитѣ срѣдства на който сѫ се издържали и продължаватъ да се издържатъ млади българи, но и като личность, която е допринесла твърдѣ много за нашето възраждане. Наредъ съ Априлова, Палаузова и други отъ туй врѣме заслужили българи, Ив. Н. Денкоглу е единъ отъ пионеритѣ на българското възраждане, отъ онези пионери, мощнитѣ дѣла на които родиха

Каравеловъ, Раковски, Ботевъ, Караджата и цѣла плеада апостоли на българската свобода.

Ив. Н. Денкоглу заслужава голѣма почитъ отъ всѣки добъръ и признателенъ българинъ. Ив. Н. Денкоглу заслужава почетно мѣсто въ българската история.

Прѣдаваме писмото на неизвѣстното лице С. Ф., изпратено до в. „Дунавски Лебедъ" на скоро слѣдъ смъртьта на Ив. Н. Денкоглу, което, както казахме по-горѣ, характеризира твърдѣ добрѣ личностьта на Ив. Н. Денкоглу. Прѣдаваме сѫщо и една часть отъ писмото на Сава Филаретовъ до Одеското Българско Настоятелство, съ което той извѣстява за смъртьта на Ив. Н. Денкоглу:

I.

Берлинъ 1861 г. Юлия 5. „Тукъ не получаваме редовно български газети, та за това не знамъ дали има до сега да се е обнародвало нѣщо за смъртьта на незабвений нашъ старецъ Ив. Ник. Денкоглу. За това като се извѣстихъ тия дни отъ пѫтници за неговата смърть, ида да съобща това печално извѣстие на всички българи.

Старецътъ бѣше миналъ вече 80 години, но се държеше още доста добрѣ и никакъ не му се щѣше да остане безъ работа; така той постоянно бѣше на нозѣ да пазари, купува, продава, сѣди самси да пише и воде счети, ако и да имаше човѣци, които можеха да вършатъ тѣзи работи намѣсто него.

Прѣди нѣколко години той намислилъ да остави търговията съвсѣмъ и да си живѣе мирно и спокойно на стари години. Той наредилъ всичко и отишълъ да се разходи изъ Германия. Но ела да видимъ, що ще правишъ съ българско сърдце. Той си разказваше и самъ, че само когато си помислялъ,

че той е празенъ човѣкъ, тая мисълъ го е мжчила и не могълъ да се удържи и пакъ отново се заловилъ за търговия.

Все така си билъ той дѣятеленъ и веселъ до 13. май 1861 г. Въ тоя сжщи день ходилъ той изъ градътъ, разговарялъ се съ приятели и познайници, купувалъ, продавалъ, обѣдвалъ и слѣдъ обѣдъ доста врѣме разговарялъ той съ Филаретова и други млади българи, които били у него на госте и съ особенно въодушевление имъ разказвалъ своето дѣтинство, отрочество и всички врѣмена, които той е прѣминалъ. Послѣднитѣ години на живота си той бѣше посвѣтилъ туку рѣчи на въпроса за своята мила България, и съ каква гордость и тържественность разказваше той за успѣхитѣ на българитѣ прѣдъ своитѣ приятели отъ другъ народъ. Та и въ тоя истий день темата на разговора бѣше „Българско". Казватъ, че старецътъ сталалъ на крака и казалъ: „Мили дѣца! България бѣше изоставена, забравена, унищожена. Да благодариме Бога, че днесь за днесь възкръснува, оживява и проявява нови, свѣжи и жизнени сили. При всѣкакви мжчнотии учението се разпространява и ние доживѣхме да видимъ съ голѣмо утѣшение нѣколко отъ неговитѣ благотворни плодове". Още много чувства и желания изказалъ старецътъ въ тая минута. Гостето поблагодарили и си отишли. Слѣдъ тѣхъ старецътъ пакъ като ходилъ изъ града, наминалъ у единъ приятель. Щомъ сѣдналъ на едно канапе, изеднажъ става ударъ (дамла) и безъ да каже едно охъ тука, прѣдава духъ Богу. Въ сжщата минута се явяватъ доктори, роднини, приятели, но нищо не помага. Въздишки, сълзи, плачъ... И така „старший во Израиля" между българитѣ ревнители се поминува на 13-й Майя 1861 г. въ Москва, отъ смърть скоропостижна, смърть лека, смърть праведника.

Погрѣбението се извърши съ доста църковно великолѣпие и много отъ московскитѣ граждани, военни, търговци, учени, Руси, Гърци, Българи придружаваха процесията до самитѣ гробища, наречени „Пѫтницкое Кладбище". Тукъ се изрекли отъ българитѣ надгробни слова и всички слушатели ронили сълзи и повтаряли: Боже, прости му съгрешения и вовѣди го въ царство небесно!

Казватъ покойния да е оставилъ писмено завѣщание, въ което има нови благодѣяния за българскитѣ училища, ученици и църкви. Безъ съмнѣние, ние ще дочакаме пълно жизнеописание на това замечателно лице, както и обнародването на завѣщанието отъ душеприкащицитѣ негови. — А за сега, ние и безъ да знайме колко добрини е учинилъ достопочтений и незабвений нашъ старецъ, Денкоглу, за училищата, ученицитѣ, църквитѣ, издания на книги и всѣкакви други прѣдприятия, полезни за българския народъ, за тия негови добрини, не само днесь милиони българи ще кажатъ: „Богъ да прости", но и потомството во вѣки вѣковъ съ любовъ и благодарность ще повтаря „Богъ да прости дѣдо Денкоглу". Съ това сърдечно „Богъ да прости" свършвамъ и азъ писмото си и отъ душа желая да утѣши насъ Богъ съ повече такива ревностни благотворители, какъвто бѣше покойния, Ив. Н. Денкоглу. Слѣдъ благородното възпоминание за дѣда Денкоглу, менѣ се прѣдставляватъ и такива размишления: колко человѣци богати на тоя лѫжовенъ свѣтъ се славятъ съ своитѣ милиони, съ голѣма слава, съ голѣми чинове и по всичкия свѣтъ гърми тѣхното име. Но най-послѣ дохожда смърть, богатството минало въ други рѫцѣ, слава и голѣмина нѣма и слѣдъ двѣ-три години името на тоя богатъ голѣмецъ се съвсѣмъ забравя, като че не се е раждалъ той на тоя свѣтъ. Защото тѣ сѫ се родили на тоя свѣтъ до-

бичета, свършили своя животъ безъ да оставятъ нѣкой спомѣнъ, нѣкое благодѣяние, което да напомнюва, че и тѣ сѫ живѣли на тоя свѣтъ по човѣчески, а не безплодно... Жалко за такива човѣци. Отъ друга страна гледаме человѣци съ по-малко богатство, но надарени съ здравъ умъ и тѣ още на живота си жертвуватъ за училища, за книги и за всичко, що се отнася до учението, гледатъ да спомагатъ за да се разпространява името имъ. На такива человѣци имената отъ Бога, тия имена се славятъ изъ родъ въ родъ съ похвала, любовь и благодарность. Блазѣ на тия избрани!

Колко богати хаджии и чорбаджии сѫ измрѣли и нѣма и спомѣнъ за тѣхъ, или съ сълзи ги кълнятъ сиромаситѣ. А славнитѣ имена на Априлова, Палаузова, Хаджи Минча, Върбанъ Чорбаджи, Симеоновича, Денкоглу, Трайкова вѣчно ще свѣтятъ като брилянти, въ българската история". — С. Ф.

(в. „Дунавски Лебедъ" бр. 47. 22 авг. 1861 г.; сп. „Българска Илюстрация" год. II 1882 г. свезка 2, стр. 46.)

II.

ИЗВЛЕЧЕНИЕ

Изъ дѣлата на Одеското Българско Настоятелство за 1861 г. № 62.

Достопочтены мои сьотечественници Степанъ Димитріевичъ Тошковичъ, Николай Мироновичъ Тошковъ, Николай Христофоровичъ Палаузовъ и Константинъ Николаевичъ Палаузовъ.

Съ душевно прискърбіе идя да Ви извѣстя за смъртьта на едного отъ най-замѣчателнытѣ наши Българскы патриоты Ивана Николаевича Денкоглу. До 13-ий день Маія старецътъ бѣше съвършенно здравъ. Заедно съ него въ този день ные ходихме

на гостье изъ Москва по приятели, у насъ додихѫ други познайници, онъ самси ходи на биржа, купувалъ, продавалъ и въобще тоя день старецътъ бѣше въ духѣ. До 8-ий часъ п. п. онъ съ одушевленіе разказваше менѣ и на други Български студенты, кои бѣхѫ дошли менѣ на гостье за сичко, що се отнася до любезно наше Отечество Българія. На 8-ий зема си узелакъ съ бѣлы и отива въ баня. Слѣдъ половина часа глѣдамъ, че иди човѣкъ отъ банята и ми казва, че Иванъ Николаевичъ скончился тамъ скоропостижно отъ удару. Тоя часъ се затекохъ за докторъ, летиме на мѣстото, но що да видимо, сичко са свършило, нахождаме трупъ бездиханенъ. Докторътъ казва, че то было сильный прилѣвъ крови къ головѣ, громовой апоплектическыи ударъ . . . .

(Подп.) **С. Филаретовъ.**

Изъ „исторически очеркъ на софийската крѣпость“.

От Добрѣвски.

Наименованието на града. Разгледатъ ли се имената на планинитѣ, градоветѣ, рѣкитѣ и прочее по Балканския полуостровъ, хвърля се въ очи голѣмото разнообразие на названията за единъ и сжщи прѣдметъ. Въ това се забѣлѣзва слѣди отъ промѣнливъ животъ на различни плѣмена и народности. Между най-старитѣ трако-илирийски и староелински имена, прѣплитатъ се латински, албански, славянски, българо монголски и въ най-ново врѣме турско-татарски.

София е единъ отъ онѣзи градове на полуострова, който най-много е билъ кръщаванъ и прѣкръщаванъ въ наименованието си. Тя се е казвала: въ стари врѣмена Sardica; слѣдъ Рождество Христово — δερδικν, οὐλπίας δερδίκῆς; отъ славянитѣ — Sredez. Срѣдьць; отъ византийцитѣ Tradiza, Triadiza; кръстоносцитѣ, пъстри по народности, дали сж най-разнообразни названия: Sternitz, Stralitzia, Hlesternit Stralice, Streleitz, Listritz, Straliten; а въ най-ново врѣме градътъ е получилъ настоящето си име София (Sofia, Sopfia, Zopfia).

Най първото име: Sardica, Serdica е получено отъ тракийското горско плѣме Серди или Сарди; на тѣхъ градътъ е билъ столица. Нѣкогашнитѣ сарди сѫ живѣли въ площада на днешния Софийски шоплукъ; прѣди Рождество Христово това плѣме е било едно отъ най-силнитѣ между трако-илирийцитѣ.

Въ врѣмето на римския императоръ Маркъ-Аврелия (160—180 г.) София е носила още и името Ulpia Serdica; името Ulpia произлиза отъ прозавището на императора Троянъ „Улпий„ (97—117 г.).

Славянитѣ, като се явили на полуострова, отчасти запазили прѣднитѣ имена на градоветѣ, планинитѣ и прочее, само измѣнили названията по звуковитѣ закони на языка си, или пъкъ ги замѣнили съ свои сходно-звучащи имена. Сѫщото станало и съ стария градъ на сардитѣ: отъ „Serdica“ на славянитѣ се дочуло тѣхната еднаквозвучна дума Sredez (Срѣдецъ). Слѣдователно, погрѣшно е мнѣнието, че Срѣдецъ произлиза отъ това, защото София заема централно (срѣдньо) положение относително етнографическия елементъ на южнитѣ славяни.

По-кѫсно византийцитѣ прѣправятъ славянското название Srediz на Triadiza.

Прѣзъ XV столѣтие, Срѣдецъ е вече прѣименованъ на *София*.

За насъ е интересно да опрѣдѣлимъ по-точно, отъ кога градътъ носи сегашното си име София? Извѣстно е, че къмъ края на XIV-и вѣкъ турцитѣ завоеваха България. Всички пѫтешественници, които сѫ пѫтували изъ турската империя наричатъ градътъ „Sophia, Zophia“, — столицата на България.

Скоро слѣдъ падането на България въ рѫцѣтѣ на турцитѣ, София въ черковно отношение била подъ Цариградския патриархъ, и той изпратилъ нѣколко послания до архиепископа; въ тѣзи писма градътъ се нарича „Софиасъ“ (σοφιας). Дали това

наименование е било дадено прѣди или слѣдъ паданѣто на българското царство?

До наши дни се е запазило слѣдующето историческо свѣдѣние, написано върху едно ржкописно евангелие: „**въ светѣй Софи митрополи срѣдецьскои при митрополитѣ Иωанѣ и при цари Михаилѣ Асѣни въ лѣто ЅЦЛЗ** (6837 = 1329 год.").

Въ единъ официаленъ рагузски документъ отъ 28-и октомврий 1378 г. се призоваха „Basillius de Basello in Sophia" да се яви прѣдъ сената въ Дубровникъ.

Въ 1379 година царъ Иванъ Шишманъ издалъ извѣстия хрисовулъ на Рилския манастиръ; въ този исторически документъ е казано „ . . . **въ земл царьства ми въ Срѣдецъ**".

Историческото свѣдѣние отъ евангелието показва, че въ 1329 год. градътъ се е казвалъ „Срѣдецъ", а Рагузския документъ убѣждава, че градътъ е носилъ днешното название въ 1378 година, т. е. „София" се е наричала така, прѣди паданѣто й въ ржцѣтѣ на турцитѣ (1382 г.). *Слѣдователно, сегашното име градътъ е получилъ между 1329 и 1378 година.* Отъ друга страна, Шишмановия хрисовулъ, даденъ на Рилския монастиръ на 21-и септемврий 1379 г., една година по-кжсно отъ Рагузски документъ, нарича града съ старото му име „**Срѣдецъ**". Това ни навежда на мисъльта, че днешното име на „София" първоначално е било дадено отъ чужденцитѣ; въ края на XIV столѣтие въ София сж живѣли твърдѣ много добровчани.

Не по-малко е интересно да се знае, отъ какво е произлѣзнало самото име София?

Адамъ Вернеръ въ своя пжтопись (1612 год.) изъ отоманската империя говори, че турцитѣ нарекли градътъ *съ името „София", отъ старата църква „Св. София"*. Съпоставенитѣ по-горѣ цитати

изнасятъ прѣдъ насъ, че първата половина отъ твърдѣнието на Вернера е досущъ *невѣрно*, т. е. турцитѣ не сж дали сегашното име на града. Едно е правдоподобно, че „София“ произлиза отъ църквата „Св. София“, на която развалинитѣ сж уцѣлѣли и до днесъ.

Понѣже църквата „Св. София“ има тѣсна свързска съ днешното име на града, не е безъ интересно, ако прослѣдимъ съ нѣколко реда историята на „Св. София“, които заимствуваме отъ пжтоописитѣ на различни пжтешественици изъ турската империя:

Далматинеца Враничъ (1553 г.) разказва едно прѣдание, съ което се изказва една свръзска между софийската църква „Св. София“ и цариградския храмъ „Св. София“. Прѣданието гласи: покровителката на една византийска царствующа двойка била „Св. София“, за това царьтъ издигналъ на Свѣтицата храмъ въ Цариградъ, а царицата — въ Срѣдецъ.

На италиянеца Беналя разказвали, че църквата била построена отъ София, дъщеря на Константина Великий.

Споредъ Дришъ (1718 г.) турцитѣ разказвали, че „Св. София“ била построена отъ дъщерята на Юстинияна, която се е именувала София.

Софийската църква „Св. София“, споредъ Григоровича, много приличала на Охридската „Св. София“; за послѣдната положително се знае, че е била съградена въ XI вѣкъ; слѣдователно, софийския храмъ не е по старъ отъ XI столѣтие.

Прѣзъ 1900 год. директора на нашия музей Добруски открилъ единъ надгробенъ камъкъ, зазиданъ като цокълъ въ сѣверо-източния жгълъ на „Св. София“; това показва, че за градежа на църквата сж биле употрѣбени камъни, извадени отъ

развалинитѣ на римската Сердика. Както ще видимъ по-долу, хунитѣ въ 447 год. слѣдъ Рождество Христово разорили Сердика. Въ VI столѣтие императоръ Юстиниянъ възобновилъ града заедно съ други градове въ Тракия и Мизия. Добруски прѣдполага, че тогазъ е била съзидана и църквата „Св. София".

За сега извѣстенъ старъ документр, въ който да се споменва за софийската „Св. София" е горѣприведеното ржкописно евангелие: „**въ свѣтѣй Софи митрополи срѣдецкой**; историческото свѣдѣние се отнася за 1329 год.

Къмъ половината на XVI вѣкъ „Св. София" е била срутена отъ землетрѣсение, а въ срѣдата на миналото столѣтие доразрушена отъ друго землетресение.

Споредъ мене най-правдоподобно е мнѣнието на Григоровича. Прѣдположението на Добруски не е така убѣдително, защото единъ надгробенъ камъкъ отъ римска Sardica може да бжде зазиданъ въ цоклитѣ на една черква и въ врѣмена по-кжсни отъ епохата Юстинияна, — даже въ наши дни.

Положението на София е едно отъ най-живописнитѣ. Непосрѣдствено до нея, отъ къмъ югъ, изведнажъ се издига въ единъ масивъ Витоша, а на сѣверъ въ далечината се простира Балканската верига. Витоша съ Балкана се свързва при помощьта на Лозенскитѣ височини. На западъ се открива равенъ голѣмъ ширъ.

Окото едноврѣменно може да се радва на различни ландшафти, пъстри и игриви като камъчетата на калейдоскопа. Ако сме обърнати къмъ югъ, погледа ни се спира на величествената Витоша съ бѣлоснѣжнитѣ върхове. На сѣверъ картината е друга: въ пейзажа се синѣятъ върховетѣ на стария Хемусъ. Равнината пъкъ е пъстра, като нѣкой килимъ.

По природната си красота нашата столица нѣма втора съперница! И ето защо римлянитѣ сж наричали старата Сердика. „Civitas ampla et noblis (славна и благородна)". А турцитѣ, — тия голѣми цѣнители на природата, които дирятъ Едема тукъ на грѣшната земя, а не на небето, — при покоряването на България, казали сж за София, че е „райска долина, райска градина".

Безъ да съмъ поетъ, попаднахъ въ поетически екстазъ! Но на това най-малко съмъ кривъ азъ, ако София е толкозъ хубава и очарователна!...

За мене, който пиша исторически очеркъ, по-важно е да отбѣлѣжа географическото положение на града.

Съ една дума, мисля, всичко е казано: *София е пжпъ на Балканския полуостровъ.* Ето защо тя отъ най-стари врѣмена е играла роль въ живота на народитѣ, които сж живѣли тукъ или минавали прѣзъ полуострова. Отъ най-стари врѣмена тя е била кръстопжть: отъ една страна, между горното течение на Дунава и Мала-Азия, отъ друга, между брѣговстѣ на Адриатическо и Черно-море. София, както я нарича Каницъ, е булевардъ между Европа и Турция; а извѣстно е, че брѣговетѣ на Турция се миятъ и отъ Индийския океанъ. При такова географическо положение на София, тя е единъ отъ най-важнитѣ градове на Балканския полуостровъ, прѣдназначенъ да играе, както е игралъ важна роль и за бждѫще.

Казахме, че София е била построена прѣди Рождество Христово отъ тракийското плѣме Сарди. За тази най-стара епоха нѣмаме никакви исторически свѣдѣния относително укрѣпяването на града. Едно е знайно, че още въ древность София е била важенъ търговски пунктъ и воененъ постъ, — а като такава трѣбвало да е била укрѣпена. Най-старитѣ

сарди, като народъ полудивъ, не сж владали фортификационното изкуство въ мѣрка, каквато по-кжсно тѣхнитѣ потомци. Отъ трако-илирийскитѣ паметници, които сж оцѣлѣли до сега въ нашето отечество, сж така нарѣченитѣ „могили (trimuli)“; тѣ сж имали гробници или засипани жертвеници. Тѣзи могили, голѣми купища пръсть, едно ни подказватъ: у първобитнитѣ трако-илирийски плѣмена е било развито твърдѣ много землеработното изкуство. Нѣма да бжде погрѣшно, ако допуснемъ, че първата крѣпостна ограда на София е била високъ и дебелъ земленъ насипъ съ ровъ. Вгледаме ли се по-внимателно около която и да е могила, забѣлѣзваме мѣстата отъ гдѣто е вземана пръстьта за натрупване насипа. Сжщото е правено и при издигането на крѣпостнитѣ валове: близо до мѣстото на насипа сж изкопавали пръстьта; по този начинъ при вала се е получилъ насипа, но не и като прѣпятствие. Като се вземе въ съображение, че сардитѣ сж биле горско плѣме и че за онази епоха днешння шоплукъ е билъ покритъ съ гори и джбрави, то смѣло може да се приеме, че по вала е имало дървенъ стоборъ; послѣдния е прѣдставлявалъ прѣпятствието.

Може да се забѣлѣжи, кждѣ сж остатъцитѣ отъ този валъ. Извѣстно е, че землениитѣ насипи не сж трайни, особенно около населенитѣ пунктове; нуждитѣ на хората ги каратъ да изравняватъ издигнатитѣ по-рано валове; сжщото трѣбва да е станало и съ вала на сардитѣ.

Отначало София влизала въ Тракийскатата провинция на Римската империя; по-сетнѣ, подъ името Ulpia Serdica, е била главенъ градъ на провинцията Дакия. Въ врѣмето на Диоклитиана и Константина — главенъ градъ на провинцията Mediterranea.

Римлянитѣ напълно съзнавали ползата отъ пжтнитѣ съобщения за страната въ економическо

или военно отношение. Съ покоряването на всѣка область, тѣ сѫ се залавяли, прѣди всичко, съ прокарвание на пѫтища; строенето на пѫтищата се е възлагало на войскитѣ. Покрай пѫтищата съграждали гостилници, прибѣжища, селища; въ по-важнитѣ пунктове -- военни колонии и крѣпости. На много мѣста издигали нови градове.

Римлянитѣ сѫщото сѫ направили и въ Мизия. Тѣ, като прѣцѣнили напълно географическото значение на София, подновили и укрѣпили стария градъ на Сердитѣ. Отъ друга страна София, като възелъ на съобщенията между Мизия, Тракия, Македония и Сърбия била е прорѣзана съ пѫтища. Единъ отъ най-важнитѣ, най-голѣмитѣ и най-ситаритѣ римски пѫтища, — via militaris, via publica, ageer publicus strata, — се явява международния пѫть отъ Срѣдна Европа прѣзъ Бѣлградъ и София за Цариградъ. Другъ голѣмъ пѫть е водилъ отъ брѣговетѣ на Адриатика и Македония прѣзъ Кюстендилъ, Перникъ и София по течението на рѣката Искъръ за Дунава.

Слѣди отъ първия пѫть сѫ запазени и до сега. Въ различни мѣста носи разни наименования: „Стария друмъ, Трояновъ пѫть, Троянски пѫть, Троянъ-йолъ (по турски), Римския пѫть“. Първо историческо свѣдѣние за пѫтя е отъ Тукидита, а това ясно говори, за неговата древность.

Нѣма съмнѣние, че София е била укрѣпена отъ римлянитѣ скоро слѣдъ завладяването на Мизия. Остатъци отъ развалини на римскитѣ Софийски крѣпостни стѣни сѫ запазени и до наши дни: паралелно на лѣвия брѣгъ на рѣката Градска при „Лъвовия мость“ се виждатъ стари зидове; тѣ се ясно очертаватъ въ профилъ при новопрокаранитѣ улици: „Фердинандовъ Булевардъ“ и „Царь Борисъ“. Но прѣди да изслѣдваме сегашното състояние на

тѣзи древни развалини, нека опрѣдѣлимъ тѣхната историческа епоха.

Мизия е била подъ влиянието на латинската цивилизация, за това и открититѣ старини и паметници носятъ латински надписи. Гръцката цивилизация е имала поле за дѣйствие Тракия и Македония; намиранитѣ тукъ паметници сѫ съ гръцки надписи. София и Кюстендилъ, възела между тритѣ провинции Мизия, Тракия и Македония, сѫ били ту подъ римско, ту подъ гръцко влияние. Намиранитѣ паметници въ тѣзи околности носятъ отпечатъкъ на едната или другата цивилизация.

София е сѣкла пари още отъ врѣмето на Маркъ Аврелия (161—180 год. слѣдъ Рождество Христово); монетитѣ носятъ гръцки надписи. Отъ едната страна е изобразенъ царствующия императоръ, а отъ другата титлата на градътъ (οὐλπίας σερδικῆς) и разни божества.

По намѣренитѣ старинни камени плочи се четатъ гръцки надписи съ имена на тракийци или поримлени тракийци и божества, които иматъ отечеството си въ Тракия.

Такива каменни плочи сѫ биле открити при регулирането на гр. София прѣзъ 1889 г. Станало нужда, щото за планирането на станционната улица (сегашната Мария-Луиза), да се прокопаятъ остатъцитѣ отъ римскитѣ крѣпостни стѣни при тогавашния Шаренъ мость (днесъ Лъвовия). При събарянието на стѣнитѣ, биле сѫ намѣрени два надписа взидани въ зидоветѣ. Единия надписъ не се е четялъ напълно, защото плочата е била изпочупена. Но отъ прочетенитѣ думи ставало ясно, че камъка е надгробна плоча. Другия надписъ гласялъ въ прѣводъ: „Геркисъ-Аулосъ, синъ на Тралея, въздигналъ този олтарь на героитѣ боговетѣ". Факта, че надписи съ подобно съдържание сѫ за-

зидани въ крѣпостни стѣни подсказва ни двѣ нѣща: първо, въпростнитѣ крѣпостни стѣни сѫ по-нови, нежели надгробната плоча и храма издигнатъ отъ Геркисъ-Аулосъ; второ, материала за крѣпостнитѣ стѣни е билъ отъ по-древни развалини, като храмове, гробища и прочее. Послѣдното обстоятелство говори, че старата римска Сердика е била опустошавана; съ срутванието на храмоветѣ, кѫщята и общественитѣ здания, били сѫ сринати и градскитѣ стѣни; въ послѣдствие крѣпостнитѣ стѣни на ново сѫ били издигнати отъ развалинитѣ на Сердика.

Слѣдователно, днешнитѣ остатъци отъ римски стѣни край София *не сѫ* отъ врѣмената на първата Римска империя.

Дѣйствително, въ врѣмето на Великото народно прѣселение, хунитѣ, подъ прѣдводителството на Атила (441—447 год.), изгорили и опустошили много градове на Балканския полуостровъ, между които и цвѣтущата до тогазъ Сердика. Не остава никакво съмнѣние, че хунитѣ сѫ разорили и градскитѣ стѣни.

Отъ съчинението на Прокопия[1]), съставено около 558 година, се вижда, че императоръ Юстиниянъ е подновилъ града и поправилъ градскитѣ стѣни и кули; тогава, може би, развалинитѣ на разорената отъ хунитѣ Сердика да сѫ послужили, като материялъ за подновяване укрѣпленията около града. Така поне може да се обясни намиранието на поменатитѣ надписи въ зидарията на крѣпостнитѣ стѣни.

Ако се знаеше въ коя часть на стѣнитѣ (основитѣ или надземната часть) сѫ намѣрени плочитѣ, можеше да се установи и друго едно обстоятелство: да ли въпроснитѣ стѣни сѫ биле съзидани

[1]) Историкъ византийски.

на ново мѣсто, или же сѫ подновени разрушенитѣ стари стѣни. Така, ако надписитѣ сѫ намѣрени въ въ основитѣ, това значи, че издигнатитѣ стѣни сѫ съвсѣмъ на ново мѣсто; ако пъкъ каменнитѣ плочи сѫ лежали въ надземната часть на стѣнитѣ, това показва, че старата разрушена крѣпостна ограда е подновена.

Като се има въ видъ историческата бѣлѣжка на Прокопия отъ 558 година и разкопкитѣ отъ 1889 год., може да се каже, че *днешнитѣ стари крѣпостни развалини край гр. София сѫ подновени отъ византийцитѣ въ врѣмето на Юстинияна.*

До началото на IX вѣкъ Сердика е принадлежала на византийцитѣ; кога е била разрушена въздигнатата отъ византийцитѣ крѣпость, ще се види отъ долнитѣ редове.

Културния напрѣдъкъ на Балканския полуостровъ се започва отъ Трако-илирийскитѣ плѣмена и достига върха на своя апогей въ врѣме на старото гръцко, римско и византийско владичество.

Прѣзъ врѣме на Великото народно прѣселение, минаватъ прѣзъ Балканския полуостровъ: готи, хуни, авари, кумани, печенеги, нормани, татари, най-подирѣ българитѣ и по-кѫсно турцитѣ. Всички тѣзи варварски плѣмена сѫ рушили и унищожавали остатъцитѣ отъ старата култура; тѣ не сѫ биле способни да създадатъ нѣщо по-монументално отъ разрушеното.

Участьта на софийската римска крѣпость слѣдъ Великото народно прѣселение е била сѫща, както и на другитѣ исторически паметници, т. е. не е била доведена крѣпостьта до цвѣтуще състояние.

Въ царуването на императора Никифора, българитѣ се явяватъ (809 год.) въ областьта Стримонъ[1])

[1]) Областьта Strimon е получила названието си отъ днешната рѣка Струма.

и слѣдъ едно страшно клане (съсѣчени 6,000 византийци), завладяватъ Serdica, която малко по-късно, прѣименуватъ на *Срѣдецъ*. Както е извѣстно, императоръ Никифоръ, слѣдъ дълги приготовления, се помѫчи да изгони българитѣ отъ полуострова; но похода му се свърши въ 811 год. съ страшнитѣ думи на безстрашния Крумъ: „като нещѣшъ мира, на ти секира“.

Прѣзъ царуванието на царь Петра и вѣянията на Богомилската ересь въ България сѫ станали нѣколко възстания. Най-голѣмото избухнало прѣзъ пролѣтьта и лѣтото на 963 год. На чело на възстанието стоялъ могѫществения и енергиченъ велможа Шишманъ съ четирмата си синове: Давидъ, Моисей, Аронъ и Самуилъ; той е произлизалъ отъ македонскитѣ славяни. Възстанието успѣва. Шишманъ отнелъ отъ Петра всичка западна половина отъ царството му, включително и София. Коронясалъ се за царь на западното българско царство и избралъ за *столица София;* въ послѣдствие резиденцията била прѣмѣстена въ Мъгленъ (Южна Македония) и отъ тамъ въ Воденъ.

Въ врѣме царуванието на царь Самуила византийския императоръ Василий прѣдприелъ първия походъ противъ българитѣ (986 г.). Въ тази експедиция участвувалъ Левъ Дяконъ; споредъ него императора се промъкналъ прѣзъ Трояновитѣ врата и обсадилъ Сердика. Гръцкитѣ войски прѣтърпѣли цѣлъ редъ поражения прѣдъ стѣнитѣ на крѣпостьта; прѣзъ врѣме на обсадата мѣстнитѣ жители водили партизанска борба: нападали и избивали гръцкитѣ отдѣления, които отивали по околнитѣ села за храна, фуражъ и продоволственни припаси. Обсаднитѣ машини срѣщу крѣпостьта биле безъ резултатъ; самитѣ стѣнобитни машини скоро биле изгорени.

Византийцитѣ, като търпѣли редъ поражения по фронта и непрѣкжснати нападения отъ мѣстнитѣ жители въ тила, биле принудени слѣдъ 20 дневна обсада бърже да се оттеглятъ отъ София назадъ за Трояновитѣ врата. Тукъ, отъ една българска голѣма засада, биле ненадѣйно нападнати и съвършенно унищожени. Императора едвамъ се спасилъ подъ закрилата на единъ ерменски пѣшъ отрядъ. Така се е свършила първата обсада на София отъ византийцитѣ.

Въ втория походъ (999 год.) Василий пакъ нападналъ София, но безуспѣшно; такива сж биле и послѣдующитѣ нападения на София.

Слѣдъ смъртьта на Самуила, въ врѣме царуването на узурпатора Иоанъ Владиславъ, Василий прѣдприелъ още 2 експедиции за София, но и този пжть безъ резултатно; гърцитѣ успѣли да прѣвзематъ само крѣпостьта Бояна при политѣ на Витоша (1016 г.).

Прѣзъ пролѣтьта на 1018 год. измѣннически билъ убитъ Иоанъ Владиславъ, послѣдниятъ царь на западното българско царство. Настанало въ България безначалие и междуособици.

Хитрия императоръ Василий легко успѣвалъ и раздухвалъ раздоритѣ между българскитѣ болѣри; слѣдъ 28 годишна борба, най-подиръ, при помощьта на коварство, императора покорилъ българското царство (1018 год.); по такъвъ начинъ крѣпостьта София паднала въ византийскитѣ ржцѣ безъ бой.

Слѣдъ смъртьта на Василия (1025 год.), българитѣ възстанали и успѣли; но лукавитѣ гърци пакъ съ хитрини и коварни убийства потушили възстанието слѣдъ едно сражение при София (1041 година).

Въ II-та половина отъ XI-я вѣкъ Византийската империя била нападната и опустошена отъ печенеги, кумани, нормани, маджари и кръстоносци. Прѣзъ врѣме на тѣзи нашествия послѣдвало ново възтание на българитѣ; въ 1078 год. се възбунтувало противъ византийското иго и населението отъ софийската котловина. Това народно движение останало безъ успѣхъ. Въ XII столѣтие градъ София е билъ укрѣпенъ и служилъ за сѣдалище на единъ стратегъ.

Прѣзъ 1182 и 1183 година унгарския краль Бѣла III, въ съюзъ съ сръбския великъ жупанъ Стефанъ Нѣманъ и мѣстнитѣ жители, воювалъ противъ византийцитѣ. Съюзницитѣ, между другитѣ крѣпости, прѣвзели и София; гърцитѣ отстѫпили до Троянскитѣ врата; крѣпостьта била разрушена, за което свидѣтелствуватъ и кръстоносцитѣ отъ 1189 год. На слѣдующата година сърбитѣ доразрушили тритѣ крѣпости: София, Перникъ и Велбуджъ (Кюстендилъ). Въ послѣдующитѣ врѣмена крѣпостнитѣ стѣни на София не сѫ били вече подновени. *София прѣстава да е силна твърдиня.*

Така щото, Юстинияновитѣ градски стѣни *били разрушени отъ маджаритѣ и сърбитѣ; днешнитѣ уцѣлѣли развалини сѫ отъ онова врѣме.*

Походътъ на унгарския краль Бѣля се сключилъ съ миръ и съ женидбата на дъщеря му съ византийския императоръ Исакъ. Въ видъ на зестра на Исака били възвърнати завоеванитѣ отъ унгаритѣ български градове.

Отъ новия съюзъ българитѣ били разочаровани; захванали само да мислятъ за освобождението си отъ византийското иго. Унгаро-византийския съюзъ билъ непосрѣдственна причина за ново българско възстание, което било по-сполучливо, нежели прѣдидущитѣ. На чело на възстанието се по-

ставили българитѣ братя Асѣнъ и Петръ, владѣтели на кулитѣ въ Търново и Трапезица на р. Янтра. Прѣзъ 1187 год., при Ямболъ, гърцитѣ били разбити; тогазъ императоръ Исакъ насочилъ войскитѣ си прѣзъ София, за да удари на българитѣ отъ западъ.

Прѣзъ 1330 година се отворила война между Сърбия и България. Българския царь Михаилъ насочилъ своя отрядъ въ тази война прѣзъ София за Кюстендилската котловина. Както е извѣстно, при Каменча стана боя, който бѣше катастрофаленъ за Михаила и за България. Отъ тогазъ на полуострова взематъ прѣдимство Сърбитѣ.

Още при живѣ на царь Иванъ Александъръ (1331—1336 год.) България била раздѣлена на три малки царства. Силната нѣкогашъ българска държава, непосрѣдственно прѣдъ турскитѣ завоевания, е била разпокжсана. София е била въ владѣнието на Иванъ Шишмана. Видинския царь Страшимиръ не прѣставалъ да воюва съ брата си Шишмана. Споредъ Радченко ябълката на раздора между враждующитѣ двама братя била София. По едно врѣме Страшимиръ отнелъ София отъ Шишмана (1371 г.); но отъ 1378 год. София пакъ се явява подвластна на Шишмана. До като българскитѣ царе враждували помежду си, турцитѣ завладѣли Тракия (между 1365—1370 год.) и достигнали до Ихтиманъ.

Бейлербея Лала-Шахинъ отдавна хвърлилъ око на София; неговитѣ отряди безуспѣшно се промъквали между Витоша и Балкана; още по-безуспѣшна била двѣгодишната обсада на София. Най-сетнѣ турцитѣ сполучили да прѣвзематъ града съ военна хитрость: единъ младъ турчинъ отишелъ при началника на София банъ Янка; заявилъ, че се отказва отъ ислямa и приема християнството. Управителя го приелъ приятелски, направилъ го соколникъ и довѣрено лице. Веднажъ на ловъ, турчина,

като издѣбналъ бана въ уединение, нападналъ и завлѣкалъ го на коня си въ Пловдивъ. Тамошния комендантъ Индже-Балабанъ бей прибързалъ съ войскитѣ си за София и я завладѣлъ (1382 г.). Така понѣ разказватъ турцитѣ. Но споредъ доста извѣстната старонародна пѣсень: „Отъ какъ се е, мила моя, майко ле, зора зазорила" излиза, че София трѣбва да е паднала съ бой; народната пѣсень туря въ устата на царь Иванъ Шишмана, между другото и стиха:

„Бой щемъ да се биемъ, мила моя, майко ле, на Софийско поле".

Обаче, това може да се отнася за онзи моментъ на борбата ни съ турцитѣ, когато Шишманъ, като се оттеглилъ отъ Търново, съсрѣдоточилъ силитѣ си въ София, за да даде по-късно сражение при Самоковъ.

Падането на Срѣдецъ подъ турцитѣ е турнало край на всички братски прѣпирни между послѣднитѣ български царе.

Въ 1443 год. Владиславъ полски, кралъ унгарски, прѣдприелъ единъ голѣмъ походъ противъ турцитѣ, като образувалъ коалиционна войска отъ поляци, унгарци и чехи. Владиславъ отъ Буда прѣзъ Нишъ и Пиротъ достигналъ до Софийската котловина; въ кратко врѣме и безъ голѣми усилия прѣвзелъ София, която не била силно укрѣпена. Въорѫжени българи, сърби и албанци постоянно се присъединявали към съюзнитѣ войски. Владиславъ се опиталъ да форсира Балкана между Трояновитѣ врата и гр. Златица, но не сполучилъ. По причина на нѣмане на храна и голѣмитѣ студове, Владиславъ отстѫпилъ. На връщане войската му разграбила и изгорила София. Когато Владиславъ отстѫпилъ въ Пиротъ, турцитѣ влѣзнали въ София.

Въ края на XV столѣтие земитѣ на старото българско царство влизали въ админстративния окрѫгъ на румелийския бейлербей, на който резиденцията била въ София въ продължение на 400 години.

Въ врѣме Австро-Турската война (1717 год.) австрийскитѣ войски изгорили София и опустошили околностьта; жителитѣ, за да си отмъстятъ, причакали австрийския отрядъ на графъ Поколини въ Драгоманскитѣ тѣснини и съ сърпи и мотики го изнабили. Тази шопска своеобразна засада твърдѣ много ни напомва засадата при Трояновитѣ врата прѣзъ 986 год. противъ императора Василий, за която говорихме по-рано.

Заключение. Отъ горния исторически очеркъ се вижда, че *когато София е била укрѣпена, прѣдставлявала е силна твърдиня;* подъ стѣнитѣ ѝ сѫ водени бѣсни атаки и геройски отбрани. *Занемаренъ градътъ въ фортификационно отношение, леко е минавалъ* отъ рѫцѣ въ рѫцѣ. Така римския Serdica и византийска Triadiza сѫ били непристѫпни. Истина, крѣпостьта пада подъ ударитѣ на варваритѣ (хуни, готи, по-кѫсно българи), но както е извѣстно, великото народно прѣселение бѣше една буря — хала, която помѣте Европейската цивилизация; то сломи мирови империи, та твърдѣ естествено е падането на укрѣпена София. Българския Срѣдецъ и турската Sophia не сѫ внушителни твърдини; за това градътъ минава отъ рѫцѣ на рѫцѣ почти безъ бой.

Укрѣпяването на София отъ турцитѣ. — Отъ историческата часть на настоящия очеркъ видѣхме, че старитѣ пѫтешественници изъ Отоманската империя намирали София не укрѣпена. За това градътъ лесно е падалъ ту въ Маджарски, ту Полски и Австрийски рѫцѣ. Въ началото на миналото сто-

лѣтие турцитѣ захванали да укрѣпяватъ София. Издигнатитѣ фортификационни работи отъ турцитѣ днесъ нѣматъ никакво значение и изучването имъ не съставлява тайна.

Всичкитѣ издигнати около София фортификационни работи отъ турцитѣ прѣзъ изтеклото столѣтие сж: Градския валъ, Еврейската табия, Слатинския редутъ, укрѣпленията Айва-деде, Курубагларъ и Коньовица. Съ изключение на Градския валъ, останалитѣ укрѣпления сж запазени и до сега; тѣ сж усилени землени фортификационни работи. За единъ исторически очеркъ голѣмо значение иматъ датитѣ; сжщо е и въ дадения случай. Не е безъ интересно да се опрѣдѣли точно врѣмето, когато сж били издигната поменатитѣ укрѣпления. При отсжтствието на каквито и да било писменни указания, разпита на стари хора довежда до желания край. Разпитахъ нѣколко 80—85 годишни старци за врѣмето, когато турцитѣ сж строили табиитѣ около София. Разказитѣ на старцитѣ се свѣда къмъ едно; а това ни убѣждава въ вѣрностьта имъ.

1) Градския земленъ валъ, наричанъ отъ народа „Хендеко“, е най-старата фортификационна землена турска работа. Старцитѣ не помнятъ кога се е строилъ „Хендеко“, но чували да имъ се говори въ дѣтинство, че турцитѣ го изкопали 10—15 години прѣди „чумата“, като се знае, че тази епидемия е вѣрлувала въ нашето отечество прѣзъ 1837 година, излиза, че София е била оградена съ валъ прѣди тази дата.

Единъ отъ старцитѣ, Мито Божиловъ увѣряваше ме, че руситѣ когато сж воювали съ турцитѣ „прѣди чумата“, допаждали до с. Подуене, но не могли да влѣзнатъ въ София, защото града билъ ограденъ отъ всѣкждѣ съ „Ендеко“. Този разказъ се съвпада съ Руско-Турската война отъ 1828 г., —

онно отношение за руско-турската война. Арабаконашкия бой рѣши участьта на града. Турския гарнизонъ, прѣтърпѣлъ поражението при с. Ташкесенъ, се измъкналъ отъ Араба-конашката позиция къмъ Ихтиманъ. Слѣдъ това генералъ Гурко влѣзълъ въ София безъ бой (1877 год.).

Отъ освобождението, до сърбско-българската война, ние нищо не направихме за укрѣплението на София. Събитията отъ 1885 год. завариха ни съвършенно неподготвени. До като очаквахме удара отъ югъ, ржкавицата бѣше подхвърлена отъ западъ. Положението бѣше повече отъ критическо. Прости аритметически изчисления за разстоянията, които отдѣляха нашата армия (при Т.-Сейменъ) и сърбската (при Пиротъ), даваха да се разбере, че София, като не укрѣпена, ще падне въ ржцѣтѣ на сърбитѣ, прѣди да успѣемъ да прѣхвърлимъ силитѣ си отъ южната граница на западната. Сухата аритметика бѣше бита.

Високия патриотизъмъ на народа, наполеоновскитѣ маршове и Сливнишката позиция, на бързо укрѣпена по правилата на полската фортификация, спрѣ сърбското нашествие и ни спечели лавровия вѣнецъ на побѣдата.

Сливница отъ 1885 год. бѣше сжщото за София както Араба-Конакъ отъ 1877 год. Съ изгубването на Арабоконашката позиция падна София; съ побѣдата на Сливница, спасена бѣше София.

Но безпечностьта до 1885 год. не можеше да се продължава слѣдъ войната. Замисли се за укрѣпяванието на София.

Материяли за историята ни подъ турското робство.

Съобщава: Д. А. Ихчиевъ.

—

I. Прѣвзимането на София отъ турцитѣ.

Важното значение на днешната българска столица — София, като военно стратегически пунктъ и като центъръ на Европейска Турция (Румелия) въ икономическо, политическо и търговско-индустриялно отношение, е карало османцитѣ да прѣдприематъ редъ нападения срѣщу нейнитѣ владѣтели, само и само да заематъ крѣпостьта, както и Софийската котловина. Но прѣвзиманието на града съ щурмъ отвънъ не е било лѣсна работа, защото Софийската крѣпость тогава била яка, здрава и се пазяла отъ многобройна отбрана и юначна християнска войска. Лала-Шахинъ Паша, главенъ прѣдводитель на централната часть отъ султанъ Мурадовата армия слѣдъ прѣвзимането на Пловдивъ, Ихтиманъ и Самоковъ, успѣлъ да се доближи съ войската си до Софийската котловина и craналъ неканенъ съсѣдъ на софийския господаръ Янука, или Иванъ. Турскиятъ пълководецъ на нѣколко пжти опиталъ щастието си да нападне крѣпостьта, да я атакува, но винаги е бивалъ побѣждаванъ и се връщалъ надирѣ безъ успѣхъ, като оставялъ много чо-

вѣшки жертви (щехиди газиянъ) прѣдъ самитѣ врата на Софийската крѣпость. Най-сѣтне писалъ на султанъ Мурада въ Одринъ единъ подробенъ вѣрноподанически рапортъ за невъзможностьта да се прѣвземе София съ атака отвънъ и за нуждата да се чака по-благоприятенъ моментъ и по друго срѣдство. Тоя рапортъ, както ни го прѣдаватъ горѣрѣченитѣ турски историци, съобщавамъ (ин-екстензо) въ прѣводъ на любителитѣ на българската история.

Рапортътъ гласи: „Азъ, сердаръ на османскитѣ побѣдоносни войски, които воюватъ съ кюфарскитѣ владѣтели въ центъра на Румелия, нѣколко пѫти опитвамъ шастието си да прѣвзема и присъединя къмъ ислямската държава обширната, равна и богата равнина на Софийското поле, както и самата крѣпость София. Но за жалость (теесюф), крѣпостьта не можа по никой начинъ да се прѣвземе съ атака и щурмъ (ходжум) отвънъ. Тая крѣпость е силна, здрава и много яка, та всички наши налитания и атакувания оставатъ безполезни и дори врѣдни. Голѣми жертви паднаха отъ дин-ислямскитѣ храбри войници (мерд-газаларъндан), които се самопожертвуваха като курбанъ (жехиден). Азъ, като румелийски бейлербей, самъ лично водихъ храбритѣ войски на атака, но нищо не се сполучи: връщахъ се надирѣ безъ успѣхъ. Убѣдихъ се, че тази яка и много силна крѣпость съ сила и юначество (кувет ве мердлък иле) не ще може да се прѣвземе скоро, ако не се употрѣбятъ въ случая нѣкои хитрости и изкусни военни планове. Да се даватъ напразно безполезни жертви отъ хора, да се хабятъ материялни срѣдства и да се губи врѣме — е доста рискувано и гибелно за нашето завоевателно дѣло. Прѣди всичко, усмѣлявамъ се да ви опиша, споредъ както имахъ възможность отблизо да узная и да се усвѣдомя, положението и здравината на Софий-

ската крѣпость. Послѣднята още отъ старо врѣме е била добрѣ укрѣпена отвѫтрѣ съ всички приспособения на военното изкуство (Елхарб хъдаетен). Тя е била столица на кюфарскитѣ хакимтекфури и постоянно е била главна резиденция на всички кюфарски военачалници, велможи, сановници и главнокомандующи (кюфарихакесар, ве риджал, ве бейлербе бейлери, ве сипахсаларин, ве кмера, ве мирмиран, дайми джай карариднър). Вѫтрѣ въ крѣпостьта има многобройна кюфарска отборна армия, войницитѣ на която сѫ едри, мустакати и на видъ добрѣ калени въ бойове, само че сѫ навикнали да употрѣбяватъ вино и ракия — съ една дума, хора веселяци. Откъмъ продоволствия, крѣпостьта има въ себе си изобилно храни: жито, брашно и жива стока — едъръ и дребенъ добитъкъ. Софийската котловина (сахрай София) е много изобилна въ земледѣлческо и скотовъдно отношение, тя може да храни за дълго врѣме огромна армия. Военни провизии, припаси и военножелѣзарски работилници има въ крѣпостьта достатъчно, и оттамъ може да се набави всичко, що е потрѣбно за войската имъ.

Индустриялни заведения, занаятчийници и работилници въ София има доста, тамъ се обработватъ тънки и дебели, вълнени и памучни материи, съ които се обличатъ както кюфарскитѣ войници, тъй и многобройното население, което живѣе тамъ. София, като заобиколена отъ близки гори, и планини има прѣизобилно студени балкански води за пиене на населението и за многобройнитѣ стада, съ които тъй много се слави тази страна. Климатътъ е добъръ, умѣренъ и много здравословенъ. Овощия отъ всѣкакъвъ родъ и лозя тамъ има въ изобилие. Търговията въ града е доста развита, защото на всѣка страна се съглеждатъ като пиявици (солуклар гиби) наредени пѫтища, по които сноватъ на-

самъ-нататъкъ пѫтници-търговци, търговски кервани съ разни стоки и издѣлия, които се работятъ въ София и се разпространяватъ по всѣка посока за Румелия и за понататъкъ. Пѫтищата и друмоветѣ сѫ много голѣми. Полето и горитѣ сѫ пълни съ изобилни трѣви и овощни дървета, има и голѣми балкански дървета за градежи (бинакерестелери). По Софийската котловина се забѣлѣзватъ много диви животни, като: лакали (зиб), вълци (кутлар) сърни (атмаджа) и др. Така щото София и Софийското поле прѣдставятъ истинска райска ябълчева градина (София ве София хавалисанда дилкашай иле немуней дженнет алмави дър). При това, вѫтрѣ въ София има и минерални горѣщи води, що служатъ за нуждитѣ на населението, което е доста красиво, едро и стройно нагледъ, съ весело настроение. Управлението и владѣнието на София се намира изключително въ рѫцѣтѣ на великия мръсникъ (разбира се владѣтельтъ — кебири мурдарън), като тимаръ, а приходитѣ които се получаватъ отъ данъци, той, владѣтельтъ раздава на фаворизирани близки нему личности, които се готвятъ да заематъ високи държавни постове, подобни на тѣзи, що носятъ названието „бейлербейлъкъ“ (Кебири мурдарън ве бейлебейлъкъ мансуби тайн олунаджак риджаларън тимари ола гелмишиди). Да се стои по нататъкъ по тѣзи страни — става излишно, и азъ съмъ на мнѣние, да оставя за свой замѣстникъ на повѣрения ми бейлербейлъкъ и за командантъ на османскитѣ побѣдоносни войски подвѣдомственния ми военачалникъ (сердарѫ) Индже Балабанъ-бей. Заповѣдьта и повѣлението зависятъ отъ васъ“. Така свършва Лала-Шахинъ паша рапорта си. Султанъ Мурадъ получилъ прѣдставения и изпратения рапортъ на Лала-Шахинъ паша, разбралъ съдържанието му и заповѣдалъ съ султанска грамота на ре-

чения паша да дойде лично въ Одринъ, да му докладва устно за неуспѣха по прѣвзимането на София, като остави привремено за свой замѣстникъ Индже Балабанъ бея, съ сѣдалище въ гр. Пловдивъ, гдѣто по-прѣди и тогава е била пашинска резиденция и отгдѣто сж били водени дѣлата по управлението на Румелийското бейлербейство, както и по военнитѣ завоевателни походи на османцитѣ. Лала-Шахинъ паша изпълнилъ точно заповѣдьта на господаря си — султанъ Мурада (Лала Шахин паша емри шерифини алуби — темаменъ ифа итмишдър, бадеху собби Едирнее ве худавендигяр гази султан Мурадинин хузуруна шереф мее сул ве кабул олдунмиштър). Това е станало прѣзъ 785 г. отъ егира или 1384 г. отъ р. Хр.

На тръгване отъ Пловдивъ за Одринъ, Лала Шахинъ паша далъ нуждниттѣ наставления на замѣстника си — Индже Балабанъ бея, като му заповѣдалъ изрично, щото османскитѣ войски, които сж оставени да наблюдаватъ пограничнитѣ постове около Ихтиманско и Самоковско близо при „Капули Дербентъ“ да бждатъ постоянно усилени, да правятъ бѣгли нападения на Софийската котловина и да не оставятъ на миръ и спокойствие кюфарското население, което живѣяло въ София и Софийската котловина (София ве София хвалисанда сакин олун нан ехалисъ на зулм ве хюджум итмасъндан вакт-юлвакът хали калмамасъна). По тоя начинъ Индже Балабанъ бей, като замѣстникъ на бейлербея Лала-Шахинъ паша и като главенъ командантъ (сердар) на османскитѣ войски въ Пловдивския санджакъ, управлявалъ областьта отъ 784 отъ егира (1384 г.) до 788 г. (1386-87 г.). Въ Пловдивъ, като главна военна резиденция, се намирали повече отъ десетъ хиляди турска кавалерия (сипахи аскери) и около 4-5000 души пѣхота (еничери ве

акънджи аскери). Инджe Балабанъ бей често пжти идвалъ на границитѣ на Софийско, наблюдавалъ мѣстноститѣ, сбиралъ свѣдения за състоянието и положението на кюфарската армия въ София и поставялъ въ нѣкои по-важни стратегически пунктове за погранични военачалници (серхад агаларж) вѣрни, юначни и опитни ветерани забити. На нѣкои близки до границитѣ постове поставилъ за началници Дели Балабана, Ахмедъ Гази и потурчения (Мюхтеди) Узундже Сондекъ, който разбиралъ добрѣ кафарския езикъ и билъ опитенъ и изкусенъ главенъ соколничаръ (доганджи башия).

Единъ день, въ началото 788 г. отъ егира (1386-87) Инджe Балабанъ бей повиква при себе си Узундже Сондека и го натоварва тайно съ мисия да прѣскочи пограничната линия и ужъ като бѣжанецъ, да се промъкне и влѣзе вжтрѣ въ града София. Речениятъ Сондекъ изпълнилъ възложената нему отъ главнокомандующия турскитѣ войски мисия, прѣоблѣкълъ се и една сутрина, прѣзъ пролѣтьта на 1386 г. (788), влѣзълъ благополучно въ богатата и гиздава София (София калясъ на ве белдеи таибесина дахил итмиштър). Сондекъ, като гостъ и като прислѣдванъ ужъ отъ турцитѣ християнинъ, се настанилъ на квартира въ единъ отъ многобройнитѣ софийски керванъ-сараи и ханове (София да вакж керван-сарайларънда ве ханл аръньн кесретъндан бересина мусафиретен нузул конмушдър). Подиръ нѣколко деня отъ пристигането си въ София, Сондекъ успѣлъ да се запознае съ придворнитѣ хора на софийския господаръ и се прѣпоржчалъ за изкусенъ и опитенъ соколникъ. И наистина, господарьтъ на София — Янука, заповѣдалъ да приематъ Сондека на служба при двора, като началникъ надъ другитѣ придворни соколничари (доганджи башия). И така, Сондекъ успѣва да се

вмъкне въ царския дворъ и да вижда и наблюдава отъ близо разпорежданията за всичко, което се отнася до отбраната и защитата на София.

Често пѫти той отивалъ съ господаря на София на ловъ и добрѣ изпълнявалъ службата. Една сутринь рано господарьтъ Янука заповѣдалъ да отидатъ на ловъ, като взелъ съ себе си, покрай свитата си (тебаабиси), и речения доганджибашия Сондека. По указанията на послѣдния, мѣстность за ловъ била избрана по посока къмъ онези гористи и хълмести мѣста, гдѣто турската граница се намирала много на близо и гдѣто ужъ изобилствувалъ много дивечъ за ловитба. Владѣтельтъ Янука, безъ да подозира въ това нѣкаква прѣдателска примка, приелъ тази посока и тръгналъ къмъ гѫститѣ гори въ планинитѣ къмъ Самоковъ-Ихтиманъ, и ловътъ се почналъ. На обѣдъ, когато трѣбвало да приготвятъ нуждната гостба за господаря, Сондекъ подъ прѣдлогъ, че ще отиде до нѣкое близко балканско село, за да нагласи, както трѣбва, господарския обѣдъ, моментално се промъкналъ прѣзъ границитѣ незабѣлѣзанъ отъ никого, и се намѣрилъ веднага прѣдъ турскитѣ постове, пазени отъ Дели Балабана и Ахмедъ Газията. Сондекъ имъ съобщава на бърза рѫка, че Софийскиятъ владѣтель и свитата му сѫ тамъ и че сега е момента да се залови той и да се прѣвземе господарството му. Тѣзи двама турски герои събиратъ тозъ часъ своитѣ войскови отдѣления и безъ да губятъ нито минута, внезапно нападатъ на господаря и на свитата му на мѣстото, гдѣто си почивали, залавятъ Янука, свързватъ го и като плѣникъ го завличатъ и вкарватъ въ границитѣ на турската държава. Оттамъ двамата началници съ многобройна погранична турска войска възседнали на коне, заедно съ вързания плѣникъ-владѣтель на конь, тръгнали низъ прѣки балкански

пжтища (балкан йоллари иле) и, безъ да срѣщнатъ по пжтя хора, на втория день го докарали въ Пловдивъ, гдѣто прѣдставили Янука на замѣстника на бейлер-бея — Инджe Балабанъ бей. Послѣдниятъ грубо приелъ и дочакалъ Софийскиятъ владѣтель — Янука. Слѣдъ туй, като въздалъ Богу благодарствена молитва за щастливия случай, той заповедалъ на часа да се приготвятъ 4-5000 души кавалерийски войници и около 20-30,000 д. пѣхотинци, за да тръгнатъ на походъ срѣщу София. Турскитѣ войски, пѣхота и кавалерия, веднага се приготвили въ боеви редъ и тръгнали за София подъ началството на сердарина Инджe Балабанъ бея. А плѣникътъ — Янука, вързанъ и обкованъ съ желѣзо, възкаченъ на конь, вървѣлъ съ турския главнокомандующъ.

Турскитѣ войски достигатъ демаркационната линия, прѣминаватъ я, нахлуватъ въ Софийското господарство и се явяватъ на близо до вратата на Софийската яка и непрѣвзимаема до тогазъ крѣпость. Началницитѣ и войскитѣ на Янука виждатъ турскитѣ войници, а между тѣхъ вързанъ, въ жалко положение (меесун) тѣхния господарь — Янука.

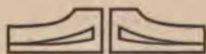
Софийскитѣ сердари и риджали, уплашени отъ нещастието, което постигнало тѣхния владѣтель, като не искали населението да бжде сполѣтено отъ по-голѣми бѣди, рѣшили по миренъ начинъ и доброволно да капитулиратъ, като прѣдадатъ крѣпостьта и града София. Тѣ поднесли ключоветѣ отъ вратитѣ на Софийската крѣпость на Инджe Балабанъ бея, отворили вратитѣ на крѣпостьта, и ислямската войска триумфално, безъ бой и безъ всѣко сражение влѣзла вжтрѣ въ София.

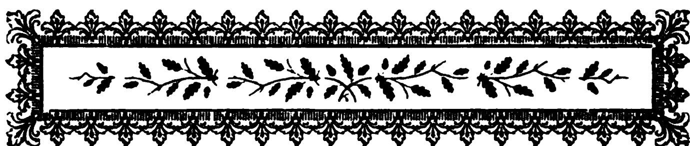
По тоя начинъ яката и непрѣвзимаема до тогава Софийска крѣпость се прѣдала доброволно въ ржцѣтѣ на турцитѣ въ 788 (1386) година. Инджe

Балабанъ бей се настанилъ като побѣдитель въ София, наредилъ вѫтрѣшното управление и, присъединилъ областьта на София къмъ турската империя, при което Софийската котловина добила името *„Паша санджаги"*. Заловениятъ и окованъ кюхарски владѣтель, Янука, заедно съ радостния рапортъ на турския комендантъ, подъ силна военна стража, билъ изпратенъ за Одринъ, като подаръкъ на султанъ Мурада.

Послѣдниятъ много се зарадвалъ, загдѣто градъ София билъ прѣвзетъ по такъвъ лѣсенъ начинъ, безъ бой, наедно съ цѣлата си богата и плодородна околность. Той веднага издалъферманъ за присъединението му къмъ османската държава. Подиръ туй Мурадъ, като великодушенъ османски господарь, приелъ любезно софийския плѣнникъ — господарь Янука, помилвалъ го и му възложилъ отново управлението и дѣлата на Софийското княжество (София бейлъги таквис ве иаде олунмушдър).

Героитѣ на деня, които сполучили да заловятъ софийския господарь и които принесли като даръ на султановата държава Софийската страна, били богато и прѣбогато възнаградени отъ султана и неговото правителство, а Дели Балабана и на Ахмедъ Газията били отстѫпени не само пожизнени голѣми пенсии отъ богати земи и села въ Софийската котловина (тирликлер иле ихсан олунмишлардър), нъ още и богато парично възнаграждение.

Биографически черти.

София, забѣлѣжителна по своето географическо положение, не е останала чужда на духовнитѣ и политическитѣ борби на българския народъ, прѣзъ всичкитѣ му теглила и робства. Слѣдъ падането на българитѣ подъ гръцкото робство, историята ни разказва за възстанието въ София, съ цѣль да се хвърли гръцкия хомотъ, а слѣдъ падането подъ турското робство, редъ възстания сѫ отбѣлѣзани въ турскитѣ източници. Когато плеада отъ доблѣстни борци загинаха въ възстанията, всичко интелигентно, по-събудено и по-богато, биде изклано, потурчено или прѣселено. Отдавна още, за запазване на своята религия, софиянци даватъ първитѣ борци, които впослѣдствие светата черква причислява къмъ ликътъ на светцитѣ, а именно Св. Георги Софийски и Св. Николай (нови) Софийски. Още прѣзъ 1827—1828 год. софиянци влизатъ въ четата на капитанъ Мамарчевъ, между които и „военния инженеръ", на тази чета е билъ сѫщо отъ София (глед. подлистн. на в. „Св. Слово", год. 1903). Прѣзъ възстанието въ Дрѣновския монастиръ, въ числото на съзаклятницитѣ, които първи протестираха съ орѫжие въ рѫка, противъ турския режимъ имаше нѣколко софиянци (глед. биографията на Филипъ Тотю). Въ четитѣ на Х. Димитръ и Ст. Караджата, а сѫщо и въ тази на Ботевъ — софиянци не сѫ липсвали.

Прѣзъ 1876 г. се готвѣше въ София възстание, на свобода или смърть, обаче залавянето на Василъ Левски осуети всичко. Въ редоветѣ на българското опълчение, което съ пролѣтата кръвь при Ст.-Загора и Шипка запечати свободата на българския народъ, софиянци сѫ били застѫпени. Високия патриотизъмъ на софиянци и дълбоката имъ прѣданность и любовь къмъ родното имъ мѣсто, сѫ поставяли софиянци винаги въ редоветѣ на борбата, гдѣто и да се е започвала тя.

Изъ между по-важнитѣ личности по духовното и политическото ни възраждане нека споменемъ:

1) *Даскалъ Стоименъ* още въ 1828 година е открилъ училище въ София, въ собственната си кѫща, гдѣто е училъ дѣцата на грѫцки езикъ. Всичкитѣ по първи и заможни граждани сѫ изпращали дѣцата си при него, и по нѣкой мѣсецъ прѣзъ годината, даскалъ Стоименъ е набиралъ до 50 ученика. Въ туй килийно училище, даскалътъ е прѣсаждалъ грѫцката книжнина въ младитѣ души на софиянчета, които успѣшно сѫ учили този чуждъ за тѣхъ езикъ. Скоро, обаче, софиянци се наситили на грѫцкия езикъ и помислили да замѣнятъ даскала си съ другъ нѣкой, който да учи дѣцата на бащиния имъ езикъ. Замѣстникъ на даскалъ Стоименъ, скоро билъ намѣренъ.

2) *Даскалъ Захари Крушовъ* продължилъ образователното дѣло въ София. Родомъ отъ Самоковъ, той въ 1832 г. е замѣстилъ даскалъ Стоимена въ София и започналъ да учи дѣцата на български и грѫцки езикъ, като се е славилъ за добъръ четецъ и пѣвецъ. Неговата килия е била по-добрѣ наредена и прѣподаването на учението отъ него било по-добрѣ. Дѣцата охотно сѫ отивали при даскала си и въ кѫсо врѣме даскалъ Захари направилъ голѣмъ успѣхъ. Той е ималъ вече нѣколко свои ученици,

така добрѣ приготвени, та съ успѣхъ можли да го замѣстяватъ, въ случай, че той отсѫтсвувалъ. Слѣдъ нѣкоя година, тѣзи негови ученици сѫ били пръснати за учители по разни градове изъ България.

3) *Учитель Маноль Лазаровъ* родомъ отъ София, билъ вѣщъ въ своя занаятъ. Той се училъ при даскалъ Захария, а впослѣдствие самъ допълнилъ образованието си. Той уредилъ за пръвъ пѫть новото училище, като въвелъ въ него „таблицитѣ“, на които било написано „азбукето“, а подъ него слоговетѣ — на други табли. Таблицитѣ, въведени отъ него били на брой 60. По таблица първа до 30 включително сѫ учили новопостѫпилитѣ ученици, до когато сѫ научвали да четатъ; слѣдъ туй почвали вторитѣ таблици, именно отъ 31—60. Съ вторитѣ таблици ученицитѣ се подготвяли къмъ граматиката; а щомъ усвоявали и материала отъ вторитѣ таблици, почвали сѫщинската граматика. Тѣзи отъ ученицитѣ, които изучвали добрѣ граматиката, почвали да учатъ катехизисъ, история, физика, география (карти още нѣмало) и прѣводъ отъ славянски на български и отъ гръцки на български и то черковно, защото въ черква се е пѣело на гръцки.

Къмъ 1842 год. даскалъ Манолъ напустналъ София и отишелъ да учителствува въ гр. Етрополе. Тукъ, въ продължение на деветь години, просвѣщавалъ Етрополе, а къмъ 1851 година по покана на ловчанци отишелъ въ Ловечъ да уреди тѣхното училище, дѣто и останалъ. Къмъ 1858 година билъ повиканъ отъ Филаретова и наново започва да учителствува въ София. Двѣ години само, той пакъ се връща въ Ловечъ, защото стоенето му въ София било невъзможно по причина на черковната борба, въ която той живо участие е вземалъ. Първенцитѣ не сѫ го искали, понеже е „бунтувалъ народа“. Той на ново се връща въ Ловечъ и прѣстоява тукъ

до 1870 г. Прѣзъ туй врѣме той живо участие е взималъ въ политическото ни възраждане. По рѣшението на революционния комитетъ, той напуска Ловечъ, за да дойде въ София, който край е ималъ нужда отъ пробуждане. Тукъ съ по-виднитѣ първенци и съ по-видната интелигенция, приготовляватъ гражданитѣ за общата борба. Пакъ по рѣшение на комитета той отива да учителствува въ гр. Брѣзникъ, за да може и този край да се присъедини къмъ борбата. Всичкия имъ планъ пропада, когато се разгласява на всѣкждѣ, че Левски билъ уловенъ и докаранъ въ София за сждене. Като се е страхувалъ да не бжде издаденъ и заловенъ отъ турцитѣ, той унищожилъ всички документи по рѣшенията на комитета и по бждещето възстание и спокойно очаквалъ сждбата си. Въ 1878 г. на ново дохажда за учитель въ София, обаче отъ всичкитѣ тѣзи трудове и борби, здравието му било подкосено. Три години слѣдъ туй, въ 1881 г. той се раздѣля съ този свѣтъ, като за утѣшение му е служило, че умира въ родния си градъ, когото успѣлъ да види освободенъ.

4) *Даскалъ Димитъръ Мановъ*, сжщо родомъ отъ София, получилъ своето образование пакъ при даскалъ Захария. Той дълго врѣме е учителствувалъ въ София, кога самъ, кога съ други. Негови и на неговитѣ другари ученици, съ достоинство заемали учителскитѣ мѣста и разнасяли вече просвѣщението на всѣкждѣ.

5) *Даскалъ Георги Стоянчевъ*, именуемъ „оджата“ — за голѣмата му ученость — билъ ученикъ на даскалитѣ Манолъ и Димитръ, а впослѣдствие и на Филаретова. Той спада въ крлга на по-модернитѣ учители, понеже е ученикъ на по-съврѣменни учители, които сж въвѣли нови методи въ прѣподаването. Прѣзъ врѣме на учителството си, което се е

ограничило само въ София, той не е билъ чуждъ, както на черковната, така сжщо и на политическата ни борба. Въ черковната ни борба, макаръ и още младъ, той е взималъ живо участие, а въ политическата борба — другаръ на загиналитѣ на бѣсилката: Н. Чолака, Х. Стоянъ, Георги се е спасилъ, благодарение само на обстоятелството, че загиналитѣ му другари не сж го изказали.

6) Между свещеницитѣ — прѣдставители на духовния санъ — можемъ да наброимъ цѣла редица отъ доблестни служители на народа си. Притиснати отъ гръцкитѣ владици, тѣ не сж се отчайвали никога и всѣкога високо сж цѣнили своето призвание. Тѣ не сж пропущали случаи да заявяватъ и напомнюватъ на своето паство тѣхното българско име и тѣхното славно минало. А когато народа започна борбата противъ гръцкото духовенство и искаше своята автокефална черква, свещеницитѣ българи пригърнаха тази народна борба и застанаха на чело.

Длъжность ни се налага тукъ да споменемъ за доблѣстния свещеникъ — нашъ съгражданинъ — *попъ Тоше.* — Когато софиянци водѣха отчаяно черковната борба; когато тѣ категорически заявиха на пашата, че нещатъ гръцкия владика; когато обявиха всеобщата стачка и поднесоха на пашата пълни чували съ ключове отъ затворенитѣ тѣхни дюгени и му заявиха, че догдѣто е тукъ — въ София — гръцкия владика, дюгенитѣ нѣма да се отварятъ, наредъ съ тѣхъ бѣше и попъ Тоше. Той отказа на поканата на владиката да отслужи литургията на гръцки езикъ, а я отслужи на славянски. Туй бѣше на самия день Св. Никола — 6 Декемврий . . . Когато цѣлия градъ ликуваше, че този день е ималъ случай да слуша словото Божие на славянски езикъ, попъ Тоше билъ повиканъ отъ владиката въ митрополията подъ прѣдлогъ, че тамъ имало нѣкой тѣжко

боленъ човѣкъ, на когото трѣбвало да се отчетатъ нѣкои молитви. Добродушния старецъ попъ Тоше, наивно повѣрвалъ лукавщината на гърка и спокойно отищълъ въ митрополията. Вмѣсто боленъ човѣкъ, въ стаята, въ която билъ въведенъ попъ Тоше, явили се нѣколко души бербери, които на сила му остригали брадата и косата, а владиката слѣдъ туй му наложилъ единъ фесъ, вмѣсто калимавката и така деградиранъ, той билъ изхвърленъ отъ митрополията. Тази постжпка на владиката е озлобила софиянци до толкозъ, че всички до единъ сж нападнали митрополията, гдѣто се е крилъ владиката и камъкъ на камъкъ не е щѣло да остане отъ сградитѣ на митрополията, ако своеврѣменно пашата не е билъ взелъ нуждднитѣ строги мѣрки. Той арестувалъ първенцитѣ, учителитѣ, свещеницитѣ и други, а останалитѣ разгонилъ съ войска. Обаче, на другия день и владиката не останалъ повече въ София — напусналъ града за винаги.

Отъ по-виднитѣ първенци, които сж ржководили и прѣдставяли софийскитѣ граждани можемъ да наброимъ сжщо цѣла редица, обаче, нека спомѣнемъ тука за:

7. *Киръ Ташо* — виденъ богаташъ — по занятие сарафинъ, прѣдставлявалъ е гражданитѣ си на всѣкждѣ. Почитанъ и уважаванъ е билъ отъ съгражданитѣ си и всѣки се е считалъ за щастливъ, ако има случай да го срѣщне. Той често, на богато осѣдланъ, чистокръвенъ арабски конь, е отивалъ изъ града, било до кантората си, било до пашата.

8. *Димитъръ Трайковичъ* — сжщо виденъ богаташъ и първенецъ на града. Участникъ въ черковната и политическа борба, той справедливо може да се охарактеризира, като прѣдставитель на града на всѣкждѣ и въ всичко. Той е билъ софийски делегатъ въ Цариградъ, прѣзъ 1872 г., при учрежда-

ването на Екзархията. Той е билъ членъ въ мезлишитѣ и разнитѣ военни сѫдилища, учреждавани въ София по разни политически дѣла, тъй напримѣръ при сѫдането на Василъ Левски. Най-послѣ, обвиненъ въ бунтуване на народа, биде изпратенъ заедно съ други първенци, на заточение въ Диаръ-Бекиръ.

9. *Хаджи Мано* — виденъ първенецъ и богаташъ. Като отъ по-старитѣ, той не е билъ тъй близко до борбата съ своитѣ съграждане. Членъ въ разни мезлиши, той винаги е държалъ страната на своитѣ съграждане българи. Делегатъ на софиянци при учреждаването на Екзархията, а въ 1876 г. подозрѣнъ като бунтовникъ на народа, изпратенъ билъ на заточение въ Диаръ-Бекиръ.

10. *Пъшо Желявски* — честенъ и откровенъ, той не е билъ обичанъ отъ грцкитѣ владици и турскитѣ паши, заради неговата откровенность; обаче, пакъ е билъ въ числото на първитѣ съвѣтници, защото въ него сж съглеждали единъ истински гражданинъ, който може да води народа. Участникъ въ черковната и политическата борба, той е билъ душата въ тази борба. И той, наредъ съ другитѣ първенци и учители, прѣзъ 1876 год. посѣти Диаръ-Бекиръ, като заточеникъ, защото бунтувалъ народа.

11. *Димитръ Х. Коцевъ.* Произходящъ отъ видна фамилия, той се училъ въ Русия още прѣзъ 1860 год. Горѣщъ патриотъ, той не е останалъ чуждъ на политическитѣ борби. Живо участие е взималъ въ комитета по приготовляване софийското възтание, за което и въ 1876 год. отиде, заедно съ другитѣ видни софиянци, на заточение въ Диаръ-Бекиръ.

12. Госпожа *Юрданка С. Филаретова*, съпруга на С. Филаретовъ, е дѣйствувала най-много за откриване на дѣвическо училище въ София. Високо

интелигентна и доста учена, по нейна инициатива и съ съдѣйствието на по-виднитѣ софиянки, тя създава първото женско благотворително дружество „Майка“ още прѣзъ 1862 год., отъ капитала на което дружество днесъ се издържа ступанското училище „Мария Луиза“ въ София. Тя е много съдѣйствувала за възпитанието на софиянки и поставянето имъ на нуждната висота.

К нъ Л-въ.

Изъ Кондиката.

Въ тысящѣ осемстотинъ четиредесятомъ девятомъ спасителномъ лѣтѣ м-ца марта, мало одонувше отъ многихъ и различныхъ Епархическихъ нашихъ упражненій, оузрѣхомъ нуждно и исправленіето и сограждѣніето на распадналото и почти ырище бывше училище хрістіанскія юности богоспасаемаго сего, первенствующаго града Софія. И призвавше чеснѣйшія старѣйшины града сего, сообщивше имъ намѣреніе наше и нужду еже отъ основанія сограждено быти реченному взаимноучителному училищу, къ спокойствію оучениковъ же и оучителей, и обрѣтже ихъ согласны въ Божественномъ семъ намѣреніе: перво оубо вшедше въ свещеную церковъ Митрополійскую призвахомъ иже съ высоты помощь, и вси вкупѣ положихомъ первый камень оучилища, и такъ внутри нѣколкихъ м-цовъ прія конецъ зданіето, выше надеждъ нашихъ, якоже видится. Тѣмже оубо бысти настоящій кодиксъ, въ немже написашеся честная имена музолюбивыхъ приложниковъ, и звидѣннимъ бывшымъ подробочастно и именно иждивеніямъ оучилищнымъ, якоже и соприносшеніямъ приложниковъ, и нарѣждени быша въ семъ свещенномъ кодексъ, въсшеутверждена и запечатана нашымъ киріаршескимъ надписомъ и печатію имутъ должность временній Епітропи сего оучилища да давать на всякое лѣто счетъ чисть приходовъ и исходовъ свещеннаго сего оучилища времѣнному

киріархy Богоспаса́емая сея Епархій Софіскія. Того̀ ра̀ди и́ ко о̀указанїю нарѣжденъ бысть настоящій расписъ въ памяти вѣчною й въ помина́нїе присно памятцыхъ ктиторовъ.

Почитаемий Кирïархъ Софиский Г-нъ Пайсий гроша. 20000

Достопочтениешыи и благочестивѣйши благодѣтель Николаки Иоань Дѐголу гроша 30000

Г-нъ Анастасъ Өеодоровичъ	1000
Х. Никола Іоановичъ	500
Х. Мано Букурешли	500
Х. Манолъ Янакиевичъ	500
Х. Атанасъ Стефановичъ	500
Димитрий Нитовичъ	500
Гайдо Хекиминъ	500
Х. Нешо Филиповичъ	300
Іорданъ Х. Коцевъ ортакъ	300
Димитрий Х. Коцевъ зетъ	200
Димитрий Дамяновичъ	300
Стоянъ ракиджи Панагюрли	300
Пешо Өеодоровичъ Желявли	200
Георги Коцевъ Терзи	150
Миле Тикачъ	150
Панчо Сарчаджи	140
Попъ Теодоръ Пиперковъ	245
отъ еснафитѣ въ гр. София:	
Механджийски	600
Бакалски	550
Такеджийски (шапкарски)	250
Самерджийски	200
Абаджийски	130
Тъкачки	70
Виско . . .	58085

Сава Филаретовъ.

Глава изъ неиздадената ми книга „Историята на София“.

На 14. септемврий, „Кръстовъ-день“, прѣзъ 1857 г. — слѣдъ „Кримската война“ — въ Софийската черква „Св. Недѣля“ имало тържествена архирейска служба. Слѣдъ отпускъ, на излизане отъ черква, множеството на върволица се поточило изъ дворътъ и, за голѣмо очудване на мнозина, отсрѣща, изъ кѫщата на чуждоподанния българинъ Михалковичъ, излизали тъкмо въ това врѣме, двѣ особени личности, двама — на видъ високопоставени чужденци — каквито до тогава софиянци не били виждали въ града. Единия отъ тѣзи непознати господиновци билъ старъ, съ малки бакенбарди, доста едъръ и прѣдставителенъ, а втория билъ възнисъкъ, младъ, деликатенъ и съ бръснати мустаци. И двамата били хубаво облечени, въ елегантни европейски дрехи и съ цилиндри на главитѣ си. Вървежътъ имъ билъ гордъ и самоувѣренъ. По всичко се познавало, че това не сѫ обикновени хора и за това мнозина отъ богомолцитѣ, що излизали изъ черква съ любопитство почнали да се питатъ, кои сѫ тѣзи високопоставени господиновци. Тъй се носили любопитни въпроси отъ уста на уста, мнозина се споглеждали и вдигали рамѣнѣ, но най-послѣ се научили отъ

едного, че тия важни господиновци сѫ българи, и то родолюбиви българи, дошли въ София за добро. Гражданинътъ, който съобщилъ тази новина, билъ веднага заобиколенъ отъ множина любопитни, тѣ нетърпеливо почнали да го питатъ, кои сѫ тѣзи родолюбиви българи и той съ радость имъ съобщилъ, че по-стария отъ тѣхъ е Иванъ Николаевичъ Денкоглу, роденъ отъ близкото до София село, Балша, богатъ българинъ, живущъ въ Русия, а младия — жеравненеца Сава Филаретовъ, възпитанникъ на Денкоглу. Гражданитѣ били обхванати отъ една голѣма радость при тази новина, понеже имъ било извѣстно, че този богатъ българинъ билъ голѣмъ софийски благодѣтель, той харчилъ за черкви и училища и подържалъ ученици съ свои срѣдства, за бѫдещи учители въ България. Въ голѣмата софийска черква „Св. Недѣля" имало нѣколко скѫпи златни принадлѣжности — потири, кръстове и др., подарени отъ Денкоглу, и сега софиянци си спомнятъ за тѣзи щедри подаръци и още съ по-голѣмо благоговѣние почнали да повтарятъ и да възхваляватъ благородното име на този благодѣтель. Както се били поспрѣли прѣдъ черковнитѣ врата, софиянци тъй и изпратили съ очи високопоставенитѣ свои гости, които отишли да направятъ визита на владиката. Сетнѣ софиянци се научили, че тѣ ходили да посѣтятъ и пашата, та и нѣколцина отъ софийскитѣ първенци, българи. Въ домоветѣ на послѣднитѣ, Денкоглу и Филаретовъ съ голѣмъ интересъ разпитвали въ какво положение се намиратъ черковно-училищнитѣ работи въ града и казали, че тѣ сѫ дошли за тѣхното подобрение. На втория день слѣдъ дохаждането си, тѣ и официално, прѣдъ всичкитѣ граждани, съобщили, че сѫ дошли да понаредятъ общинскитѣ и черковни работи въ София, а най-вече да поставятъ училищата на една при-

лична висота. Гражданитѣ били свикани на събрание въ двора на голѣмото мѫжко училище, построено съ Денкоглувски пари. Тамъ тѣ изслушали високитѣ гости, и сърдцата на всички силно затупали отъ радость — още повече, като Денкоглу имъ съобщилъ, че е довелъ и оставя въ София възпитаника си Филаретовъ, който ще бѫде главенъ учителъ въ града имъ. Заплатата си Филаретовъ ще получава отъ Денкоглу, а тѣ, гражд允нитѣ само да му помагатъ въ бѫдещата негова дѣятелность, като главенъ учитель и првъ гражданинъ. Софиянци ликували. Филаретовъ, още при първа срѣща съ тѣхъ, имъ произвелъ дълбоко впечатлѣние. Въ неговото лице тѣ видѣли единъ сериозенъ ученъ, който съ голѣма ревность ще се залови съ възпитанието на челядьта имъ. Неговото убѣдително слово, когато имъ говорилъ за уреждане на училището, достолѣпното му държане, умнитѣ му и пълни съ изразителность погледи, както и задушевнитѣ му и сърдечни обноски съ гражданитѣ — всичко това убѣдило мало и голѣмо, че този на видъ доста малъкъ и слабичъкъ човѣкъ крие въ себе си единъ мощенъ духъ, който е дошелъ да ги съживи, да ги събуди отъ дълбокия сънъ на невѣжеството, да образува и укрѣпи въ сърдцата имъ една по-силна вѣра въ бѫдещето на България и една по-голѣма надежда въ нейното черковно и политическо освобождение. Такива намѣрения софиянци още при първа срѣща подозрѣли у него, защото той доста ясно се исказалъ, че е дошелъ да учи не само дѣца, но и възрастни, че иска да създаде не само добри ученици, но и добри, родолюбиви граждани, които могатъ по-събудено и попрѣко да гледатъ на своитѣ длъжности, като синове на отечеството си. Съ една дума всички останали доволни отъ оставянето на Филаретова въ

София и си разотишли съ убѣждение, че тѣхния бждещъ главенъ учитель е голѣмъ патриотъ и много достоенъ человѣкъ.

Филаретовъ се установилъ въ София като главенъ учитель.

Между по-виднитѣ негови другари въ училището сж били: даскалъ Сотиръ, Захарий Круша и Манолъ Лазаровъ. Тѣ не се отличавали съ нѣкоя голѣма ученость, не сж притежавали дипломи за университетско образование, но и като учители, и като хора, тѣ сж се отличавали съ качества, които сж имъ давали право съ едно пълно достойнство да заематъ своитѣ учителски мѣста. Познаване хубаво гръцки езикъ и гръцката литература, дълбока начетеность и интересуване отъ всичко научно или религиозно — ето какво въ общи черти може да се каже за тримата тѣзи даскали. Проникнати напълно отъ своето призвание като учители, съзнаващи голѣмитѣ отговорности, които софиянци имъ възлагали, като възпитатели на челядьта имъ, тѣ съ голѣмо работене надъ себе си, съ много и постоянно работене сж гледали да допълнятъ онова, което имъ недостигало, като хора съ по-високо образование. И съ този трудъ тѣ били достигнали едно голѣмо развитие, което очудило на първо врѣме, даже и Филаретовъ. Напримѣръ, даскалъ Сотиръ е знаялъ въ тогавашнитѣ години и при тогавашнитѣ условия на образованость, всичкитѣ съчинения на Лермонтова наизустъ. Това може да се вижда прѣувеличено, но то е фактъ. Прѣдадени всецѣло на работата си, тѣзи сериозни труженици сж направили много нѣщо за София, а щомъ Филаретовъ видѣлъ въ тѣхно лице напълно подготвени хора за истински учители, зарадвалъ се, че има съ кого да работи, а и тѣ веднага почувствували, че този младъ и енергиченъ ученъ българинъ

е имено лицето, което ще постави софийското училище на една подобающа висота. То се е състояло отъ четири отдѣления и четири класа, но наскоро слѣдъ дохаждането си, Филаретовъ основалъ и пети класъ.

Като човѣкъ съ широкъ умъ, съ голѣми познания и съ голѣми нравственни достойнства, Филаретовъ отведнъжъ се поставилъ добрѣ между софиянци и отведнъжъ спечелилъ тѣхното уважение.

Той е билъ една грандиозна личность, единъ свѣтълъ духъ, който омагьосва, настройва, възпламенява и покорява.

Българе, евреи, та и турци, неволно сж благоговѣяли прѣдъ него. Минава ли той по улицитѣ — всѣки, и старъ и младъ, турчинъ и българинъ, му ставатъ на крака. Въ пашовия конакъ, въ Митрополията, въ общината, въ училището — на всѣкждѣ, неговитѣ думи сж се просто гълтали, неговитѣ съвѣти и поучения сж се съ голѣма благодарность слушали.

Гедеонъ, съ свойственната си дълбока проницателность, при първъ разговоръ още, е оцѣнилъ Филаретова и сетнѣ, до послѣдния день на своето стояне въ София е търсилъ и се е ползувалъ отъ неговитѣ съвѣти. Ако главниятъ учитель е ходилъ по веднъжъ въ мѣсеца на гости на владиката, то Гедеонъ е считалъ за своя длъжность да посѣщава Филаретова еженедѣлно. Съ сжщата почить той се е ползувалъ и отъ страна на турскитѣ голѣмци. Прѣзъ всѣки нѣколко дни, прѣдъ портата му заптии сж развождали богато осѣдлани коне, тъпкали сж назадъ-напрѣдъ сеизе и сж се събирали множество любопитни: пашата, нѣкой си бимбашия или нѣкой първенецъ ефендия е на гости при Филаретова.

Въ училището Филаретовъ е билъ повечето апостолъ, отколкото учитель. На наука и просвѣ-

щение той е отстѫпялъ второ мѣсто, а главно внимание е обръщалъ да възпитае граждани и патриоти. Цѣльта му е била, подъ форма на учитель, да събуди, да съживи, да възпламени и да приготви духоветѣ за бѫдъща борба съ гърци и съ турци. И наистина, историята на София въ по-сетнѣшно врѣме показва, че той е постигналъ блѣскаво своята цѣль: въспиталъ е граждани, които достойно сѫ поженали посѣтото отъ него сѣме.

Но и въ училището, въ врѣме на прѣподаване, той е билъ забѣлѣжителенъ. Съ своето знаяне до съвършенство френски и гръцки, той е обърщалъ вниманието и на нѣкои просвѣтени турци, които сѫ ходили да го слушатъ. А когато е прѣподавалъ Законъ Божи и свещеници, сѣдящи на особени чинове заедно съ ученицитѣ, сѫ го съ голѣмо внимание слушали. Тѣзи божии служители отъ владиката не сѫ се толкова страхували, колкото отъ Филаретова. Даже въ частния животъ името Филаретовъ е служило да се усмиряватъ много вироглави мѫже, заплашвани отъ женитѣ си, че ще се оплачатъ на Филаретова. Не отъ страхъ сѫ се усмирявали тѣзи мѫже, а отъ срамъ: да не изгубятъ благоволението на обичния Филаретовъ.

За тази голѣма популярность на софийския главенъ учитель между гражданитѣ се научили и въ Цариградъ. И тамъ, въ редоветѣ на турскитѣ политици и държавници намѣрили, че Филаретовъ е една опасна сила въ София и за това рѣшили да го махнатъ отъ този градъ. Нѣкои негови приятели се научили за това турско намѣрение и писали на главния учитель да побѣгне въ Виена, понѣже турцитѣ може да му направятъ нѣкое зло. И той, чувствувайки опасностьта, на която е било възможно да се изложи въ София и, отъ друга страна, като намиралъ, че дѣлото е доста напрѣднало въ

този градъ и Софиянци сѫ подготвени вече сами да подематъ борбата въ бѫдъще, рѣшилъ да замине въ Виена, отдѣто свободно да може да обмисли, какво трѣбва да прави за напрѣдъ. Съобщава той за това си рѣщение на гражданитѣ, тѣ съ голѣма скърбь посрѣщнали това извѣстие, но били принудени да прѣклонятъ глава прѣдъ необходимостьта, да се раздѣлятъ съ своя любимъ наставникъ и рѫководитель, чийто животъ много лѣсно може да се изложи на опастность. Въ това врѣме Филаретовъ билъ и жененъ — за една софиянка отъ първитѣ фамилии въ града — но оставилъ сѣмейството си, за да се върне за него послѣ, а за сега заминалъ самъ. Съ руски паспортъ и съ въорѫжени двама прислужници отъ Австрийското консулство, той билъ изпратенъ отъ множество Софиянци далечъ отъ града и тѣ съ сълзи на очи се раздѣлили съ своя любимъ учитель.

Отъ Виена Филаретовъ заминалъ за Москва при Денкоглу. Софийския този благодѣтель билъ съ доста напрѣднала вече възрасть и, сѣкашъ, той е чакалъ любимия свой възпитанникъ, за да прѣдаде духъ, лежащъ на неговитѣ рѫцѣ . . . И наистина, наскоро слѣдъ пристигането на Филаретова въ Москва, Денкоглу се разболѣлъ и умрѣлъ на рѫцѣтѣ на оставения отъ него въ София главенъ учитель. И тамъ, въ Русия, Филаретовъ се е ползувалъ съ извѣстность между по-виснитѣ руски крѫгове, дѣто сѫ го броили за единъ отъ найвиднитѣ патриоти и учени българи. И за това той наскоро билъ назначенъ отъ руското правителство за генераленъ руски консулъ въ Одринъ. Като постоялъ нѣколко врѣме тамъ, съ сѫщия чинъ, го прѣмѣстили за съвѣтникъ при руското консулство въ Цариградъ. Въ това врѣме той дошелъ въ София по една частна своя работа и за да отдаде

приличнитѣ почести на софийския паша, явилъ се прѣдъ него въ своята сърмена форма, придруженъ съ единъ въорѫженъ гавазинъ. Въ София тогава е билъ Ахмедъ Расимъ Паша. То е билъ потурченъ гъркъ и страшенъ фанатикъ — и като гъркъ, и като турчинъ. Той е знаялъ за дарбитѣ на Филаретова, познавалъ е добрѣ събуденостьта на Софиянци, благодарение на Филаретовата дѣятелность въ този градъ и за това, страшно е мразилъ бившия главенъ софийски учитель, безъ да го е виждалъ и познавалъ въ врѣме на своето дохождане въ София. И сега, като се научилъ, че сѫщия този Филаретовъ е пакъ дошелъ между софиянци и, като го видѣлъ по-сетнѣ прѣзъ двора на пашовия конакъ — въ блѣскава униформа и съ въорѫженъ гавазинъ — яростьта и злобата му нѣмали край. Той дори забравилъ своето пашовско достолѣпие и самъ излѣзълъ въ коридора, да излѣе яростьта си върху Филаретова, — още при влизането на този руски чиновникъ.

— Какъвъ е този салтанатъ отъ тебе? — свирепо го попиталъ пашата, като се срѣщнали.

И толкова много се билъ забравилъ всесилния паша, щото яростно извикалъ на близкостоящитѣ въ коридора чауши — да арестуватъ Филаретова.

Въ този мигъ гавазина на руския чиновникъ се похваналъ за дръжката на ятагана си. Пашата бърже съобразилъ, че шегата съ това официално лице може сетнѣ да му излѣзе кисела, затова прострѣлъ рѫка къмъ чаушитѣ и имъ заповѣдалъ да стоятъ мирно.

— Ваше прѣвъзходителство, сериозно, но вѣжливо захваналъ тогава Филаретовъ на френски езикъ. — Азъ дойдохъ въ София по една своя частна работа и, като руски чиновникъ, счетохъ

за своя приятна длъжность да Ви поднеса своитѣ почитания. Ето причината на моето посѣщение.

Голѣмата изразителность, която Филаретовъ далъ на своя тонъ, както и достолѣпната му стойка прѣдъ пашата, пострѣснали софийския мютесарифинъ, и той обърналъ колата. Въ качеството си на домакинъ, той поканилъ госта си въ приемната, помолилъ го да сѣдне, и подиръ малко между пашата и руския чиновникъ се завързалъ единъ оживенъ разговоръ, за общи работи.

Картината се съвършенно измѣнила. Буйния и свирѣпо разсърденъ фанатикъ турчинъ се обърналъ слѣдъ петнадесетина минути на едно кротко агне. Филаретовъ го омагьосалъ. На пашата се харесали думитѣ му, поразили го възгледитѣ му, поразила го и цѣлата негова достолѣпна фигура, тъй незначителна на първъ погледъ . . .

И сегнѣ, при нѣколко пѫтешнитѣ ставания на Филаретова да си върви, пашата го сѐ спиралъ да посѣди още малко . . .

Толкова Филаретовъ е можалъ въ кратко врѣме да очаровае всесилния и зълъ паша . . .

И слѣдъ единь день, Софиянци съ очудване видѣли пашовото *шествие* къмъ домътъ на руския чиновникъ. Въ една разкошна каляска и съ пълна униформа, конвоиранъ отъ четиридесеть души заптии, Ахмедъ Расимъ паша, церемонно връщалъ визитата на Филаретова . . .

Подиръ една седмица, като си свършилъ работата, Филаретовъ си тръгналъ обратно въ Цариградъ. Отъ работа, отъ непрѣстанни усилия по обще просвѣтителното въ България дѣло, здравето му се било доста разклатило, и той заболѣлъ отъ охтика, която злѣ уплашила окрѫжающитѣ го . . .

Той взелъ дълговрѣмененъ отпускъ и отишълъ на лѣкуване въ Каиро.

Но кризата настжпила много рано, болестьта му напрѣднала, и той, обхванатъ отъ ноктетѣ на смъртьта, тихо починалъ съ молитва на уста.

При другитѣ свои достоинства и просвѣтенъ умъ, той е билъ и дълбоко религиозенъ човѣкъ. Четири пжти на година се е прѣчестявалъ, редовно е ходилъ на черкова, и всѣка своя работа и прѣдначинание е захващалъ съ горѣща молитва.

Десеть минути прѣди да почине, той е билъ на колѣнѣ прѣдъ иконастаса въ спалнята си.

Такъвъ е билъ човѣкътъ, който е посѣялъ сѣмето на възраждането въ София. Той е приготвилъ граждани, приготвилъ е ученици, които отпослѣ сж завзели едно много достойно мѣсто въ редоветѣ на борбата, отначало противъ гърци, а сетнѣ и противъ турци. Филаретовъ билъ погребенъ въ Каиро, въ двора на православната църква „Св. Богородица"; прѣди нѣколко години, живата и до сега вдовица на този безпримѣренъ патриотъ, се разпореди за прѣнасяне коститѣ му въ София, дѣто тѣ почиватъ въ общитѣ гробища, въ една хубаво захваната да се строи гробница.

Вратца, 1907 г.

Свещеникъ **Георги х. Боневъ.**

Приходъ и разходъ на дружеството
прѣзъ десетьгодишния периодъ.

(1897 — 1907 год. включително).

А) Приходъ.

1898 год.

Право за записване членове . . .	лева	811.30
Редовни членски вносове	„	766.50
Доброволни пожертвования по случай именни дни	„	495.—
Всичко	лева	2072.80

1899 год.

Право за записване членове . . .	лева	267.—
Редовни членски вносове	„	1006.50
Събрани недобори отъ 1898 г. . .	„	44.—
Отъ продажба на портрети „Денкоглу“	„	57.—
Доброволни пожертвования по случай именни дни	„	565.—
Всичко	лева	1939.50

1900 год.

Право за записване членове . . .	лева	119.—
Редовни членски вносове	„	729.—
Събрани недобори отъ 1899 г. . .	„	142.—
Доброволни пожертвования по случай именни дни и други	„	562.—
Доходъ отъ вечеринки	„	145.75
Останали отъ събранитѣ доброволни пожертвования за гладующи неизпр.	„	39.50
Всичко	лева	1737.25

1901 год.

Право за записване членове . . .	лева	169.—
Редовни членски вносове	„	1016 80
Събрани недобори за 1900 г. . . .	„	12.—
Доброволни пожертвования	„	513.60
Лихви отъ пощенската каса . . .	„	44.65
Подарени	„	21.10
Отъ вечеринки	„	516.—
Всичко	лева	2293.15

1902 год.

Право за записване членове . . .	лева	49.—
Редовни членски вноски	„	532.20
Събрани недобори отъ минали години	„	383.—
Доброволни пожертвования	„	298.30
Приходи отъ вечеринки	„	609.85
Всигко	лева	1872.35

1903 год.

Право за записване чл. и др. приходи	лева	92.40
Редовни членски вноски и недобори	„	974.10
Доброволни пожертвования	„	348.—
Възвърната помощь отъ Т. Д. Поповъ	„	90.—
Лихва отъ пощ. спестовна каса . .	„	31.10
Всичко	лева	1535.60

1904 год.

Право за записване чл. и др. приходи	лева	98.50
Редовни членски вноски и недобори	„	1383.60
Доброволни пожертвования	„	376.20
Приходъ отъ вечеринки	„	1503.50
Приходъ отъ екскурзии	„	69.25
Възвърнати помощи отъ Т. Д. Поповъ	„	30.—
Лихви на Дружествения капиталъ .	„	86.95
	Всичко	3548.—

1905 год.

Право за записване членове . . .	лева	72.—
Редовни членски вноски и недобори	„	1334.60
Доброволни пожертвования по случай именни дни	„	348.65
Наемъ отъ инжинерно-архитектурното дружество	„	300.—
Приходъ отъ вечеринки	„	392.88
Продажба на праздни газеви тенекий	„	3.30
Лихви на дружествения капиталъ .	„	194.95
Възвърната помощтъ отъ Д-ръ Н. Вълчевъ	„	211.60
Възвърната помощь отъ Д-ръ Т. Стояновъ	„	200.—
Възвърната помощь отъ Т. Д. Поповъ	„	25.—
	Всичко лева	3082.98

1906 год.

Право за записване членове . . .	лева	54.—
Редовни членски вносове и недобори	„	1402.80
Доброволни пожертвования по случай именни дни	„	366.—
Наемъ отъ инжинерно-архитектурното дружество	„	780.—
Приходъ отъ вечеринки	„	436.05
Помощи отъ М-то на Народното Просвѣщение	„	500.—
Отъ инжинерно-архитектурното Д-во за сметь и вода	„	32.—
Лихви на дружествения капиталъ .	„	225.—
Възвърната помощь отъ д-ръ Т. Стояновъ	„	115.45
Възвърнати помощи отъ Т. Д. Поповъ	„	55.—
Възвърнати помощи отъ Д. Георгиевъ	„	50.—
	Всичко лева	4016.30

1907 год.

Общъ приходъ до 1-й Дек. 1907 г. лева 2405.80

А всичко за годинитѣ:

приходъ за	1898	2072.80	приходъ за	1903	1535.60
„ „	1899	1939.50	„ „	1904	3548.—
„ „	1900	1737.25	„ „	1905	3082.98
„ „	1901	2293.15	„ „	1906	4016.30
„ „	1902	1872.35	„ „	1907	2405.80
			Всичко лева		24513.73

В) Разходъ.

1898 год.

Помощи на учащи се	лева	240·75
За канцелярски потрѣбности, купуване и печатане книжя, за мобилировка, заплата на разсилния и пр. . . .	„	891·45
Всичко	лева	1132·20

1899 год.

Канцелярски потрѣбности	лева	295·70
Заплата на разсилния.	„	240·—
Врѣменни помощи на ученици . . .	„	50·—
Взаимообразни помоши на студенти .	„	485·85
За печатане 500 портрета	„	174·—
Вѣнецъ на покойната Княгиня . . .	„	120·—
Всичко	лева	1365·55

1900 год.

Канцелярски, купуване и печатане покани, обявления, билети, наемъ за помѣшение, заплата на разсилния, абонаментъ на вѣстници, списания и пр.	лева	1005·20
Врѣменни помощи на ученици . . .	„	36·20

Взаимообразни помощи на студенти .	„	476·95
За панахида на покойния „Ив. Н. Денкоглу“	„	25·65
	Всичко лева	1544·—

1901 год.

Наемъ за помѣщение	лева	420·—
Заплата на разсиленъ, абонаменти на вѣстници и списания, канцеларски потрѣбн. и др.	„	891·65
Панахида за покойния Ив. Н. Денкоглу	„	39·35
Врѣменни помощи на ученици . . .	„	135·—
Взаимообразни помощи на студенти .	„	229·25
Тамбурашки инструменти	„	155·50
	Всичко лева	1870·75

1902 год.

Врѣменни помощи	лева	20.—
Канцеларски	„	197.20
Наемъ	„	420.—
За разсиленъ	„	332.—
Мобели	„	40.—
Музикални инструменти	„	169.50
Дефицитъ отъ екскурзии	„	82.75
	Всичко лева	1261.45

1903 год.

Наемъ на помѣщение	лева	420·—
Заплата на разсилния	„	360·—
Врѣменни помощи на ученици . . .	„	70·—
Печатане на книжя	„	92·60
Канцеларски (отопление и пр.) . . .	„	35·37
Абонаментъ за вѣстници и списания .	„	77·—
Разноски за отложената екскурзия до Казичени	„	22·—
Тамбурашки принадлежности 18 пулта	„	48·—

Разноски на комисията, изпратена до Самоковъ по дружествена работа	„	50·—
За панахида на покойния Денкоглу .	„	19·60
	Всичко лева	1194·57

1904 год.

Наемъ за помѣщение	лева	420·—
Заплата на разсилния	„	501·40
Врѣменни помощи на ученици . . .	„	50·—
Взаимообразни помоши на студенти .	„	463·—
Печатане книжя . . , ...	„	70·—
Канцелярски разноски (отопление, освѣтление и пр.)	„	121·35
Абонаментъ на вѣстници и списания .	„	121·35
Инструменти и др. разходи по оркестра и хора	„	113·35
За панахида на покойния „Ив. Н. Денкоглу"	„	9·55
Загуба отъ екскурзията до манастира „Св. Краль"	„	13·55
Внесени въ Българ. Н. Банка за окрѫгление сумата 1500 л. по свидѣтел. № 10677/90в година	„	156·15
	Всичко лева	2039·70

1905 год.

Наемъ за помѣщение	лева	845·—
Заплата на разсилния	„	444·05
Врѣменни помощи на ученици . . .	„	45·—
Взаимообразни помощи на студенти .	„	450·—
Канцелярски разноски (отопление, освѣтление и пр.)	„	264·70
Абонаментъ на вѣстници и списания .	„	138·30
Подвързване книги за библиотеката .	„	39·—
Помощь за софийскитѣ бѣдни . . .	„	20·—
За панахида на покойния „Ив. Н. Денкоглу"	„	9·—

За разноски по честитяване именни дни	„	14·40
Загуби отъ екскурзии въ Кору-бааларъ и Цѣрово	„	124·90
	Всичко лева	2394·35

1906 год.

Наемъ за помѣщение	лева	1232·—
Заплата на разсилния	„	467·40
Врѣменни помощи на ученици . . .	„	25·—
Взаимообразни помощи на студенти .	„	300·—
Канцелярски разноски (отопление, освѣтление и пр.)	„	469·58
Абонаментъ на вѣстници и списания .	„	93·90
Глоба отъ Соф. ж.-п. станция за закъснение трена по екскурзията въ Цѣрово	„	50·—
Изплатени на Паскалъ Гѫлѫбаровъ за разноски по сѫщата екскурзия . . .	„	19·25
Помощь на Софийскитѣ бѣдни . . .	„	20·—
Загуба отъ увесвленията въ Кору-бааларъ и вечеринката въ салона на д-вото „Майка“ на 31/XII т, г.	„	166·19
За разноски по честитяване именни дни	„	32·30
	Всичко лева	2875·62

1907 год.

Разходъ до 1 Декемврий 1907 г. . . лева 2435·50

А всичко за годинитѣ.

Разходъ за	1898	л.	1132·20		Разходъ за	1903	л.	1194·57
„	1899	„	1939·50		„	1904	„	2039·70
„	1900	„	1737·25		„	1905	„	2394·95
„	1901	„	2293·15		„	1906	„	2875·62
„	1902	„	1872·35		„	1907	„	2435·50

Всичко лева 18114·29

Повторение.

Година 1898	приходъ	л. 2072·80	Разходъ	л.	1132·20
„ 1899	„	„ 1939·50	„	„	1365·55
„ 1900	„	„ 1737·25	„	„	1544·—
„ 1901	„	„ 2293·15	„	„	1870·75
„ 1902	„	„ 1872·35	„	„	1261·45
„ 1903	„	„ 1535·60	„	„	1194·57
„ 1904	„	„ 3548·—	„	„	2039·70
„ 1905	„	„ 3082·98	„	„	2394·35
„ 1906	„	„ 4016·30	„	„	2875·62
„ 1907	„	„ 2415·80	„	„	2435·50
Всичко	приходъ	л. 24513·73	Разходъ	л.	18114·29

Като се спадне разхода отъ прихода остава чистъ приходъ на дружеството за този периодъ лева . . . . лева 6399.44

А като се прибавятъ още а) даденитѣ взаимнообразни помощи, които трѣбва да се възвърнатъ отъ лицата, на които сж отпустнати, на сума . . . . лева 1563.—

Б стойностьта на мобилитѣ и библиотеката, които сж собственость на дружеството и които спорѣдъ покупната имъ цѣна възлизатъ на . . . . лева 1498.23

То всичкиятъ имотъ ще бжде . . . лева 9460.67

Отъ чистия си приходъ Д-вото е внесло въ Българската Народна Банка на петь годишенъ срокъ сумата 6343 л. 85 ст. срѣщу свидѣтелства № № 10658/1904 г. — за 1000 лв. ср., 10677/1904 г. — за 1500 лв. ср., 10908/1905 г. — за 1000 лв. ср., 11257 1906 г. — за 500 лв. ср., 00080/1907 г. — за 1000 лв. ср. 00143/1907 — за 1343 лв. 85 ст. зл., а за отпуснатитѣ взаимообразни помощи притежава редовни задължителни, подписани, както отъ получателитѣ на помощитѣ, така и отъ двама-трима поржчители.

Списъкъ на студентитѣ, на които сж отпустнати взаимнообразно помощи отъ Дружеството:

№ по редъ.	Дата на отпущане помощьта	Име и прѣзиме	Каква сума му е отпусната		Каква часть отъ сумата е повърналъ		Каква сума остава да повръща		Забѣлѣжка
			лева	ст.	лева	ст.	лева	ст.	
1	1898	Никола Стефановъ	240	—	300	—	—	—	Сега лѣкарь
2	1899	Трайко Стояновъ	315	—	315	—	—	—	сега началникъ на отдѣл. въ М-то на Финанситѣ.
3	1899	Никола Вълчевъ	576	60	576	60	—	—	сега адвокатъ
4	1900	Тодоръ Д. Поповъ	300	—	300	—	—	—	„ капелмейсторъ
5	1904	Петръ Константиновъ	313	—	—	—	313	—	„ довършва електро-инжинерството
6	1904	Димитръ Георгиевъ	300	—	50	—	250	—	сега чиновникъ
7	1905	Стоянъ Николовъ	300	—	—	—	300	—	свършилъ по пѣнието
8	1906	Георги Андрѣевъ	300	—	—	—	300	—	
9	1907	Христо Стефановъ	400	—	—	—	400	—	аптекаръ
			3044	60	1541	60	1563	—	

Забѣлѣжка. г. Д-ръ Н. Стефановъ, като е повърналъ напълно дадената му взаимообразна помощь, внелъ е още 60 лева въ полза на дружествената каса отъ благодарность за услугата, която му е направило дружеството съ отпускането на помощьта.

Списъкъ на лицата, на които сж отпуснати врѣменни помощи отъ Дружеството:

№ по редъ	Дата на отпущане помощьта	Име и прѣзиме	Каква сума е отпусната		Забѣлѣжка
			лева	ст	
1	1899	Ст. Стойчевъ	20	—	ученикъ
2	1899	Трайко Илиевъ	30	—	" "
3	1900	Петръ Христовъ	30	—	" "
4	1900	Райна Димитрова	6	20	ученичка
5	1901	Петръ Христовъ	50	—	ученикъ
6	1901	Никола Арнаудовъ	40	—	" "
7	1901	Владимиръ Николовъ	20	—	" "
8	1901	Веселинъ Стефчовъ	25	—	" "
9	1902	Никола Арнаудовъ	20	—	" "
10	1902	Мария Манолова	25	—	ученичка
11	1902	Братя Н и В. Арнаудови	15	-	ученици купени имъ учебници
12	1902	Веселинъ Стефчовъ	30	—	ученикъ
13	1904	Михаилъ Маноловъ	30	—	" "
14	1904	Борисъ Г. Арнаудовъ	20	—	" "
15	1905	Михаилъ Маноловъ	15	—	" "
16	1905	Георги Андрѣевъ	30	—	" "
71	1906	Цвѣтана Божкова	25	—	ученичка
		Всичко лв.	431	20	

Забѣлѣжка. Прѣзъ изтеклитѣ десеть отчетни години, касиерската длъжность на Др-вото е изпълнявана отъ слѣдующитѣ лица: г. Георги Стояновъ търговецъ прѣзъ 1898 г.; г. Василъ Х. Янковъ прѣзъ 1899 г.; г Никола Георгиевъ (починалъ) прѣзъ 1900 г.; г. Василъ Коцевъ търговецъ, прѣзъ 1901 и 1902 г.; г. Димитръ С. Богоевъ чиновникъ въ Министерството на Правосждието прѣзъ 1903, 1904, 1905, 1906 и 1907 год.

Софийско Бълг. Благотворително Образователно Дружество „Ив. Н. Денкоглу“.

П. Г.

Настоятелството на Софийското Българско Благотворително Образователно Дружество „**Ив. Н. Денкоглу**“ Ви моли да присѫтствувате въ сѫбота на 1 Януарий 1905 г. въ салона на „Славянска Бесѣда“ на

сѣмейно-забавителната вечеринка,

която то урежда за г. г. членоветѣ и поканенитѣ отъ тѣхъ гости.

Начало въ 8 часа вечерьта.

Цѣни на мѣстата:

канапе 3 лева, I мѣсто 1·50 лв., II мѣсто 1 лв. и галерия 60 ст.

Забѣлѣжка. Билетитѣ се продаватъ въ канцеларията на Дружеството — „Булевардъ Дондуковъ“ № 17, начиная отъ 27 Декемврий до 31 сѫщи отъ 5 до 7 ч. слѣдъ обѣдъ и вечерьта на касата въ Бесѣдата.

Програма

I.

1. **Ивановъ.** — „Китка отъ народни пѣсни“, свири дружествения тамбурашки оркестръ.
2. **Маноловъ.** — „Каква мома видѣхъ“, пѣе дружествения хоръ.
3. **Поповъ.** — Руски валсъ“, свири дружествения тамбурашки оркестръ.
4. **Оберъ.** — „Ехо“, изъ опер. „Фенела“, пѣе дружествения хоръ.
5. **В. Г. Брожъ.** — „Въ Посавския Лѣсъ“. Музикална картина, изпълнява дружествения тамбурашки оркестръ.

II.

СЕДѢНКА

отъ Т. Г. Влайковъ.

Изпълняватъ любителки и любители — членове на Дружеството подъ режисьорството на г. Р. Канели.

III.

ЛОТАРИЯ

отъ прѣдмети подарени отъ ергенитѣ — членове на дружеството.

IV.

ХОРА И ТАНЦИ.

Старшина на вечеринката: *Г-нъ С. П. Христовъ.*

Вечеринки, лотарии, екскурзии.

Настоятелството е устройвало за дружественитѣ членове, а често и за поканени отъ тѣхъ гости прѣзъ зимѣто вечеринки, а прѣзъ лѣтото екскурзии. Тия събрания, на които винаги сѫ се отзовавали съ готовность всички и, сѫ били винаги многобройно посѣщавани, сѫ оживявали най-много и самото дружество. Тукъ се срѣщали сѣмействата на по-голѣмата часть отъ дружественитѣ членове и прѣкарвали весело дружно нѣколко часове.

Вечеринкитѣ сѫ били по своето съдържание най-разнообразни. Почвали сѫ съ концертъ, съ сказки, съ театрално парче, имало е пѣсни, хорове и пѣние solo, части отъ оперни парчета, и пр. и пр. Тукъ обикновено е разигравано нѣкоя лотария, на която прѣдметитѣ сѫ купувани или пъкъ подарявани отъ дружествени членове и членки. Най-послѣ вечеринкитѣ сѫ свършвали съ крѣпни хора или танци. За да се види, какво е било поне на една вечеринка, ние привеждаме тукъ една отъ поканитѣ тъй, както е била изпратена до членоветѣ на дружеството.

Вечеринкитѣ сѫ били винаги много интимни. Тая е била и причината да бѫдатъ тѣ приятни не само за дружественитѣ членове, нъ и за поканенитѣ гости. Послѣднитѣ винаги сѫ чувствували и изтъквали този патриархаленъ духъ и редъ, които сѫ присѫщи и на старо-Софийската фамилия. Вечеринкитѣ сѫ били винаги за дружеството доходни, а това пъкъ свидѣтелствува, че тѣ сѫ били добрѣ уреждани и многобройно посѣщавани.

Дѣловодителитѣ на дружеството, а такива сѫ били прѣзъ тия десеть години Д. Исаиевъ, (1898—1899, 1900) Т. Стояновъ (1901, 1902) С. П. Христовъ (1903) Сп. Иванчевъ (1904, 1905) и Ал. Ивановъ (1906,—1907) сѫ положили най голѣмъ трудъ и старания за тия дружествени забавления.

Седѣнки.

Прѣзъ послѣднитѣ три години сѫ устройвани въ дружественото помѣщение срѣщи нарѣчени „седѣнки". Тѣ сѫ били достѫпни само за дружествени членове и сѣмейстата имъ. Тия събрания сѫ ставали само прѣзъ зимния сезонъ всѣка сѫбота, като сѫ отваряни въ 9 ч. вечерь и траяли до 12 часа. Работата въ тѣхъ се рѫководила отъ двама души избрани отъ настоятелството, които се грижели за всичко, нуждно за седѣнкитѣ.

На тия срѣщи сѫ четени разни научни сказки отъ членоветѣ на дружеството. Сѫщо така сѫ били четени и показвани съ проекционенъ апаратъ множество пѫтешествия, промишлени производства, описания на важни градове и пр. Картинитѣ, проекционитѣ апарати и текстоветѣ сѫ били вземани отъ Министерството на Народното Просвѣщение.

Това е съставлявало главната часть на сѣдѣнкитѣ; обаче всѣкога слѣдъ нея е имало или шеговито четиво или забавителни игри, нѣщо, което е оживлявало най-много тия събрания. Напослѣдъкъ е била въведена и книга за протоколи, въ която се записвало вършеното на седѣнкитѣ и сѫ се подписвали присѫтствующитѣ.

Дружественитѣ оркестри.

I. Тамбурашки оркестръ.

На 15-й Януарий 1900 година Дружеството ни даде първата си голѣма семѣйна вечеринка въ помѣщението на Гражданския Клубъ (въ зданието дѣто сега се помѣщава Народната Библиотека).

За да бѫде програмата по пълна и разнообразна, на тази вечеринка бѣ поканенъ Тамбурашкия Оркестръ при Типографското Дружество да изсвири нѣколко нумера. Този оркестръ, благодарение, че въ съставътъ му влизаха 6 души Софиянци, взе безплатно участие въ дружественната вечеринка и членоветѣ останаха изненадани отъ хубавото свирене на тамбуритѣ и болшинството отъ присѫтствующитѣ изявиха желание щото и при дружеството ни да има такъвъ тамбурашки оркестръ, който съ своето мелодично свирене да имъ доставя въ време на вечеринкитѣ приятни забавления.

Това желание на членоветѣ не закѫсне съ своето осѫществяване. Прѣзъ м. Февруарий 1901 година постѫпи въ дружеството ни заявление отъ 7 души дружествени членове-тамбураши, съ което молеха настоятелството да набави необходимитѣ тамбури и музикални прибори за да сформируватъ дружественъ тамбурашки оркестръ.

По поводъ на това заявление, настоятелството, като намѣрило идеята за много добра и полезна за дружеството, прѣзъ м. Мартъ с. г. отправи една покана до г. г. членоветѣ за събиране пожертвувания и по тоя начинъ е събрано 186·50 лева. Но понеже тая сума бѣ недостатъчна за набавянето на инструментитѣ и др. принадлежности, настоятелството отпустна отъ дружествената каса още 160 лева и съ това се тури начало на музиката въ дружест-

веннитѣ забавления, съ което тѣ станаха по приятни и по доходни.

Слѣдъ набавянето на тамбуритѣ се е сформирувалъ първия дружественъ тамбурашки оркестръ отъ слѣднитѣ лица: Александръ С. Ивановъ, Тодоръ А. Бацовъ, Георги Митревъ, Димитръ Геошевъ, Коста Райковъ, Давидъ Маноловъ и Михалъ Димитровъ, като управлението на оркестра е било повѣрено на Александръ С. Ивановъ.

Понеже повечето отъ горнитѣ тамбураши сѫ влизали въ състава на други тамбурашки оркестри, та не е имало нужда отъ постоянни репетиции въ дружеството, управителя за да използува свободното врѣме е заблагоразсѫдилъ да образува нова група отъ по-младитѣ членове на дружеството.
И прѣзъ 1902 година е той събралъ младежитѣ Никола Дончевъ, Методи Стояновъ, Юрданъ Стоичковъ, Пенчо Боневъ, Миланъ Г. Щъркеловъ, Никола Тодоровъ. Панайотъ Касабовъ и Никола Василевъ отъ които е образувалъ нова група тамбураши. Прѣзъ лѣтото тѣ сѫ били подготвени и на есеньта сѫ се явили на сцената.

Отъ 1902 до 1905 година въ състава на новата група тамбураши сѫ постѫпили слѣднитѣ дружествени членове: Вл. Антоновъ, Станиславъ Лазаровъ, Емануилъ Д. Петровъ, Тодоръ Д. Пеневъ, Григоръ Митевъ, Ст. П. Димитровъ, Т. К. Бърдаревъ и Методи Василевъ.

Прѣзъ 1905 година тамбурашкия оркестръ е билъ разформированъ понеже на репетициитѣ сѫ се явявали само 5—6 души, а прѣзъ 1906 г. е билъ пакъ събранъ, като е била образувана нова група отъ младежитѣ Иванъ С. Ивановъ, Петръ Д. Ивановъ, Тома Исаевъ, Александръ Сотировъ, Стоянъ Лазаровъ, Георги Недѣлковъ, Костадинъ Грошлиевъ, Михаилъ Христовъ и Владимиръ Д. Антовъ.

Понеже дружеството е имало само 8 инструмента, отведнажъ се е почувствувало нужда отъ повече такива.

Тая липса на инструменти е вече прѣмахната, съ подаръка, който се направи на дружеството ни отъ бившето I-во Българско Тамбурашко Дружество, съ протокола му № 2 отъ 2-й Августъ 1906 год.; то като подари на дружеството ни цѣлия си имотъ състоящъ се отъ 19 тамбури, 11 нотни книги и други музикални прибори.

Този подаръкъ дружеството ни получи отъ Тамбурашкото Дружество за гдѣто му бѣ позволено безплатно да се ползува отъ дружественното ни помѣщение въ продължение на три години.

Благодарение на тоя подаржкъ днесь дружественния тамбурашки оркестръ се състои отъ слѣднитѣ 22 души:

Александръ С. Ивановъ, Никола Василиевъ, Тодоръ А. Бацовъ, Владимиръ Ангеловъ, Методи Василевъ, Спиридонъ Ц. Мановъ, Коста Паспалевъ, Димитръ Ив. Петровъ, Михаилъ Шоповъ, Владимиръ Антоновъ, Наумъ Костовъ, Ангелъ Димитровъ, Христо Ивановъ, Тома Исаиевъ, Тодоръ Капзамаловъ, Стефанъ Димитровъ, Иванъ С. Ивановъ, Петръ Д. Ивановъ, Методи Стояновъ, Георги Недѣлковъ, Стоянъ Лазаровъ и Костадинъ Грошлиевъ.

II Мандолинния Оркестръ.

Сжществующия сега при дружеството мандолиненъ оркестръ е образуванъ по инициативата на Александръ С. Ивановъ съ съдѣйствието на дружественния членъ Владимиръ Антоновъ.

За първи пжть прѣзъ 1905 година тѣ образуваха за проба мандолиненъ оркестръ отъ слѣднитѣ Госпожици и Господа:

Злата А. Бацова, Търсинка Стоичкова, Райна Божкова, Владимиръ Антоновъ, Методи Василевъ, Никола Василевъ, Тодоръ Д. Пеневъ, Христо Стоичковъ, Методи Стояновъ и Димитръ Тодоровъ.

Тоя оркестръ просѫществува само зимния сезонъ 1905/906 година.

Прѣзъ есеньта на 1906 година се образува новъ мандолиненъ оркестръ отъ Госпожицитѣ и Господата: Стефанка Цвѣткова, М. Атанасова, Райна Цвѣткова, Зора Чучурова, Славка Бонева, Владимиръ Антоновъ, Методи Василевъ, Тома Исаиевъ, Тодоръ Д. Пеневъ, Иванъ С. Ивановъ, Иванъ Кръстевъ, К. Г. Щъркеловъ, В. Галевъ, Г. Василевъ и Вл. Костовъ.

Той сѫществува и днесь и всички участвующи свиратъ съ собствени инструменти. Къмъ тѣхъ се присѫединиха и Г-ца Вибка Желева и Г-да Д Ивановъ, Ю. Чешанковъ и Т. Капзамаловъ.

Както по-горѣ се спомѣна управлението на тамбурашкия оркестръ, още при самото му основаване, 1901 година, е било повѣрено на дружествения членъ Александръ С. Ивановъ, който и до днесь продължава да го управлява. Той сѫщо управлява и мандолинния оркестръ.

За полагания неуморно отъ него трудъ, на 1-й Януарий 1905 година Аласандръ С. Ивановъ бѣ награденъ отъ страна на дружеството съ златенъ часовникъ, а отъ страна на благодарнитѣ му ученици-тамбураши — съ златенъ кордонъ.

За прѣуспѣването на музикалното дѣло въ дружеството ни, Настоятелството не е пожалило срѣдствата, които сѫ били необходими. То винаги съ готовность е отпускало сумитѣ, които сѫ били необходими за цѣльта, като е вѣрвало и вѣрва, че г. г. членоветѣ на дружеството ще оцѣнятъ ползата която принасятъ тия оркестри на дружеството.

Въ края апелираме къмъ всички дружественни членове, и членове на тѣхнитѣ семѣйства — любители на музиката — да се яватъ въ редоветѣ на тия оркестри, които съ мелодични звуци разнасятъ името на дружеството ни и служатъ за негова гордость.

Хоръ.

Регентътъ г-нъ Петъръ Рендевъ е устроилъ и обучава смѣсенъ хоръ, въ който участвуваха по нѣкога до 50 души дружествени членове, членки и тѣхни дѣца. Разучватъ се, както разни пѣсни така и парчета изъ опери. Той взема участие въ дружественитѣ забавления и придава на тия животъ и разнообразие. Хорътъ изпълняваше нумерата си винаги отлично и заслужено добиваше бурни ржкоплѣскания.

За трудътъ, който регентътъ на хора полага, дружественитѣ членове му подариха на една отъ вечеринкитѣ златенъ часовникъ и съ това изказаха къмъ него своята голѣма благодарность.

Читалня.

Дружествената канцелария е и сжщеврѣмено читалня. Тя е прилично мобилирана и човѣкъ може съ приятность да прѣкара нѣколко часа въ нея. Прѣзъ отчетния периодъ сж получавани въ читалнята слѣдующитѣ вѣстници и списания:

1. Дневникъ
2. Сп. Природа
3. „ Свѣтлина
4. „ Нива
5. „ Пжтешественикъ
6. „ Българска Сбирка
7. Сп. Библиотека за само-[образование
8. „ Нашъ животъ
9. „ Библиотека и Ху-[дожникъ
10. „ Мисъль
11. „ Die Woche

Купиха се всичкитѣ съчинения на поета Вазовъ, а така сжщо и отъ други поети по нѣколко съчинения.

За сега при дружествената библиотека се намиратъ 116 съчинения въ 325 тома книги.

Единъ докладъ.

До Господина Прѣдседателя на Софийското Българско Благотворително Образователно Дружество „Иванъ Николаевичъ Денкоглу"
Тукъ.

Господине Прѣдседателю,

Извѣстно Ви е, че Настоятелството на Дружеството „Ив. Н. Денкоглу", благодарно за щедрата парична помощь, която Господинъ Министра на Народното Просвѣщение, Господинъ Д-ръ Ив. Шишмановъ, благоволи да отпусне, тази година, на Дружеството, за неговитѣ благотворителни цѣли, съ постановлението си отъ 17 Февруарий н. г. (протоколъ № 2 отъ с. г.) бѣ избрало комисия, която да се яви лично при Господина Д-ръ Ив. Шишмановъ, на когото, като поднесе тѣхната писмена благодарность да изрази и покаже още веднажъ, колко старо-софиянци високо цѣнатъ всѣко внимание, което се прави на тѣхното Дружество.

Въ състава на комисията, освѣнъ азъ, който имахъ високата честь да бжда избранъ отъ Г. Г. настоятелитѣ, бѣха избрани сжщо и Господинъ Д-ръ Ал. Христовъ и Господинъ Алексанръ Иордановъ. Съгласно писменото съобщение на Дружеството, Комисията трѣбваше да поиска да се прѣдстави на Господина Министра къмъ послѣднитѣ числа на м.

Февруарий; обаче, когато Комисията бѣ опрѣдѣлила деня на явяването си прѣдъ него, въ туй врѣме Министра, на чело на Българската депутация, се приготовляваше да отпжтува за г. Харковъ (Русия) за да присжтствува на погрѣбението на починалия български историкъ-писателъ, професора Маринъ С. Дриновъ. Туй обстоятелство отложи явяването на Комисията до завръщането на Министра. Прѣзъ м. Мартъ, депутацията, заедно съ Министра се върна въ България и ни (комисията) повторно опрѣдѣлихме деня.

На 28 й Мартъ, къмъ 6 часа слѣдъ пладнѣ, Комисията бѣ събрана въ Министерството на Просвѣщението, като къмъ сжщото врѣме се извѣсти на Министра за нашата мисия. Винаги внимателенъ къмъ подобни мисии, Министра съ готовность отдѣли нѣколко минути и за нашето посѣщение, вслѣдствие на което, слѣдъ малко бѣхме введени въ неговия кабинетъ. Строенъ, съ срѣденъ ръсть, съ лице малко продълговато и отслабнало отъ постояненъ и неуморенъ трудъ, по което ясно се очертаватъ правилнитѣ черти, които даватъ изразъ на сериозность, проницателность и постоянство; съ чело широко надъ, което паднали бѣха нѣколко кждрици отъ дългата му и гъста коса; съ голѣми черни очи, които живо и изпитателно се търкаляха въ своитѣ орбити и издаваха нетърпението, съ което ни очакваше Министра. При нашето влизане, той ни посрѣщна правъ и азъ, по опълномощение отъ другитѣ членове на комисията, трѣбваше да му поднеса писменната на Дружеството благодарность, съ нѣколко думи.

Слѣдъ приличния поклонъ, азъ започнахъ съ слѣдующитѣ думи: „Господине Министре, членоветѣ на Софийското Българско Благотворително Образователно Дружество „Ив. Н. Денкоглу", бла-

годарни отъ щедрата помощь, която Ви, Господине Министре, благоволихте да отпуснете на Дружеството, като съ туй го улеснихте въ неговитѣ благотворителни цѣли, опълномощиха насъ, членове отъ настоятелството да Ви поднесемъ тѣхната писмена благодарность . . . .“ и когато се канехъ да продължа слѣдующия периодъ отъ своята рѣчь, а именно да изкажа, колко сѫ останали благодарни членоветѣ на Дружеството отъ присѫтствието му на една отъ вечеринкитѣ и че туй негово внимание къмъ Дружеството вдъхва надѣжда да се работи съ още по-голѣма енергия за благодѣтелно-образователната цѣль на Дружеството . . . . въ това врѣме той посѣгна и взе подадения му отъ менъ пликъ, въ който бѣ приключена писмената благодарность, като веднага и заговори; вслѣдствие на това азъ бѣхъ принуденъ да млъкна и непродължа по-нататъкъ рѣчьта си. Обаче, въ тази смисъль, впослѣдствие, слѣдъ като се изказа Министра, се подведе разговора и можахме да му изкажемъ горнитѣ мисли.

Този актъ на благодарность, трогна Министра, който, като отговоръ на всичко, се изказа съ найласкави думи и благопожелания за Дружеството. Изпърво той поласка Дружеството, като каза: „Азъ отпущамъ помощи на много дружества, обаче, вий сте първитѣ, които по такъвъ единъ начинъ изказвате своята благодарность за малката помощь. При всичко, че азъ получихъ Вашата благодарность устно отъ Господина Филипова — Вашия Прѣдседатель, обаче този актъ, който Вий извършвате сега, показва съ каква сериозность Вашето Дружество се отнася въ подобни случаи. Прѣдайте на членоветѣ на Вашето Дружество моята изкрена благодарность и ги увѣрете, че азъ винаги съмъ готовъ да имъ помогна, тъй като въ основата на тѣхното Дружество азъ съглеждамъ една благородна цѣль.

Пазете и крѣпете сѫществуването на Вашето Дружество, което е съставено отъ старо-софиянци, за които всѣкога сѫ били моитѣ симпатии, защото то е Ваша гордость. Старо-софиянци иматъ право да се гордѣятъ, че сегашната хубава столица на България е тѣхния роденъ градъ и че всичко туй тѣ сѫ го спазили и завардили до сега. Още веднажъ Ви моля прѣдайте имъ моята сърдечна благодарность" — повтори Министра, слѣдъ което се впустна да ни запитва по нѣкои дружествени работи, като сѫщеврѣменно изказваше и своето мнѣние.

„Вѣрвамъ, че въ Дружеството не сѫществува никаква партизанска подкладка" запита Министра. Отговора даденъ на този въпросъ убѣди Министра, че членоветѣ на Дружеството се занимаватъ и прислѣдватъ само поставената въ устава му цѣль.

„Забѣлѣзахъ, въ врѣме на вечеринка, че Вашата публика се състоеше отъ хора отъ разнитѣ слоеве на обществото, а програмата на вечеринката бѣше приготвена за интелекта на тази публика, а туй обстоятелство прави добро впечатление и поставя Дружеството високо" се изказа Министра. Слѣдъ като му се обясни, че една отъ цѣлитѣ на Дружеството е сближаването на старо софиянци помежду имъ и, за да бѫдатъ интересни и до нѣкѫдѣ полезни вечеринкитѣ за всички, то програмитѣ за тѣзи забавления се правятъ разнообразни; като не се изпустна да му се каже, че при нѣкои други вечеринки ние сме имали и много по-отбрани нѣща въ програмата. Министра изказа желанне, да посѣтява по-често нашитѣ вечеринки, ако заблаговрѣменно за туй бѫде увѣдомяванъ.

„Вашата библиотека навѣрно трѣбва да се нуждае отъ попълвание съ нѣкои съчинения и списания"? запита Министра. Слѣдъ даденитѣ обяснения за образователната цѣль на Дружеството и

издържането на Дружествената библиотека, Господинъ Министра обѣща да спомогне съ нѣкои съчинения и списания библиотеката

„Азъ обичамъ и уважавамъ старо-софиянци, каза Министра, защото тѣ умѣятъ да обичатъ и да пазятъ своето, не се поддаватъ лесно на чуждото влияние, а туй е една характерна черта, която не въ всичкитѣ крайща на България сѫществува“.

И слѣдъ като и трети пѫть ни задължи да прѣдадемъ на Дружеството неговитѣ благодарности най-любезно се сбогува съ насъ, като остана съ най-добри впечатления за старо-софиянци и съ най-добри убѣждения за цѣльта на Дружеството.

Ст. София, 30 Мартъ 1906 год.

Капитанъ Велизаръ М. Лазаровъ.

Мѣсечни и годишни изводи отъ метеорологически наблюдения въ София прѣзъ послѣднитѣ десеть години.

Долѣприведенитѣ таблици сѫ изводи отъ наблюденията на нашата централна метеорологическа станция и сѫ интересни за всѣки софиянецъ. Отъ тѣхъ може да се види, какво е и какъ се мѣни атмосферното налѣгане, температурата (срѣдна, максимална и минимална), влагата на въздуха, облачността на софиското небе и валежа.

Цифритѣ I и II и пр. означаватъ мѣсецитѣ януарий, февруарий и пр. (новъ стилъ).

Къмъ всѣка таблица е направено по една бѣлѣжка за да се възбуди интересъ и да се спрѣ окото на четеца на една, двѣ цифри, а съ това и да се опѫти той къмъ по-нататъшни разсѫждения.

А. Х.

Hb=550 м.	Атмосферно налѣгане											g.=0·23 м.	
Година	Мѣсецъ												Го-дишно
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
1897	713·5	716·9	711·7	711·6	708·9	713·5	712·8	714·9	716 3	717·7	721·2	719·7	714·8
1898	22·3	12·3	12·1	13·0	12·3	14·5	13·7	16·0	16·7	15·8	18·5	18·8	15·5
1899	15·0	14·6	14 0	12·8	14·1	13·3	14·2	15·0	14·0	18.7	19·5	15·6	15·1
1900	13·4	10·9	11·5	12·9	12·4	14·1	14·2	14·6	18·8	17·1	15·1	16·1	14·3
1901	17·2	13·5	11·5	14·1	13.9	13·0	13·6	13·8	15·3	15·8	16·4	13·0	14·3
1902	17·1	14·6	12·0	13·7	12·1	13·2	15·0	14·9	17·5	16·2	16·9	15·5	14·9
1903	19·3	20·0	16·4	09·0	13·3	11·9	13·7	15·3	18·0	14·6	15·9	14 6	15·2
1904	18·2	10·5	14·1	14·1	15·2	15·3	14·8	14·9	15·7	15·3	15·2	15·1	14·9
1905	17·9	17·8	13·4	11·5	15·0	13·3	14 7	14·8	15·6	12·6	14·1	18·7	15·0
1906	17·3	10·7	11·9	15·4	10·7	12·5	13·5	15·5	16·6	17·2	17·1	11·2	14·1
срѣдно	17·1	14·2	12·9	12·8	12·8	13·5	14 0	15.0	16·4	16·1	17·0	15·8	14·8

Отъ тази таблица се вижда, че София, която се намира 550 м. надъ морето има срѣдно 714·8 милиметра атмосверно налѣгане.

Температура

1897	--0·8	1·9	6 7	10·8	13·9	17·6	20·9	19·5	17·5	7·8	0·1	—2·7	9·4
1698	--0·6	0·5	5·0	11·3	15·1	19·5	19·1	18·3	15·9	12·4	6·2	—1·1	10·2
1899	--0·5	2·3	4·5	11·7	16·6	17·1	19·9	18·3	15·8	8·6	4·1	—1·9	9·7
1900	—0·5	3·3	2·4	9·2	14·4	18·6	20·1	18·9	14·4	1·8	7·3	0·7	10·0
1901	—4·6	—0·4	7·0	10·4	14·7	18·5	20·4	19·1	16 2	·3	2·2	3·6	9·9
1902	0·4	3·3	4·2	9·9	13·2	18·1	20·4	20·9	16·6	12·1	2·0	– 4·4	9·7
1903	—2·1	2·2	6·1	8·9	15·4	17·0	19·9	20·6	16·8	11·1	5·3	3·2	10·4
1904	—1·7	3·7	3·6	9·7	15·2	18·7	21·4	20·4	14·3	11·7	0·5	0·5	9·8
1905	—6·2	3.3	3·7	9·1	15·8	17·8	21·8	22·7	18·6	8·8	7·8	0·8	9·8
1906	—2·0	0·3	6·7	10·7	14·4	17·6	20·4	18 6	14·5	9·5	5·8	—0·1	9·7
срѣдно	—1·9	1·4	5·0	10·2	14·9	18·0	20·4	19·7	16·1	10·5	4·1	0·1	9·9

Отъ тази таблица се вижда, че срѣднята годишна температура за София е почти 10° С. Най-студенъ мѣсецъ е Януарий (срѣдно — 1·9), а най-топълъ Юлий (срѣдно + 20·4).

Относителна влажность на въздуха (%)

Година	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Го-дишно
	Мѣсеци												
1897	86	75	70	64	75	77	70	69	72	81	77	86	76
1898	76	82	73	67	69	64	71	71	68	82	78	82	72
1899	84	75	69	58	62	66	67	71	78	79	79	82	73
1900	86	86	76	75	75	69	71	74	75	77	84	88	78
1901	80	80	73	67	67	76	75	70	76	80	83	84	76
1902	81	83	75	64	68	67	61	62	65	75	79	81	72
1903	83	71	70	67	65	72	65	54	59	72	80	84	70
1094	84	77	76	67	64	66	55	56	78	83	82	80	72
1905	80	81	80	66	65	73	62	50	53	80	81	78	71
1906	80	82	65	57	73	74	66	69	72	79	81	78	73
срѣдно	82	79	73	65	68	70	66	65	70	79	80	82	73

За да се разбере тази таблица, трѣбва да се припомни, че цифрата 100 означава, въздухътъ е наситенъ съ пара, цифрата 50, че той съдържа половината отъ паритѣ, които трѣбватъ да се насити сѫщия въздухъ съ водни пари и проче. Отъ тази таблица може да се види, кои мѣсеци сѫ най-влажни и кои най-сухи; че срѣдно за тия 10 години мѣсецъ Мартъ е билъ толкова влаженъ колкото и Августъ и пр.

Абсолутна максимална температура

1897	14·5	18·8	24·2	24·1	24·0	31·7	33·3	29·4	29·5	23·7	15·7	4·8	33·3
1898	13·9	12·7	21·0	26·8	27·7	34·1	30·6	31·1	27·4	25·4	22·2	16·3	34·1
1899	8·8	18·6	22·3	29·8	29·0	31·6	34·1	32·7	28·9	23·7	16·9	8·4	34·1
1900	16.3	13·3	15·5	21·5	24·6	31·6	31·0	29·2	25·1	26·0	13·8	11·0	31·6
1901	15·6	16·8	20·0	26·5	26·5	29·7	32·4	33·7	27·2	24·6	20·6	13·6	33·7
1902	11·8	15·9	17·8	22·8	27·1	31·6	35·5	34·5	31·6	28·0	13·7	12·4	35·5
1903	16·6	19·9	22·8	21·0	30·6	29·5	34·5	35·2	33·1	25·9	16·3	20·3	35·2
1904	10·7	17·6	15·0	24·0	31·4	32·3	34·3	33·6	27·1	23·9	15·2	11·0	34·3
1905	8·4	9·2	17·2	24·5	29·0	29·6	32·2	35·8	31·9	25·4	20·5	12·2	35·8
1906	8·6	14·2	20·1	26·8	24·4	31·0	30·8	30·4	27·3	21·2	21·3	13·1	31·0
Срѣдно	12·5	15·7	19·6	24·8	27·4	31·3	32·9	32·6	28·9	24·8	17·6	12·3	33·9

Отъ тази таблица с вижда, че най-високата температура презъ изброенитѣ десеть години е била прѣзъ м. юлий 1902 год.

Абсолютна минимална температура													
Години	Мѣсецъ												Годишно
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
1897	—13·6	— 9·0	— 4·8	—0·1	3·2	8·3	11·5	9·9	6·0	—4·7	—16·6	—14·4	—16·6
1898	—14·8	—11·3	—10·1	—1·6	1·7	6·8	8·0	7·2	3·5	2·0	— 8·8	—21·7	—21·7
1899	—10·7	— 9·0	—18·4	—3·2	3·4	3·9	10·5	8·6	4·4	—3·6	— 2·9	—13·4	—18·4
1900	—10·4	— 3·0	— 8·9	+0·7	4·2	9·2	10·2	10·2	5·0	—1·7	— 0·0	— 6·9	—10·4
1901	—17·7	—16·1	—14·0	—1·2	3·5	8·5	11·9	5·5	4·4	+3·2	— 6·5	— 5.8	—17·7
1902	—12·7	—10·1	—10·2	—2·1	1·3	7·9	7·7	5·1	—1·8	—2·6	—12·7	—21·4	—21·4
1903	—20·6	— 8·9	— 5·8	—3·6	3·1	6·2	9·1	8·7	3·1	—2·8	—12·9	— 5·9	— 20·6
1904	—11·3	— 7·9	— 3·4	—2·4	3·4	7·5	8·6	6·2	5·0	0·1	—10·9	—14·0	—14·0
1905	—17·7	—16·0	— 4·0	—4·7	4·6	6·0	9·7	10·7	3·5	—2·5	— 4·8	—12·8	—17·7
1906	—11·0	—13·7	— 4·8	—3·9	4·2	6·6	10·7	5·9	—1·9	0·0	— 6·0	—13·7	—13·7
Срѣдно	—14·0	—10·5	— 8·4	—2·2	3·3	7·1	9·8	7·8	3·1	—1·3	— 8·2	—13·0	—17·2

Отъ тизи таблица се вижда, че най-низката температура е била 21·7 и то е паднала прѣзъ мѣсецъ декемврий 1898 год. При това може да се извади и важното заключение, че въ София почти всѣка година се случватъ прѣзъ м-цъ априли дни, въ които температурата да пада подъ 0° и да има значи мразъ.

Облачность (0—10)

Години	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Го-дишно
	Мѣсеци												
1897	7·7	5·5	7·2	6.2	7·6	7·1	4·8	2·8	3·3	4·9	5·0	7·6	5·8
1898	5·5	8·3	6·2	6·7	6·1	3·2	4·1	3·5	3·5	6·2	4·3	5·3	5·3
1899	6·0	5·1	5·9	5·0	5·2	5·1	5·2	4·3	3·6	3·1	5·3	8·1	5·1
1900	8·6	7·4	6·8	6.9	6·0	4·2	3·6	3·8	2·1	3·5	7·5	7·4	5·7
1901	6·8	7·0	6·1	5·5	5·4	6·8	3·8	4·1	3·7	6·9	4·9	6·3	5·6
1902	5·8	7·7	5·8	5·3	5·5	4·5	3·1	2·4	2·8	5·1	7·1	6·8	5·2
1903	4·9	4·0	5·7	6·2	6·5	5·7	3·7	1·6	2·1	4.6	7·5	8·1	5·0
1904	6·8	6·3	6·8	6·6	4·3	4·2	3·1	2·2	6·3	7·4	6·6	6·3	5·6
1905	6·3	5·2	6·3	5·1	5·6	5·9	3·1	1·8	1·8	7·1	6·4	6·0	5·0
1906	5·1	8·0	5·7	4·8	7·2	5·7	3·9	3·2	3·5	5·2	5·3	7·2	5·4
Срѣдно	6·4	6·4	6·2	5·8	5·9	5·2	3·8	3·0	3·3	5·4	6·0	6·9	5·4

Въ таблица означава 0 ясно, а 10 покрито съ облаци небе. Отъ тая таблица се вижда, че най-облаченъ мѣсецъ у насъ е м-цъ декември, а най-много ясни дни имаме прѣзъ м-цъ августъ. Най-облачна е била 1897 г.

Валежъ въ м. м. (сума)

1897	28·7	33·0	50·6	73·7	217·2	185·6	142·9	50·2	31·9	32·8	14·2	24·9	885·7
1898	8·3	57·0	41·7	63·8	147·6	36·0	116·4	93·6	4·7	174·8	0·0	34·4	778·3
1899	20·8	13·3	51·7	13·4	20·2	70·5	59·1	80·5	76·6	63·3	36·8	52·8	559·0
1900	53·8	63·7	33·6	94·7	105·7	39.9	99·2	226·3	2·6	36·6	52·4	36·6	845·1
1901	28·5	48·7	41·9	43·6	42·8	179·4	157·4	19·6	39·7	62·2	72·0	79·7	815·5
1902	12·8	46·6	26·2	20·8	91·7	68·0	47·7	46·7	40·4	33·3	27·3	47·7	509·2
1903	14·0	6·2	16·9	85·7	66·5	84·6	66·2	4·1	58·4	56·0	39·1	17·4	515·1
1904	19·3	73·4	10·6	30·1	67·5	60·9	52·8	47·6	82·6	51·6	20·2	13·9	530·5
1905	38·5	16·3	18·7	59·4	104·7	65·9	22·4	5·5	10·7	119·0	24·3	14·2	499·6
1906	15·4	28·7	23·1	8·8	145·6	114·3	53·7	121·5	45·9	33·5	51·8	40·6	682·9
Срѣдно	24·0	38·7	31·5	49·4	101·0	90·5	81·8	69·6	39·4	66·3	33·8	36·2	662·1

Тази таблица показва колко м. м. дебелъ пластъ вода е падналъ. Обаче тя може да се чете и така: цифрата да се счита колко литри вода сж паднали на 1 кв. метъръ.

Отъ тукъ виждаме, че прѣзъ 1906 год. сж паднали толкова утайки, (дъждъ, снѣгъ и пр.) че, ако ги съберемъ, ще образуватъ 682·9 м. м. дебелъ пласть; или, че прѣзъ м-цъ април средно валятъ по 101 литри вода, и че се случва както прѣзъ 1897 год. да падатъ и 217·2 литри (наводнението).

Списъкъ

на

членоветѣ на Соф. Бълг. Благотворително Образователно Дружество „Денкоглу“.

№ по редъ	Име и прѣзиме	Занятие на члена
	А.	
1	Атанасъ М. Ташовъ	чиновникъ
2	Анастасъ Д. Митовъ	„
3	Александъръ Петруновъ	„
4	Анастасъ Ст. Маслинковъ	търговецъ
5	Ангелко Димитровъ	столарь
6	Атанасъ Филиповъ	търговецъ
7	Атанасъ Ивановъ	„
8	Ангелъ Тошевъ	кръчмаръ
9	„ Антоновъ	музикантъ
10	„ Младеновъ	земледѣл.
11	Анастасъ М. Каймакчийски	чиновникъ
12	Д-ръ Александъръ Христовъ	учитель
13	Атанасъ П. Райковъ	бръснарь
14	Ангелко Божковъ	шапкарь
15	Андонъ Димитровъ	монторъ
16	Антонъ Г. Трайковъ	капитанъ
17	Александъръ Ст. Стояновъ	зап. майоръ
18	Александъръ П. Костантиновъ	книговѣз.
19	Александъръ Яначковъ	телефонистъ
20	Алекси С. Даскалчевъ	чехларъ
21	Александъръ С. Ивановъ	чиновникъ
22	Атанасъ М. Багдатлийски	инжинеръ
23	Антонъ Митовъ	чиновникъ
24	Андонъ Хр. Хамбаровъ	словослаг.
25	Ангелъ Юрдановъ	дърводѣл.

№ по редъ	Име и прѣзиме	Занятие на члена
26	Александра Н. Харитова	домакинка
27	Александръ Хр. Николовъ	бръснарь
28	Александъръ Йордановъ	учитель
29	Ангелъ Б. Недѣлковъ	чиновникъ
30	„ Стояновъ	„
31	Андрея Митовъ	фердшель
32	Атанасъ Стоицевъ	печатарь
33	Александъръ Маноловъ	бакалинъ
34	Ангелъ С. Веселиновъ	чиновникъ
35	Александъръ Маноловъ	поручикъ
36	Александъръ Войновъ	студентъ
37	Александъръ Николовъ	офицерь
38	Александъръ Михаиловъ	чиновникъ
39	„ Сотировъ	„
40	„ Камбуровъ	печатарь
	Б.	
41	Божко Тодоровъ	чиновникъ
42	Божилъ Стояновъ	разсиленъ
43	Боянъ М. Каймакчиевъ	фелдшеръ
44	Боянъ Стоицевъ	чиновникъ
	В.	
45	Веселинъ Д. Митовичъ	чиновникъ
46	Василъ Георгиевъ	абаджия
47	„ Митовъ	словослагат.
48	„ Михаловъ	кръчмарь
49	„ Коцевъ	обущарь
50	„ Мартиновъ	кръчмарь
51	Владимиръ А. Бацовъ	землед̀ѣл.
52	Веле Ив. Мариновъ	чиновникъ

№ по редъ	Име и прѣзиме	Занятие на члена
53	Василъ х. Янковъ	рентиеръ
54	Василъ Г. Златнатенджеровъ	фабрикантъ
55	Василъ Николовъ	обущарь
56	Витанъ Игнатовъ	бакалинъ
57	Василъ Величковъ	чиновникъ
58	Василъ Ив. Доброславски	търговецъ
59	„ п. Гайдаровъ	чиновникъ
60	Вълко Мариновъ	офицеръ
61	Велизаръ Лазаровъ	„
62	Василъ Илиевъ	бакърджия
63	Владимиръ Георгиевъ	чиновникъ
64	Владимиръ Стоицевъ	„
65	Василъ Алексовъ	кръчмарь
66	Величко Кръстановъ	търговецъ
67	Витанъ Райновъ	чиновникъ
68	Владимиръ Стоичковъ	„
69	Вуче Георгиевъ	кръчмарь
70	Василъ Ленковъ	чиновникъ
71	Василъ Николовъ	музикант.
72	Владимиръ Андоновъ	търговецъ
73	„ Игнатовъ	офицеръ
74	Величко Андоновъ	дърводѣл.
75	Владимиръ Сотировъ	чиновникъ
76	„ Божиловъ	офицеръ
77	Видинъ Пауновъ	земледѣлецъ
78	Владимиръ Лазаровъ	телеграф.
79	Владиславъ Стояновъ	офицеръ
80	Владимиръ Антоновъ	художникъ
81	Василъ С. Градинаровъ	учитель
82	„ Трайковичъ	търговецъ
83	Владимиръ Толевъ	месарь

№ по редъ	Име и прѣзиме	Занятие на члена
84	Владимиръ Димитровъ	търговецъ
85	Василъ Антоновъ	желѣзарь
86	Владимиръ Ангеловъ	словослагат.
87	Владимиръ Д. Антовъ	чиновникъ
88	„ „ Николовъ	актьоръ
	Г.	
89	Георги Димитровъ	търговецъ
90	Георги Стоянчовъ	„
91	„ Хр. Златаровъ	златарь
92	„ х. Боневъ	свещеникъ
93	„ Ив. Тонинъ	ботушарь
94	„ Митревъ	чиновникъ
95	„ Илиевъ	ботушарь
96	„ Панчевъ	бирникъ
97	„ С. Абаджиевъ	шивачъ
98	„ Ев. Спасовъ	кръчмарь
99	„ Банковъ	книговезецъ
100	„ Христовъ	„
101	„ Стоичковъ	кръчмарь
102	„ А. Трайковъ	чиновникъ
103	„ Игнатовъ	„
104	„ Яначковъ	„
105	„ Ташовъ	кръчмарь
106	„ Дюлгеровъ	печатарь
107	„ Павловъ	чиновникъ
108	„ Ивановъ	офицеръ
109	„ Паневъ	капитанъ
110	„ Велевъ	чиновникъ
111	„ Пауновъ	желѣзнич.
112	„ Раевъ	чиновникъ

№ по редъ	Име и прѣзиме	Занятие на члена
113	Д-ръ Г. Златаревъ	лѣкарь
114	Георги Гѫлѫбовъ	чреварь
115	„ Николовъ	музикант.
116	„ Купеновъ	лѣсничей
117	„ Ивановъ	фелдфебелъ
118	„ Михалачковъ	търговецъ
119	„ Величковъ	кожухарь
120	„ С. Казаковъ	орѫж. майст.
121	Георги А. Тасевъ	—
122	„ Михаиловъ	инженеръ
123	„ Цѣневъ	чиновникъ
124	„ Маноловъ	„
125	„ В. Димитровъ	„
126	„ х. Стоичковъ	„
127	„ Биневъ	търговецъ
128	„ Колевъ	стрѣлочникъ
129	„ Джодевъ	работникъ
130	Гица Митрева	домакиня
131	Георги Панайотовъ	инженеръ
132	„ Маноловъ	сѫдия
133	„ Димитровъ	капелмейст.
134	Григоръ Митовъ	художникъ
135	Георги Андрѣевъ	капелмейст.
136	„ Ат. Рашевски	чиновникъ
137	„ Петровъ	фотографъ
138	„ Пеневъ	инженеръ
139	„ Костовъ	келнеръ
140	„ П. Величковъ	учитель
141	Гина Г. Божкова	домакина
142	Гюргица Константинова	„

№ по редъ	Име и прѣзиме	Занятие на члена
	Д.	
143	Димитъръ Исайевъ	чиновникъ
144	„ Кожухаровъ	„
145	„ Сп. Богоевъ	„
146	„ Гешевъ	„
147	„ Тодоровъ	„
148	„ п. Ангеловъ	„
149	„ Дамяновъ	„
150	„ Кръстановъ	„
151	Дойчинъ Николовъ	„
152	Димитъръ Ивановъ	търговецъ
153	„ Коцевъ	„
154	„ Христовъ	„
155	„ Д. Мановъ	„
156	„ Георгиевъ	„
157	„ Пеневъ	„
158	„ п. Митковъ	шивачъ
159	„ Георевъ	бакалинъ
160	Денко Ивановъ	търговецъ
161	Димитъръ Коцевъ	работникъ
162	„ С. Мждраганов	бръснарь
163	„ Бѣлевъ	бакалинъ
164	„ Ст. Самарджиевъ	шлосеръ
165	„ Пеневъ Понорецъ	землedѣл.
166	Мито Ц. Поповъ	—
167	„ х. Андоновъ	часовникаръ
168	Димитъръ Стефчовъ	шапкарь
169	„ Славѣевъ	офицеръ
170	„ Игнатовъ	шивачъ
171	„ П. Бояновски	бръснарь
172	„ Георгиевъ	печатарь

№ по редъ	Име и прѣзиме	Занятие на члена
173	Димитъръ Стояновъ	печатарь
174	„ Таневъ	стражарь
175	Давидъ Маноловъ	печатарь
176	Дѣянъ Богдановъ	учитель
177	Домника Исаиева	учителка
178	Димитъръ З. Митовъ	офицеръ
179	„ Антовъ	ботушарь
180	„ Савовъ	търговецъ
181	„ Николовъ	офицерь
182	„ Ангеловъ	книговѣз.
183	„ Павловъ	чиновникъ
184	„ Младеновъ	мутафчия
185	„ П. Величковъ	търговецъ
186	Димитъръ Н. Трайковъ	чиновникъ
187	„ Андоновъ	земледѣл.
188	„ Яневъ	работникъ
189	„ Георгиевъ	чиновникъ
190	„ Георгиевъ	„
	Е.	
191	Евстати Христовъ	чиновникъ
192	Еманоилъ Д. Петровъ	„
193	„ Десевъ	офицеръ
194	Елена Соколова	домакина
195	„ Вардева	„
196	Елисавета К. Миленова	„
197	Елена Василиева	„
198	Екатерина Куршумлиева	„
199	Еленка Н. Карабелова	„

№ по редъ	Име и прѣзиме	Занятие на члена
	з.	
200	Златко Панчовъ	—
201	Захари Димитровъ	желѣзарь
202	„ Д. Свитковъ	месарь
203	Здравко Ивановъ	чиновникъ
	и.	
204	Иванъ Андрѣевъ	търговецъ
205	„ Боневъ	сапунджия
206	„ Димитровъ	печатарь
207	„ Петковъ	чиновникъ
208	„ Тошевъ	фелдфебелъ
209	„ Антоновъ	търговецъ
210	„ Младеновъ	зарзаватчия
211	„ Поповъ	търговецъ
212	„ Вълковъ	офицеръ
213	„ Игнатовъ	коларь
214	Иванъ Люлински	офицеръ
215	Иванъ Кръстевъ	разсиленъ
216	Иванъ Гековъ	търговецъ
217	Исай Сотировъ	бакърджия
218	Иванчо Пейчовъ	кръчмарь
219	Илия Николовъ	инженеръ
220	Илия Стояновъ	свѣщарь
221	Иванъ Найденовъ	чиновникъ
222	Иванъ Николовъ	работникъ
223	„ Савовъ	желѣзарь
224	„ Петруновъ	книжарь
225	Илия Спасовъ	кръчмаръ
226	Игнатъ Стояновъ	ботушарь
227	Йосифъ Минчевъ	търговецъ

№ по редъ	Име и прѣзиме	Занятие на члена
228	Ив. П. Кюркчиевъ	търговецъ
	К.	
229	Коста В. Нешовъ	чиновникъ
230	Кръсто Божковъ	шапкарь
231	Косто Поповъ	чиновникъ
232	Косто Г. Самарджиевъ	пенсионеръ
233	„ Тасковъ	работникъ
234	Костадинъ Т. Ленковъ	адвокатъ
235	Косто Нунчовъ	чиновникъ
236	Кръсто Чукурски	„
237	Костадинъ Матовъ	офицеръ
238	Косто Величковъ	кожухарь
239	Костадинъ Н. Златаревъ	оржжейникъ
240	Кръсто Д. Зайковъ	шивачъ
241	Коста С. Караджовъ	фотографъ
242	Костадинъ Н. Митовъ	ротмистъръ
243	„ Минковъ	чиновникъ
244	Коста Г. Ковачевъ	желѣзарь
245	Костадинъ Тодоровъ	кондукторъ
246	Коца Стефчовъ	земледѣл.
	Л.	
247	Ленко Ненчовъ	зидарь
248	Любомиръ Димитровъ	търговецъ
249	„ Сотировъ	фин. прист.
	М.	
250	Михаилъ Я. Тризлинцевъ	чиновникъ
251	Манолъ Коцевъ	столарь
252	„ Неновъ	търговецъ

№ по редъ	Име и прѣзиме	Занятие на члена
253	Манолъ Георгиевъ	чиновникъ
254	„ Богдатлийски	търговецъ
255	„ Ивановъ	чиновникъ
256	„ Петровъ	„
257	„ Кръстевъ	„
258	„ Атанасовъ	шивачъ
259	„ Симовъ	търговецъ
260	„ Димитровъ	юрганджия
261	„ Георгиевъ	чиновникъ
262	„ Божиловъ	портиеръ
263	„ Кръстевъ	учитель
264	„ Димитровъ	месарь
265	„ Павловъ	офицеръ
266	Михаилъ П. Тодоровъ	търговецъ
267	„ Маноловъ	кожухарь
268	Младенъ С. Тодоровъ	фабрикант.
269	Михаилъ Христовъ	чиновникъ
270	Маринъ Петровъ	„
271	Михаилъ Христовъ	желѣзарь
272	„ Антовъ	кръчмарь
273	Младенъ И. Касабовъ	журналистъ
274	Михаилъ Т. Варакаджиевъ	чиновникъ
275	„ Ивановъ	офицеръ
276	Младенъ Златковъ	земледѣл.
277	Михаилъ Димитровъ	чиновникъ
278	Михаилъ П. Ивановъ	пенсионеръ
279	Методий Василевъ	чиновникъ
280	Методий Стояновъ	„
281	Милутинъ Найденовъ	офицеръ
282	Михаилъ Ончевъ	офицеръ
283	Милутинъ п. Тодоровъ	чиновникъ

№ по редъ	Име и прѣзиме	Занятие на члена
284	Мирчо А. Бацовъ	книжарь
285	Михаилъ Иговъ.	механикъ
286	Мария Петрова	учителка
287	Мария Димитрова	домакиня
288	Михаилъ Паневъ	чиновникъ
289	Мария Алексова	домакина
290	Милана Стоянова	учителка
291	Митра Б. Велковска	домакина
292	М. Касабовъ	офицеръ
293	Мария Н. Цвѣткова	домакина
294	Миле Стояновъ	фелдшеръ
295	Мария Г. Кжнева	домакина
	Н.	
296	Никола Младеновъ	градинарь
297	„ Зайковъ	чиновникъ
298	„ Т. Здравковъ	„
299	„ Стояновъ	музикант.
300	„ Д. Разпоповъ	кръчмарь
301	„ Тодоровъ	чиновникъ
302	„ Антовъ	кръчмарь
303	„ Митовъ	книговѣзецъ
304	Д-ръ Никола Вълчевъ	адвокатъ
305	Никола Митаковъ	търговецъ
306	„ Маноловъ	чиновникъ
307	„ Дамаскиновъ	офицеръ
308	„ П. Платнаровъ	чиновникъ
309	„ М. Коларевъ	„
310	„ Исайевъ	чиновникъ
311	„ Златановъ	чиновникъ
312	„ Вучковъ	касапинъ

№ по редъ	Име и прѣзиме	Занятие на члена
313	Никола Атанасовъ	чиновникъ
314	„ Милановъ	адвокатъ
315	„ х. Николовъ	печатарь
316	„ Лазаровъ	чиновникъ
317	„ Г. Златнатенджоровъ	оржж. майст.
318	„ Шолевъ	стрѣлочн.
319	„ Тодоровъ	стрѣлочн.
320	Д-ръ Никола Стефановъ	лѣкарь
321	Никола Дончевъ	книговѣз.
322	„ Хр. Златаревъ	златарь
323	„ Василиевъ	чиновникъ
324	„ Йрдановъ	„
325	„ З. Баджовъ	своб. прак.
326	„ Аламанчевъ	чиновникъ
327	Полковникъ Н. Желявски	офицеръ
328	Никола П. Кръстевъ	чиновникъ
329	„ Семовъ	учитель
330	Д-ръ Никола Градинаровъ	лѣкарь
331	Никола Димитровъ	разсиленъ
332	Николачко Георгиевъ	търговецъ

П.

333	Петъръ Имаретски	чиновникъ
334	„ Станковъ	терзия
335	„ Мануиловъ	фелдшеръ
336	„ И. Пешовъ	кожухарь
337	„ Димитровъ	чиновникъ
338	„ Илковъ	офицеръ
339	Петъръ Тухлевъ	чиновникъ
340	„ Ст. Лазаровъ	надзорникъ
341	„ Цанковъ	стражаръ

№ по редъ	Име и прѣзиме	Занятие на члена
342	Петъръ Г. Синпарцаловъ	касапинъ
343	„ С. Луковъ	търговецъ
344	„ Г. Рендевъ	учитель
345	„ Сп. Тумпаровъ	чиновникъ
346	„ Хр. Боневъ	чиновникъ
347	„ Григоровъ	фелдфеб.
348	„ Величковъ	кожухарь
349	„ Тодоровъ	чиновникъ
350	„ Стефчовъ	офицеръ
351	„ Алексовъ	чиновникъ
352	Пешо Т. Пешовъ	чиновникъ
353	Панайотъ Георгиевъ	търговецъ
354	„ Ангеловъ	златарь
355	„ Спасовъ	чиновникъ
356	Пейчо Христовъ	дърводѣл.
357	Петко Христовъ	кръчмарь
358	Панчо Гековъ	чиновникъ
359	„ Георгиевъ	офицеръ
360	Панайотъ Георгиевъ	бакалинъ
361	„ Стоичковъ	кръчмарь
362	Паунъ Мариновъ	офицеръ
363	Павелъ В. Таневъ	телеграф.
364	Панайотъ Ангелковъ	печатарь
365	„ Касабовъ	чиновникъ
366	„ Димитровъ	фелдшеръ
367	„ Ангелковъ	златарь
368	Петъръ Панчевъ	кръчмарь
	Р	
369	Райна Стефановичъ	домак.
370	„ Христова	учителка

№ по редъ	Име и прѣзиме	Занятие на члена
371	Райна Иванова	учителка
	С.	
372	Стоянъ Цв. Глуховъ	пенсионеръ
373	„ Димитровъ	печатарь
374	„ Златановъ	чиновникъ
375	х. Стоянчо Гешовъ	бакалинъ
376	Стоянъ Златковъ	музикантъ
377	„ п. Маноловъ	комисион.
378	„ Иговъ	кацарь
379	„ Маноловъ	машинисть
380	„ Джуновъ	пещарь
381	„ Величковъ	офицерь
382	„ Антоновъ	работникъ
383	„ Димитровъ	дърводѣл.
384	„ Ивановъ	кожухарь
385	„ С. Пищачевъ	търговецъ
386	„ Георгиевъ	чиновникъ
387	„ В. Стояновъ	учитель
388	„ Цвѣтковъ	фелдшеръ
389	„ Поповъ	чиновникъ
390	„ Димитровъ	книговѣз.
391	„ П. Димитровъ	чиновникъ
392	„ Купеновъ	чиновникъ
393	„ Маноловъ	прозбопис.
394	Спасъ п. Величковъ	чиновникъ
395	Сотиръ Илиевъ	дърводѣл.
396	Спасъ Иванчевъ	прѣдпр.
397	Спиро Атанасовъ	чиновникъ
398	Спасъ Пауновъ	фелдшеръ
399	Стоилъ Н. Митовъ	телеграф.

№ по редъ	Име и прѣзиме	Занятие на члена
400	Стефанъ Д. Николовъ	чиновникъ
401	Стоянчо п. Тошевъ	„
402	Стоичко Христовъ	кафеджия
403	Стоименъ Младеновъ	чиновникъ
404	Спасъ Н. Софиялиевъ	капелм.
405	Стоилъ Коцевъ	земледѣл.
406	Стефчо Пенковъ	даракчия
407	Стоянчо Г. Синпарцаловъ	разсиленъ
408	Стойне Храновъ	кожухаръ
409	Сотиръ П. Христовъ	чиновникъ
410	Стою Мартиновъ	„
411	Станко Пановъ	кръчмарь
412	Стефанъ Н. Вардевъ	пенсионеръ
413	Станимиръ Паневъ	кръчмарь
414	Славчо Георгиевъ	„
415	Славко Тошевъ	чиновникъ
416	Стефанъ К. Стефановъ	„
417	Станиславъ Лазаровъ	„
418	Стойко Илковъ	офицеръ
419	София Н. Килифарова	домакин.
420	Спасъ Георгиевъ	офицеръ
421	Свѣтославъ Яневъ	чиновникъ
422	Серафимъ П. Каймакчийски	чиновникъ
	Т.	
423	Тодоръ Бостановъ	печатарь
424	„ Мустачковъ	ботушарь
425	„ П. Ангелковъ	ботушаръ
426	„ Минковъ	шапкарь
427	„ С. Кацаровъ	ботушарь
428	„ Велчевъ	„

№ по редъ	Име и прѣзиме	Занятие на члена
429	Тодоръ Илиевъ	машинисть
430	„ Георгиевъ	млѣкарь
431	„ Газибаровъ	ботушарь
432	„ Гешевъ	фелдшеръ
433	„ Ангѐловъ	чиновникъ
434	„ М. Градинаровъ	„
435	„ А. Гжжовъ	„
436	„ Д. Поповъ	капелмейст.
437	„ Стаменовъ	бакалинъ
438	„ К. Пиндевъ	чиновникъ
439	„ Хараламписвъ	„
440	„ Димитровъ	„
441	„ Димитровъ	„
442	„ Марковъ	столарь
443	„ А. Бацовъ	словосл.
444	„ Д. Пеневъ	чиновникъ
445	„ Илиевъ	оржжейн
446	Тодоринъ Здравковъ	търговецъ
447	Толе Ленковъ	касапинъ
448	Таки Христовъ	—
449	Таки К. Стефановъ	кантонеръ
450	Трайко Бакаловъ	печатарь
451	Таки Ивановъ	кръчмарь
452	Трайко Ивановъ	чиновникъ
453	Тома Пищачевъ	землемѣръ
454	Тоне Петровъ	чиновникъ
455	Тане Кръстевъ	огнярь
456	Тодоръ Ангеловъ	чиновникъ
457	Д-ръ Трайко Стояновъ	„
458	Таки Вучковъ	бирникъ
459	Тома Д. Златаревъ	словосл.

№ по редъ	Име и прѣзиме	Занятие на члена
460	Ташко Стоицевъ	кръчмарь
461	Трайко Петковъ	чиновникъ
462	„ Георгиевъ	техникъ
463	„ П. Цвѣтановъ	бакалинъ
464	„ Спасовъ	офицеръ
465	„ Димитровъ	сутдентъ
466	Теофана Стоянчова	учителка
467	Трайко Христовъ	чиновникъ
	Ф.	
468	Филипъ Любеновъ	чиновникъ
469	Филипъ Богдановъ	офицеръ
	Х.	
470	Христо А. Филиповъ	адвокатъ
471	„ Митовъ	словосл.
472	„ Славѣевъ	чиновникъ
473	„ Николовъ	търговецъ
474	„ Стоицевъ	ботушарь
475	„ В. Тодоровъ	чиновникъ
476	„ Кръстевъ	столарь
477	„ Ангелковъ	ботушарь
478	„ Златаровъ	чиновникъ
479	„ Гжлжбовъ	черварь
480	„ Гешевъ	чиновникъ
481	„ А. Веселиновъ	„
482	„ Митровъ	учитель
483	„ Илиевъ	земледѣл.
484	„ Доневъ	чиновникъ
485	„ Коцевъ	офицеръ
486	„ И. Поповъ	ботушарь

№ по редъ	Име и прѣзиме	Занятие на члена
487	Христо Ангелковъ	чиновникъ
488	„ Димитровъ	бръснарь
489	„ Ст. Палевъ	пенсионеръ
490	„ Стефановъ	аптекарь
491	„ Петковъ	дърводѣл.
492	„ Т. Крайчевъ	чиновникъ
493	„ Ковачевъ	софльорь
494	„ Стоичковъ	студентъ
495	Д-ръ Хр. Здравковъ	лѣкарь
496	Хр. Ангелковъ	чиновникъ

Ц.

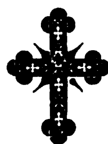
497	Цвѣтанъ Вучковъ	кръчмарь

Ю.

498	Юрданъ Н. Кожухаровъ	чиновникъ
499	„ Илиевъ	фелдшеръ
500	„ Петровъ	бръснарь
501	„ Ивановъ	капитанъ
502	„ Стоичковъ	чиновникъ
503	„ Митовъ	фелдшеръ
504	„ Коцевъ	стрѣлочн.
505	„ Тошевъ	учитель
506	„ Стефановъ	„
507	Юрданка Г. Диямандиева	домакина
508	Юрдана Атанасова	учителка
509	Юрданъ Мариновъ	офицеръ

Ѧ.

510	Яни П. Митрошиновъ	търговецъ
511	Янаки Тризлинцевъ	свещеникъ

Най-подирѣ, нека споменемъ имената на онези членове отъ дружеството, които сѫ се раздѣлили отъ насъ на вѣчни врѣмена и за които всички пазимъ най-добри спомени. Тѣ сѫ:

Тодоръ Гековъ
Тодоръ Панчевъ
Никола Георгиевъ
Исай Пеневъ
Велизаръ Черковски
Манолъ Кировъ
Петъръ Славѣевъ
Димитъръ Марковъ
Христо Д. Петковъ
Тоне Крайчевъ
Алексо Топаловъ
Василъ Папазовъ
Мария Канели
Владимиръ Спасовъ
Тодоръ Пауновъ
Ангелъ Вардевъ
Георги Николовъ
Боянъ Д. Митовичъ
Констан. Каймакчийски
Коста Христовъ
Никола Николовъ
Боянъ Имаретски
Тодоръ К. Бърдаровъ
Петъръ Доневъ
Тодоръ Георгиевъ
Панайотъ Ангелковъ

Дружеството е издавало за всѣки своеврѣмено некролози и е канило членоветѣ да присѫтствуватъ на погрѣбението имъ.

Нека кажемъ всички, Богъ да ги прости!

Съдържание.

